

ကျောင်းသုံးစာအုပ်မိတ်ဆက်

အခြေခံပညာအထက်တန်း ဒသမတန်း လူမှုရေးသိပ္ပံဘာသာရပ်ကို သင်ကြားရခြင်းမှာ လေ့လာသင်ယူမှု ပညာရပ်နယ်ပယ်အလိုက် တတ်သိမှုတွင် ဟန်ချက်ညီဖြစ်စေရန်၊ ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံပညာရပ်နယ်ပယ်နှစ်ရပ်လုံးကို လေ့လာသင်ယူရန်အားပေးခြင်းဖြင့် ပညာရပ်နယ်ပယ်များအလိုက် တတ်သိမှုများ ဟန်ချက်ညီဖွံ့ဖြိုးလာစေရန်အတွက်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုမျှသာမက အသက်အရွယ်နှင့် သင့်လျော်သော ကာယ၊ ဉာဏ၊ စာရိတ္တ၊ မိတ္တနှင့် ဘောဂ ဗလင်းတန် ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးပြီး တွေးခေါ်ကြံဆ ဝေဖန်ပိုင်းခြားသူများ ဖြစ်လာစေရန်အတွက်လည်း ရည်ရွယ်ထားပါသည်။

လူမှုရေးသိပ္ပံဘာသာရပ် ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကို သင်ယူပြီးပါက ကျောင်းသားများသည် ၎င်းဘာသာရပ်နှင့်ပတ်သက်၍ လက်တွေ့ဘဝတွင်အသုံးချပုံများကို ပိုမိုနားလည်လာမည်။ အသိပညာ ကျွမ်းကျင်မှုအသစ်များဖွံ့ဖြိုးလာပြီး ပြဿနာအခက်အခဲများကိုဖြေရှင်းတတ်ပြီး စဉ်းစားတွေးခေါ် ဖန်တီးတတ်လာမည်။

လူမှုရေးသိပ္ပံ ပထဝီဝင်ဘာသာရပ်

လူမှုရေးသိပ္ပံ ပထဝီဝင်ဘာသာရပ်ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကို သင်ယူပြီးပါက လက်တွေ့ဘဝတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုစီးပွားရေးတို့၏ဆက်နွှယ်သည့် အသုံးချပုံများကို ပိုမိုနားလည်နိုင်စေမည့် အသိပညာ၊ ကျွမ်းကျင်မှုအသစ်များ ဖွံ့ဖြိုးလာပြီး အဖွဲ့လိုက် လုပ်ငန်းများနှင့် တစ်ဦးချင်းလုပ်ငန်းများကို လေ့လာသင်ယူလုပ်ဆောင်တတ်လာမည်ဖြစ်သည်။

သဘာဝပထဝီဝင်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တည်နေရာအကျယ်အဝန်းနှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ အကြား နယ်နိမိတ်ထိစပ်မှုအခြေအနေများနှင့် သဘာဝပထဝီဝင်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များ ဖော်ပြ တတ်မည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင် သဘာဝအပိုင်းကြီးများနှင့် ရာသီဥတု၊ သဘာဝ ပေါက်ပင်၊ မြေဆီလွှာတို့၏ဆက်နွှယ်မှုကို ရှင်းပြတတ်မည်။

လူမှုရေးပထဝီဝင်တွင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏လူဦးရေတိုးတက်မှုနှင့် လူဦးရေပျံ့နှံ့မှု၊ လူဦးရေ သိပ်သည်းမှုများ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေတိုးတက်မှုနှင့်လူဦးရေပျံ့နှံ့မှု၊ လူဦးရေသိပ်သည်းမှုတို့အပြင် အသက်အုပ်စု၊ ကျား၊ မ အချိုး၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ၊ မြို့ပြကျေးလက် နေထိုင်မှုအချိုးအစားနှင့် လူဦးရေမူဝါဒဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကို လေ့လာသုံးသပ်တတ်မည်ဖြစ်သည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပထဝီဝင်တွင် မြေဆီလွှာတိုက်စားမှုနှင့် မြေဆီလွှာညစ်ညမ်းမှုဖြစ်ပေါ် စေသော အကြောင်းရင်းများကို ရှင်းပြတတ်မည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ် စောင့်ရှောက်နိုင်မည့်နည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်တတ်မည်ဖြစ်သည်။

လူမှုရေးသိပ္ပံ သမိုင်းဘာသာရပ်

လူမှုရေးသိပ္ပံ သမိုင်းဘာသာရပ် ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကိုသင်ယူပြီးပါက ကျောင်းသားများ အနေဖြင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်တန်ဖိုးကို သိမြင်နားလည်ပြီး ယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းအဆင့်ဆင့် တိုးတက်လာခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းရင်းများကို ဝေဖန်သုံးသပ်၍ လက်တွေ့ဘဝတွင်အသုံးချတတ် မည်ဖြစ်သည်။

ယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းကြောင်းကို စနစ်တကျလေ့လာသင်ယူတတ်ပြီး မြန်မာနှင့်ကမ္ဘာ့ယဉ်ကျေးမှု သမိုင်း တိုးတက်ပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်စဉ်များကို ကောင်းစွာနားလည်လာမည်။ နိုင်ငံတွင်း၌ဖြစ်စေ ကမ္ဘာ့ နိုင်ငံအသီးသီး၌ဖြစ်စေ တည်ရှိနေသော ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးစံအစဉ်အလာများကို တန်ဖိုးထား သည့် စိတ်ဓာတ်များဖွံ့ဖြိုးလာမည်။ သင်ခန်းစာပါအသိပညာကို အသုံးချ၍ ပြဿနာဖြေရှင်းနိုင်စွမ်း၊ ကြံ့တွေ့ရမည့်အခြေအနေသစ်များကို တီထွင်ဆန်းသစ်သည့် နည်းလမ်းများဖြင့် ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက် နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ပုဂံခေတ်၏ နောက်ခံသမိုင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအနုပညာလက်ရာများကို ဝေဖန်ဆန်းစစ်တတ်မည်။ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ခေတ် မြောက်ဦးခေတ်နှင့်ညောင်ရမ်းခေတ်၏ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ၊ ဗိသုကာလက်ရာများအကြောင်းကို ဆွေးနွေး တတ်မည်။ မန္တလေးယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်အနေဖြင့် နောက်ခံသမိုင်းကြောင်း၊ မန္တလေးရတနာပုံ နန်းမြို့တော်နှင့် မြန်မာ့စံကျော်ရွှေနန်းတော်၊ မန္တလေးရွှေကြိုးသတ်မှတ်နယ်မြေ၊ မန္တလေးခေတ် ဘုရားစေတီပုထိုးများ၏ အနုပညာနှင့်ဗိသုကာလက်ရာအဆင့်အတန်းများကို သိရှိနားလည်မည်။

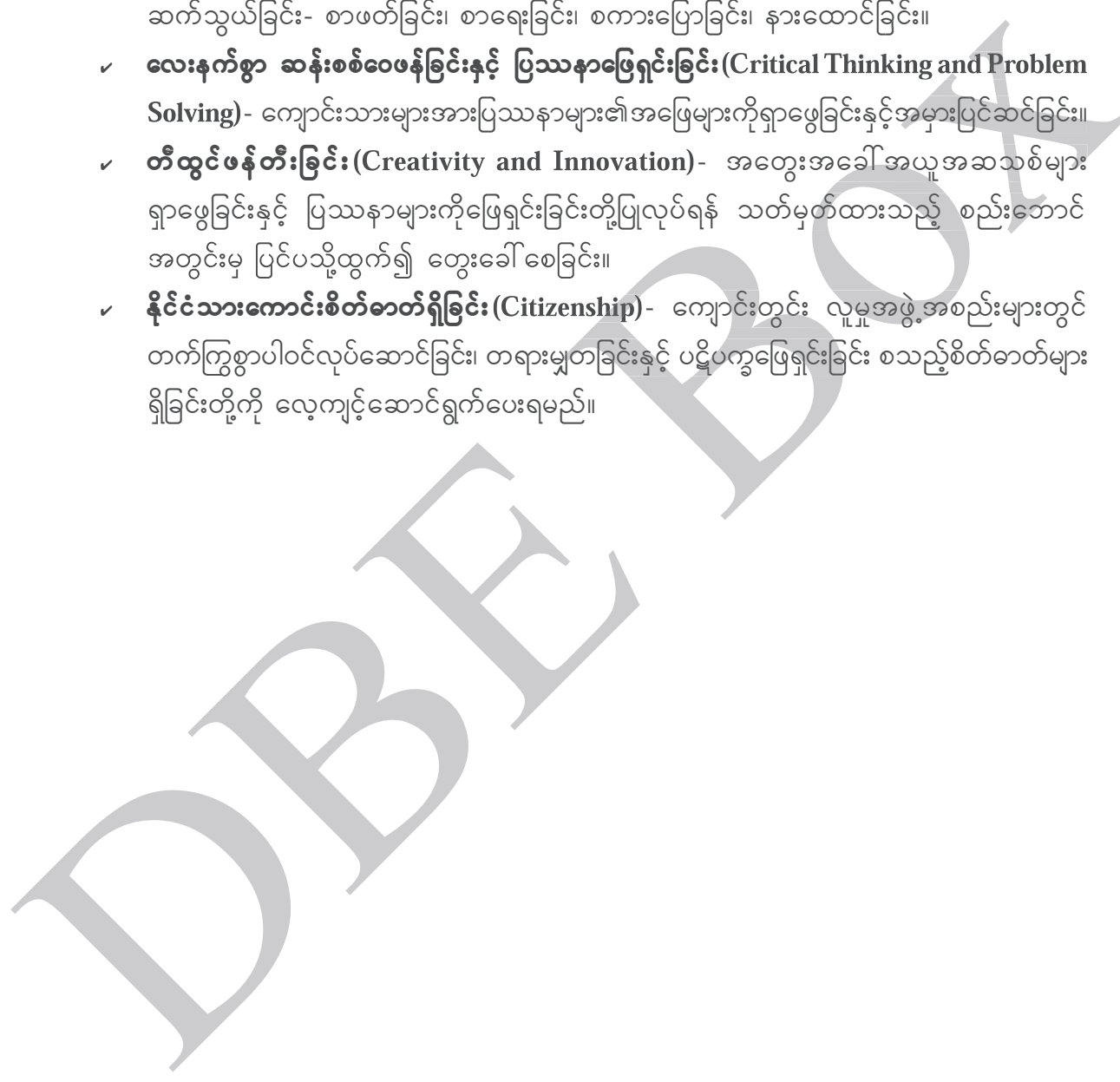
ကမ္ဘာ့သမိုင်းတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ထွန်းကားခဲ့သောယဉ်ကျေးမှု၊ ဂူစေတီပုထိုးတော်များ တည်ဆောက်ပုံနှင့် ဗိသုကာလက်ရာများကို လေ့လာဆွေးနွေးနိုင်မည်။ အရှေ့တောင်အာရှဒေသရှိ ကမ္ဘာ့ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်စာရင်းဝင် အဆောက်အအုံများ၏ ထင်ရှားသော အနုပညာဗိသုကာ လက်ရာအဆင့်အတန်းကိုသိရှိ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနုပညာဗိသုကာအမွေအနှစ်များကိုလည်း အတုယူ မြတ်နိုးထိန်းသိမ်းတတ်သော အလေ့အကျင့်ကောင်းများကို ရရှိစေနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ဆရာများအနေဖြင့် အောက်ပါ ၂၁ ရာစုကျွမ်းကျင်မှုများကို ရရှိစေရန် သင်ခန်းစာများနှင့် ဆက်စပ်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။

၂၁ရာစုကျွမ်းကျင်မှုများ(21st Century Skills)နှင့် ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကျွမ်းကျင်မှုများ(Soft Skills)

လူငယ်များသည် ရှုပ်ထွေးသော ကမ္ဘာလောကကြီးတွင် လျှောက်လှမ်းရမည့်ဘဝခရီးနှင့် အလုပ်ခွင်အတွက် ၂၁ရာစုကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကျွမ်းကျင်မှုများလိုအပ်ပါသည်။ C-၅လုံး (5 C) သို့မဟုတ် သင်ယူမှုအတွက်အရေးကြီးသောကျွမ်းကျင်မှုများမှာ-

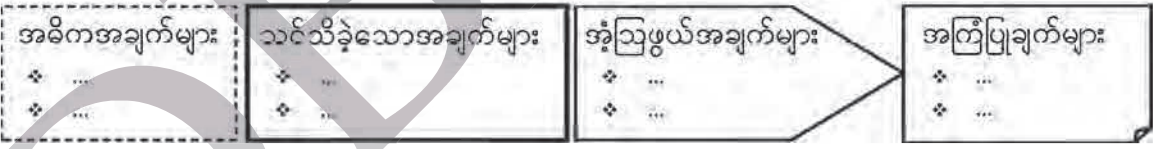
- ✓ **ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း(Collaboration)/ အုပ်စုဖြင့်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်း (Group work)**- ကျောင်းသားများအား အုပ်စုဖြင့်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်တတ်ခြင်း၊ အတွေးအခေါ်များ မျှဝေခြင်းနှင့် ပြဿနာအခက်ခဲများကို ပူးပေါင်းအဖြေရှာတတ်ခြင်း။
- ✓ **ဆက်သွယ်ပြောဆိုခြင်း(Communication)**- နှုတ်အားဖြင့်၊ ကိုယ်ဟန်အမူအရာအားဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်း- စာဖတ်ခြင်း၊ စာရေးခြင်း၊ စကားပြောခြင်း၊ နားထောင်ခြင်း။
- ✓ **လေးနက်စွာ ဆန်းစစ်ဝေဖန်ခြင်းနှင့် ပြဿနာဖြေရှင်းခြင်း(Critical Thinking and Problem Solving)**- ကျောင်းသားများအားပြဿနာများ၏အဖြေများကိုရှာဖွေခြင်းနှင့်အမှားပြင်ဆင်ခြင်း။
- ✓ **တီထွင်ဖန်တီးခြင်း(Creativity and Innovation)**- အတွေးအခေါ်အယူအဆသစ်များ ရှာဖွေခြင်းနှင့် ပြဿနာများကိုဖြေရှင်းခြင်းတို့ပြုလုပ်ရန် သတ်မှတ်ထားသည့် စည်းတောင် အတွင်းမှ ပြင်ပသို့ထွက်၍ တွေးခေါ်စေခြင်း။
- ✓ **နိုင်ငံသားကောင်းစိတ်ဓာတ်ရှိခြင်း(Citizenship)**- ကျောင်းတွင်း လူမှုအဖွဲ့အစည်းများတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ တရားမျှတခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခဖြေရှင်းခြင်း စသည့်စိတ်ဓာတ်များ ရှိခြင်းတို့ကို လေ့ကျင့်ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

ဤကျောင်းသုံးဖတ်စာအုပ်တွင် ကျောင်းသားများ၏ လေ့လာသင်ယူမှုများကို ကူညီလမ်းညွှန်ပေးမည့် အောက်ပါသင်္ကေတများ (icons) ကိုတွေ့ရလိမ့်မည်။

	ဖတ်ပါ		အိုင်စီတီ၊ အင်တာနက် ချိတ်ပါ
	ရေးပါ		သူငယ်ချင်းတွေကိုပြောပြပါ
	နားထောင်ပါ		ဆွေးနွေးပါ
	စဉ်းစားပါ		ရွေးချယ်နိုင်သောသင်ခန်းစာ/လေ့ကျင့်ခန်း
	စဉ်းစားပြီးရေးပါ		အိမ်စာ
	ရှာဖွေပါ		နှိုင်းယှဉ်ပါ / ယှဉ်တွဲပါ

အောက်ပါကဲ့သို့ လေးထောင့်ကွက်များကလည်း ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများ၏ လေ့လာသင်ယူမှုများကို ကူညီလမ်းညွှန်ပေးလိမ့်မည်။

ကျောင်းသုံးစာအုပ်

လူမှုရေးသိပ္ပံ

(ပထဝီဝင်)

ဒသမတန်း

အခန်း(၁)

မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပထဝီဝင်

နိဒါန်း

မြန်မာနိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊ အကျယ်အဝန်း၊ နယ်နိမိတ်၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ရေဆင်း၊ ရာသီဥတု၊ မြေဆီလွှာနှင့် သဘာဝပေါက်ပင်တို့အကြောင်းကို (မူလတန်းနှင့် အလယ်တန်းအဆင့် များတွင် သင်ကြားခဲ့ပြီးဖြစ်သော်လည်း) ပိုမိုအသေးစိတ် ထပ်မံလေ့လာသွားမည်ဖြစ်သည်။

ဤသင်ခန်းစာနှင့်ပတ်သက်၍ သင်သိရှိပြီးသောအကြောင်းအရာ

- ❖ မူလတန်းအဆင့်နှင့် အလယ်တန်းအဆင့်တို့တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပထဝီဝင်အခြေခံများကို အတော်အသင့်လေ့လာခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

ဤအခန်းကိုလေ့လာသင်ယူပြီးပါက ကျောင်းသားများသည် အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်မည်။

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပထဝီဝင်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ဖော်ပြတတ်မည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံနယ်နိမိတ် ထိစပ်မှုအခြေအနေ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ရေဆင်း၊ ရာသီဥတု၊ သဘာဝပေါက်ပင်(သစ်တောများ)နှင့် မြေဆီလွှာအခြေအနေများကို ဆွေးနွေးတင်ပြတတ်မည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ရာသီဥတု၊ သဘာဝပေါက်ပင်နှင့် မြေဆီလွှာတို့၏ ဆက်နွှယ်မှုကို ရှင်းပြတတ်မည်။

၁.၁ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တည်နေရာ၊ အကျယ်အဝန်းနှင့် နယ်နိမိတ်

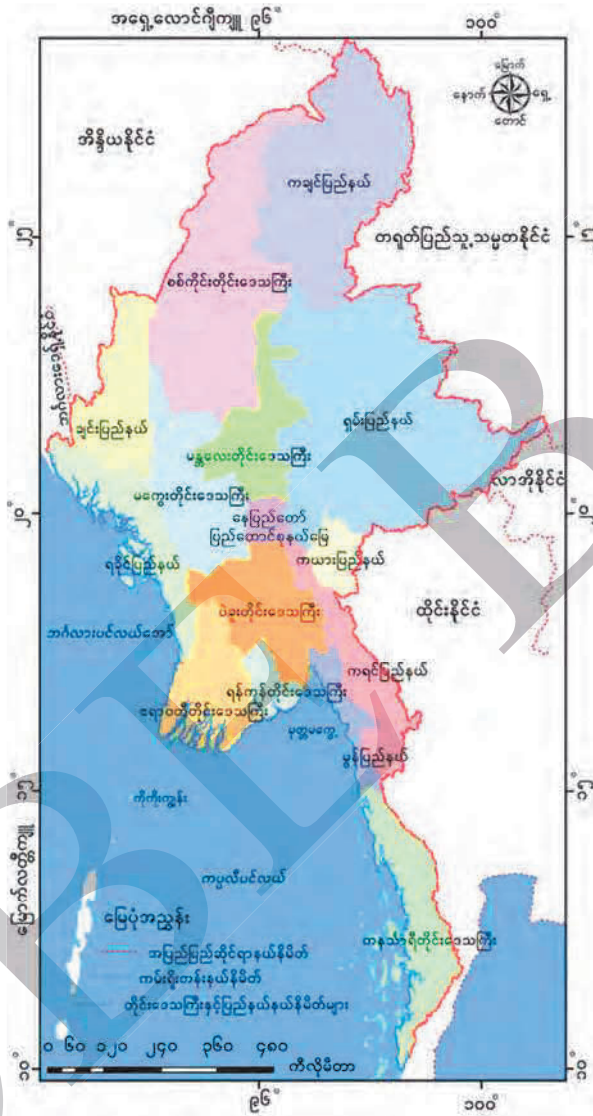
သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင် ဒုတိယ ဧရိယာအကြီးဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံသည် အိမ်နီးချင်း ၅ နိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေသည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံကို တိုင်းဒေသကြီး ၇ ခု၊ ပြည်နယ် ၇ ခုနှင့် နေပြည်တော် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

တည်နေရာ

မြန်မာနိုင်ငံသည် မြောက်လတ္တီကျု ၉ ဒီဂရီ ၃၂ မိနစ် နှင့် ၂၈ ဒီဂရီ ၃၁ မိနစ် ကြား၊ အရှေ့လောင်ဂျီကျု ၉၂ ဒီဂရီ ၁၀ မိနစ် နှင့် ၁၀၁ ဒီဂရီ ၁၁ မိနစ် ကြားတွင် တည်ရှိသည်။ မြောက်ယာဉ်စွန်းတန်း (မြောက်လတ္တီကျု ၂၃ ဒီဂရီ ၃၀ မိနစ်) မျဉ်းသည် ချင်းပြည်နယ် တီးတိန်မြို့၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးအထက်ပိုင်း ဧရာဝတီမြစ်အရှေ့ဘက်ကမ်းရှိ တကောင်းမြို့နှင့် ရှမ်းပြည်နယ် ကွတ်ခိုင်မြို့များ

အနီးမှဖြတ်သန်းသွားသည်။ နိုင်ငံ၏မြောက်ဘက်လေးပုံတစ်ပုံခန့်သည် အပူလျော့(နွေးသမ)ပိုင်းတွင် ကျရောက်ပြီး၊ ကျန်လေးပုံသုံးပုံဖြစ်သည့်တောင်ပိုင်းသည် အပူပိုင်းဇုန်အတွင်း ကျရောက်သည်။ အရှေ့လောင်ဂျီကျု ၉၇ ဒီဂရီ ၃၀ မိနစ်မျှကို မြန်မာစံတော်ချိန်မျှအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။

ပုံ (၁. ၁) မြန်မာနိုင်ငံ၏တည်နေရာ

အကျယ်အဝန်း

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဧရိယာ ၆၇၆၅၇၇ စတုရန်းကီလိုမီတာ (၂၆၁၂၂၈ စတုရန်းမိုင်)ကျယ်ဝန်းသည်။ အရှေ့တောင်အာရှ ဒေသတွင် အင်ဒိုနီးရှားပြီးလျှင် ဒုတိယ ဧရိယာအကြီးဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ၏ တောင်နှင့်မြောက်အရှည်ဆုံးနေရာတွင် ၂၀၅၂ ကီလိုမီတာရှိပြီး အရှေ့နှင့်အနောက် အကျယ်ဆုံးနေရာတွင် ၉၃၇ ကီလို မီတာရှိသည်။ အနောက်ဘက်စွန်းရှိ နတ်မြစ်ဝမှ တောင်ဘက်စွန်း

ကော့သောင်း (ဘုရင့်နောင်အငူ) အထိ ကမ်းရိုးတန်းအလျား ၂၂၀၀ ကီလိုမီတာကျော် ရှိသည်။

နယ်နိမိတ်

မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံပေါင်း ၅ နိုင်ငံနှင့် ကုန်းနယ်နိမိတ်ချင်းထိစပ်နေသည်။ အနောက်ဘက်တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ မြောက်ဘက်နှင့် အရှေ့မြောက်ဘက်တွင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်တွင် လာအိုဒီမိုကရက်တစ်သမ္မတနိုင်ငံနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ တည်ရှိသည်။ ဤနိုင်ငံများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံကြား အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနယ်နိမိတ်သည် ကီလိုမီတာ ၆၃၀၀ ခန့် ရှည်လျားသည်။

အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်၊ မုတ္တမကွေ့နှင့် ကပ္ပလီပင်လယ်တို့နှင့်ထိစပ်နေသော မြန်မာ့ရေပိုင်နက်ကိုသတ်မှတ်ရန် အခြေခံမျဉ်းရေးဆွဲပြီး ယင်းမျဉ်းမှပင်လယ်ဘက်သို့ ရေမိုင် ၁၂ မိုင်(၂၂.၂ ကီလိုမီတာ)အထိကို မြန်မာနိုင်ငံ၏အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်သော ပိုင်နက်ရေပြင်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ကို တိုင်းဒေသကြီး ၇ ခု၊ ပြည်နယ် ၇ ခုနှင့် နေပြည်တော် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ပြည်နယ်များမှာ ကချင်ပြည်နယ်၊ ကယားပြည်နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်၊ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ တိုင်းဒေသကြီးများမှာ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတို့ဖြစ်သည်။ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၏ တောင်ဘက်ပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏မြို့တော် နေပြည်တော် ပါဝင်သည့် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ တည်ရှိသည်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များကို ခရိုင်၊ မြို့နယ်နှင့် ရပ်ကွက်၊ ကျေးရွာအုပ်စုများအနေဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေများကို အဆင့်ဆင့် ထပ်မံခွဲခြားနိုင်သည်။

အဓိကအချက်များ

- ❖ မြောက်ယာဉ်စွန်းတန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်းကို ဖြတ်သန်းသွားသည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် ဒုတိယဧရိယာအကြီးဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံပေါင်း ၅ နိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ်ခြင်း ထိစပ်နေသည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်၊ ကပ္ပလီပင်လယ်တို့နှင့် ထိစပ်နေသည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံကို တိုင်းဒေသကြီး ၇ ခု၊ ပြည်နယ် ၇ ခုနှင့် နေပြည်တော် ပြည်ထောင်စုနယ်မြေတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- (၁) မြန်မာနိုင်ငံ၏ လတ္တီကျုတည်နေရာအရ မည်သို့သော အကျိုးကျေးဇူးများရရှိသနည်း။
- (၂) အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တည်နေရာအရေးပါမှုကို ဆွေးနွေးပါ။
- (၃) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေပြင်ပိုင်နက်သတ်မှတ်ပုံကို ဆွေးနွေးပါ။
- (၄) မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေပုံကိုရေးဆွဲ၍ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများကို ဖော်ပြပါ။

၁.၂ မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပထဝီဝင်ဆိုင်ရာအချက်အလက်များ

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံ၏မြေမျက်နှာသွင်ပြင်မှာ တောင်မြောက်သွယ်တန်းနေသောတောင်တန်းများ၊ ကုန်းမြင့်များနှင့် မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်များပါဝင်သည်။
- ❖ အဓိက ရေဆင်းမှာ ဧရာဝတီမြစ်၊ ချင်းတွင်းမြစ်၊ စစ်တောင်းမြစ်နှင့် သံလွင်မြစ်တို့ဖြစ်ပြီး ရခိုင်နှင့်တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းဒေသတို့တွင်လည်း မြစ်၊ ချောင်းများစွာရှိသည်။
- ❖ အာရှတိုက်အရှေ့တောင်ပိုင်း မုတ်သုံရပ်ဝန်းတွင်တည်ရှိပြီး သဘာဝပေါက်ပင်နှင့် မြေဆီလွှာ အမျိုးအစားများစွာ ရှိသည်။

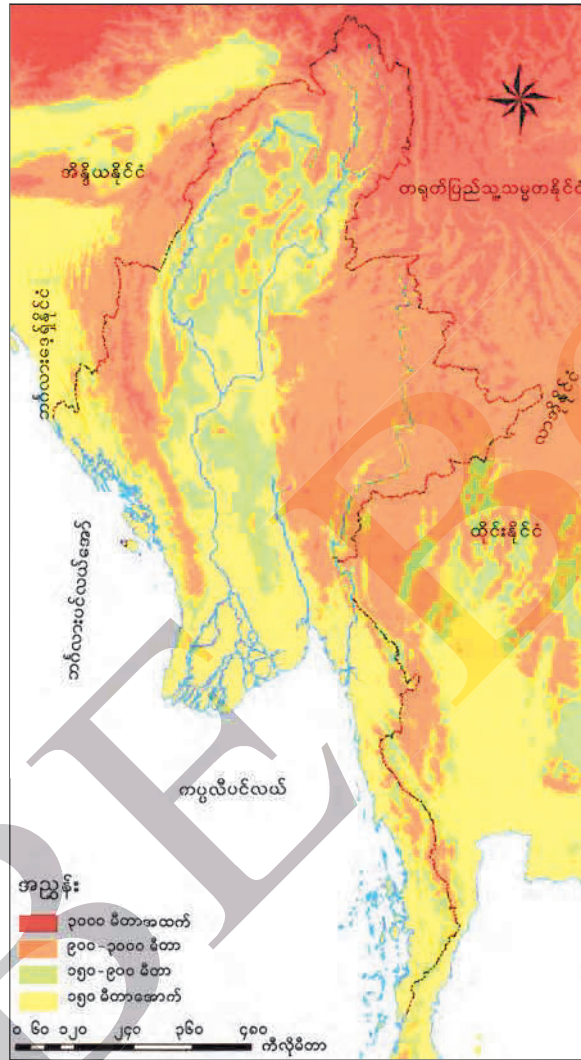
၁.၂.၁ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်

မြန်မာနိုင်ငံသည် တောင်တန်းထူထပ်သောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြောက်ဘက် အကျဆုံးအပိုင်းသည် တိဘက်ကုန်းမြင့်ကြီး၏အစွန်းပိုင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအပိုင်းမှ တောင်တန်းများသည် တောင်ဘက်သို့သွယ်ဆင်းလာသည်။ နိုင်ငံအရှေ့ဘက်ပိုင်းမှ တောင်တန်းများ၊ ကုန်းမြင့်များသည် တရုတ်နိုင်ငံရှိ ယူနန်ကုန်းမြင့်နှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ နိုင်ငံအနောက်ဘက်ပိုင်းမှ တောင်တန်းများသည် ဟိမဝန္တာတောင်တန်း၏အဆက်ဖြစ်ပြီး တောင်ဘက်သို့ဆက်လက်သွယ်တန်းသွားသည်။

နိုင်ငံ၏အလယ်ပိုင်းတွင် ဧရာဝတီ၊ ချင်းတွင်းနှင့် စစ်တောင်းမြစ်စဉ်စုများက တည်ဆောက်ထားသော အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းကြီးရှိသည်။ ၎င်းချိုင့်ဝှမ်းကြီးသည် တစ်ဆက်တည်းမရှိဘဲ တောင်တန်းနိမ့်များ၊ ကုန်းမြေနိမ့်များက ပိုင်းခြားထားသည်။ အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းကြီး၏တောင်ဘက်တွင် ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်လွင်ပြင်ကြီး တည်ရှိသည်။

တောင်တန်းများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် မြောက်မှတောင်သို့ သွယ်တန်းနေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်အနေအထားမှာ မြောက်ဘက်တွင်မြင့်မားပြီး တောင်ဘက်သို့ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထိ နိမ့်ဆင်းသွားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏မြေမျက်နှာသွင်ပြင်ကို တောင်တန်း၊ ကုန်းမြေများ၏ သက်တမ်းနှင့်မြေပြင်လက္ခဏာများအပေါ်မူတည်၍ သဘာဝအပိုင်းကြီးလေးပိုင်း ပိုင်းခြား

နိုင်သည်။ ၎င်းတို့မှာ (၁) အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသ (၂) အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသ (၃) အနောက်ဘက် တောင်တန်းဒေသနှင့် (၄) ရခိုင်ကမ်းမြောင်ဒေသတို့ ဖြစ်သည်။

ပုံ (၁.၂) မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်

၁.၂.၂ ရေဆင်း

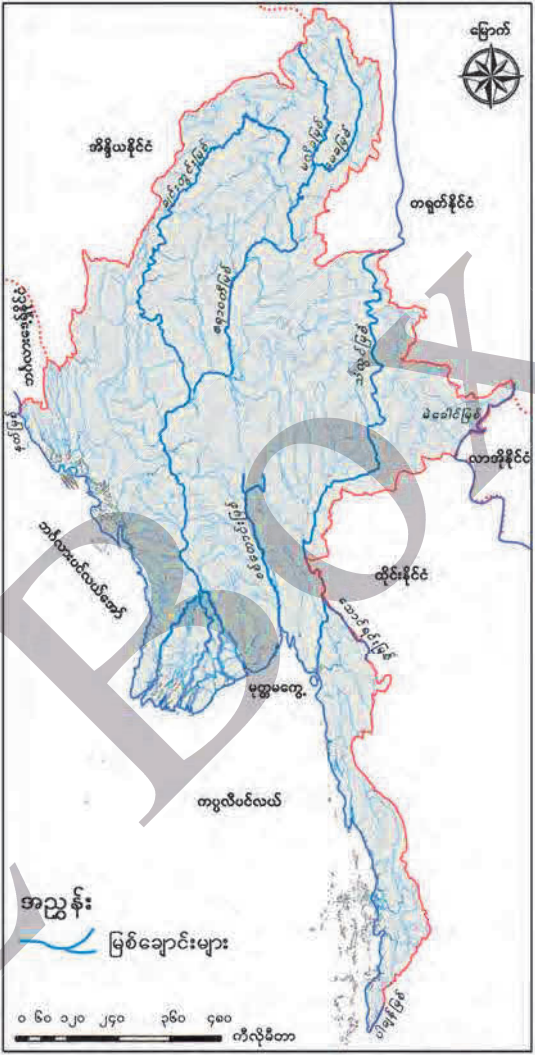
မြန်မာနိုင်ငံသည် အပူပိုင်းမုတ်သုံရပ်ဝန်းတွင်တည်ရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံတောင်ပိုင်းဒေသသည် အီကွေတာရပ်ဝန်းနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း မိုးနည်းဒေသမှလွဲ၍ တစ်နိုင်လုံး မိုးကောင်းစွာရရှိပြီး မြစ်၊ ချောင်းပေါများသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိတောင်တန်းများသည် မြောက်မှ တောင်သို့သွယ်တန်းနေသဖြင့် စီးဆင်းနေသော မြစ်များသည်လည်း အများအားဖြင့် မြောက်မှတောင်သို့ စီးဆင်းကြပြီး ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်နှင့် ကပ္ပလီပင်လယ်အတွင်းသို့ စီးဝင်ကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အဓိကမြစ်စဉ်စုကြီးများမှာ ဧရာဝတီ ချင်းတွင်း၊ စစ်တောင်းနှင့် သံလွင်မြစ်စဉ်စုတို့ဖြစ်ပြီး ရခိုင်ကမ်းမြောင်ဒေသနှင့် တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်း တို့တွင်လည်း ဒေသအတွင်းစီးဆင်းနေသော မြစ် ချောင်းများစွာ ရှိသည်။ ဧရာဝတီမြစ်သည် မေခန့် မလိခမြစ်တို့ ပေါင်းဆုံရာမှစတင်ပြီး တောင်ဘက်ရှိ ကပ္ပလီပင်လယ်အတွင်းသို့ မြစ်ခွဲများစွာ စီးဝင် သည်။ ချင်းတွင်းမြစ်သည် ဧရာဝတီမြစ်၏ အကြီးဆုံးမြစ် လက်တက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ဧရာဝတီ-ချင်းတွင်း မြစ်စဉ်စု နှင့် စစ်တောင်းမြစ်စဉ်စုတို့သည်မြန်မာနိုင်ငံအလယ် ပိုင်း ချိုင့်ဝှမ်းအတွင်း စီးဆင်းနေကြသည်။

တရုတ်နိုင်ငံမှ စီးဆင်းလာသော သံလွင်မြစ် သည် မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသကို ဖြတ်သန်းပြီး မုတ္တမကွေ့အတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ ရခိုင်ကမ်းရိုးတန်းမြောက်ဘက်ပိုင်းရှိ မြစ်များသည် မြောက်မှတောင်သို့စီးဆင်းပြီး တောင်ဘက်ပိုင်းရှိ ချောင်းများသည် အရှေ့မှအနောက်သို့ စီးဆင်း၍ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်အတွင်း စီးဝင်သည်။ တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းရှိ မြစ်၊ ချောင်းများသည် အများအားဖြင့် ကမ်းရိုးတန်းတောင်တန်းများနှင့် အပြိုင်စီးဆင်းနေပြီး ကပ္ပလီပင်လယ်အတွင်း စီးဝင်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ နှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအကြား နယ်နိမိတ်မြစ်အဖြစ် စီးဆင်းနေသော မြစ်များမှာ နတ်မြစ်၊ မဲခေါင်မြစ်၊ သံလွင်မြစ်၊ သောင်ရင်းမြစ်နှင့် ပါချန်မြစ်တို့ဖြစ်သည်။

၁.၂.၃ ရာသီဥတု

မြန်မာနိုင်ငံသည် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာနှင့် ထိစပ်နေသည့် အာရှတိုက်အရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် တည်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ရာသီအလိုက်တိုက်ခတ်သည့် မုတ်သုံလေများ၏ ပြုပြင်မှုကို ခံရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အပူပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတု ရရှိသည်။ တောင်မြောက်ရှည်လျားသော နိုင်ငံဖြစ်၍ ရာသီဥတုအမျိုးအစားစုံလင်ပြီး မြေမျက်နှာပြင်အနေအထားအရလည်း ကွဲပြားခြားနားသော ရာသီဥတုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ပုံ (၁.၃) မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြစ်များ

ရာသီဥတုဆိုင်ရာ အချက်အလက်များမှာ

- (၁) ဥတုအလိုက် ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်သော လေဖိအားနှင့် တိုက်လေ
- (၂) အပူချိန်အခြေအနေ
- (၃) မိုးရွာသွန်းမှုအခြေအနေတို့ ဖြစ်သည်။

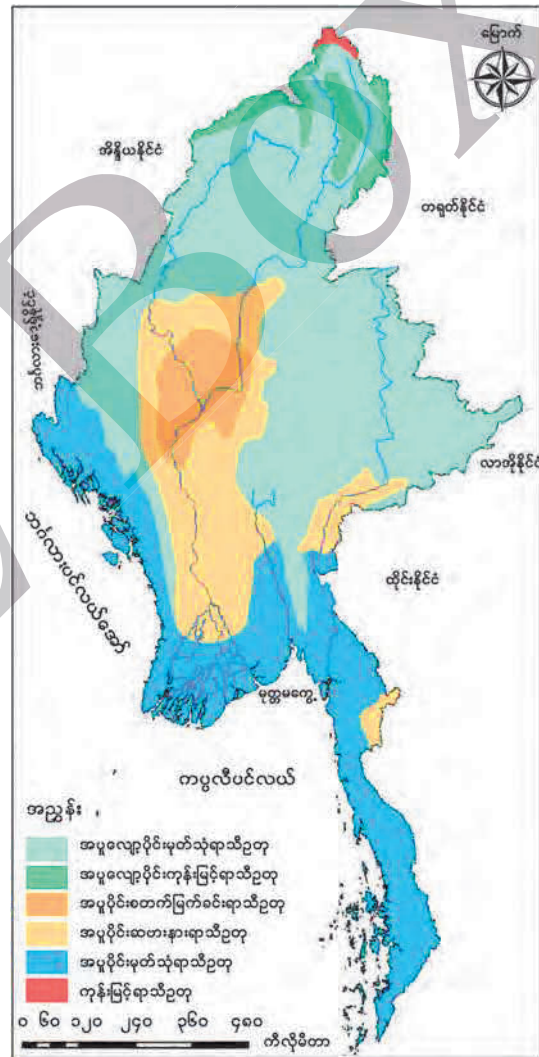
ရာသီဥတုအမျိုးအစားများ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ရာသီဥတုများကိုယေဘုယျအားဖြင့် အပူပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတုများဟု သတ်မှတ်သည်။ သို့သော် တောင်မြောက်ရှည်လျားသောပုံသဏ္ဍာန် ရှိခြင်း၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်အနိမ့်အမြင့်များခြင်း၊ တောင်တန်းများသွယ်တန်းပုံအနေအထား၊ ပင်လယ်နှင့်အနီးအဝေး၊ ရာသီအလိုက်လေကြောင်းများ ပြောင်းလဲတိုက်ခတ်ခြင်း၊ လေဖိအားရပ်ဝန်းနှင့် မုန်တိုင်းများကြောင့် ရာသီဥတုအမျိုးအစားများစွာကို အောက်ပါအတိုင်းတွေ့ရှိရသည်။

- (၁) အပူပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတု
- (၂) အပူပိုင်းဆေးနားရာသီဥတု
- (၃) အပူပိုင်းစတက်မြက်ခင်းရာသီဥတု
- (၄) အပူလျော့ပိုင်း မုတ်သုံရာသီဥတု
- (၅) အပူလျော့ပိုင်း ကုန်းမြင့်ရာသီဥတု
- (၆) ကုန်းမြင့်ရာသီဥတု တို့ဖြစ်သည်။

(၁) အပူပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတု

အပူပိုင်းမုတ်သုံရာသီဥတုကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပင်လယ်နှင့်ထိစပ်နေသော ရခိုင်၊ ဧရာဝတီနှင့် တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းများတွင်တွေ့ရသည်။ တစ်နှစ် ပတ်လုံး အပူချိန်များပြီး နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၂၀၀၀ မှ ၃၀၀၀ မီလီမီတာကျော် ရရှိသည်။

ပုံ (၁. ၄) မြန်မာနိုင်ငံ၏ရာသီဥတုရပ်ဝန်းများ

(၂) အပူပိုင်းဆေးနားရာသီဥတု

အပူပိုင်းဆေးနားရာသီဥတုသည် တစ်နှစ်ပတ်လုံး အပူချိန်မြင့်မား၍ နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၁၀၀၀ မှ ၂၀၀၀ မီလီမီတာကြား ရွာသွန်းပြီး အပူပိုင်းစတက်မြက်ခင်းနှင့် အပူလျော့ပိုင်းမှတ်သုံ ရာသီဥတု အကြား ဧရာဝတီမြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင် အနိမ့်ပိုင်းဒေသများတွင် တည်ရှိသည်။ ဆောင်းတွင် ပိုအေး၍ အပူချိန်ကွာခြားချက်များသည်။

(၃) အပူပိုင်းစတက်မြက်ခင်းရာသီဥတု

အပူပိုင်းစတက်မြက်ခင်းရာသီဥတုသည် တစ်နှစ်ပတ်လုံး အပူချိန်မြင့်ပြီး နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၁၀၀၀ မီလီမီတာအောက်ရရှိသည့် ဧရာဝတီမြစ်နှင့် ချင်းတွင်းမြစ်ဆုံရာ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း မြေနိမ့်လွင်ပြင်ဒေသတွင် တွေ့ရသည်။ ခြောက်သွေ့ချိန် ပိုများသည်။

(၄) အပူလျော့ပိုင်းမှတ်သုံရာသီဥတု

အပူလျော့ပိုင်းမှတ်သုံရာသီဥတုကို ကုန်းမြင့်ဒေသနှင့် မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းဒေသ အများစု တွင်တွေ့နိုင်ပြီး အပူချိန်လျော့နည်း၍ နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၂၀၀၀ မီလီမီတာခန့်ရရှိသည်။

(၅) အပူလျော့ပိုင်းကုန်းမြင့်ရာသီဥတု

အပူလျော့ပိုင်းကုန်းမြင့်ရာသီဥတုကို အလွန်မြင့်သော တောင်တန်းများရှိရာအပိုင်းတွင် တွေ့ရပြီး အပူချိန်လျော့နည်းသည်။ နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၂၀၀၀ မှ ၃၀၀၀ မီလီမီတာကြား ရရှိသည်။

(၆) ကုန်းမြင့်ရာသီဥတု

ကုန်းမြင့်ရာသီဥတုကို မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ဖျား ကချင်ပြည်နယ်ရှိ အမြင့်မီတာ ၃၀၀၀ ကျော် ရှိသည့် တောင်ထိပ်များရှိရာအပိုင်းတွင်တွေ့ရပြီး တစ်နှစ်ပတ်လုံး ရေခဲဆီးနှင်းများ ဖုံးလွှမ်းနေသည့် အပိုင်း ဖြစ်သည်။

၁.၂.၄ သဘာဝပေါက်ပင်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပေါက်ပင်သည် သစ်တောအမျိုးမျိုးဖြစ်ပြီး ကျယ်ပြန့်သော မြက်ခင်း မရှိပေ။ သစ်တောများသည် မြေမျက်နှာပြင် အနိမ့်အမြင့်၊ အပူချိန်၊ မိုးရေချိန်နှင့် မြေဆီလွှာ အခြေအနေကိုလိုက်၍ ကွဲပြားခြားနားသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် မီတာ ၁၀၀၀ ကွန်တိုများဖြင့် အပူပိုင်းသစ်တောများနှင့် သမပိုင်းတောင်ပေါ်သစ်တောများကို ပိုင်းခြားနိုင်သည်။

မိုးရေချိန်နှင့် မြေဆီလွှာအခြေအနေအပေါ်မူတည်၍ သစ်တောအမျိုးအစားကွဲပြားမှု ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒေသအလိုက်ပေါက်ရောက်သော သဘာဝပေါက်ပင် အမျိုးအစားများကို အောက်ပါ အတိုင်း ခွဲခြားနိုင်သည်။

(၁) ဒီရေတောများ

ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်၊ ရခိုင်၊ တနင်္သာရီ ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်တွင် တွေ့နိုင်သည်။ ဒီရေ တောများကို ၃ မျိုးခွဲနိုင်သည်။ **အနိမ့်ပိုင်းဒီရေတော** များကို ပင်လယ်ရေငန်ဝင်သော မြစ်ချောင်းများ ဒီရေကျချိန်တွင်ပေါ်လာသော ရွှံ့စေးမြေနုများပေါ်၌ တွေ့ရပြီး လမု၊ လမဲ့၊ ဗျူးခြေထောက်၊ ဓနိနှင့်ခရာပင်တို့ အဓိက ပေါက်ရောက်သည်။

ပင်မြင့်ဒီရေတောများကို ဒီရေဝင် မြစ်ချောင်း များ၏ မြစ်ကမ်းနှင့်ပင်လယ်ဘက်သို့ မျက်နှာမူနေသော ကမ်းနဖူးများတွင်တွေ့ရပြီး၊ **ကနစိုတော**များကို ရေငန် ကနစိုတောနှင့် ရေချိုကနစိုတောများဟူ၍ ခွဲခြား နိုင်ပြီး အဓိကပေါက်ပင်များမှာ ကနစို၊ ဘိုင်ဒေါင်း၊ သစ်နီနှင့် သင်ပေါင်းတို့ ဖြစ်သည်။

(၂) ပင်လယ်ကမ်းနားသောင်ပြင်နှင့် သဲခုံတော

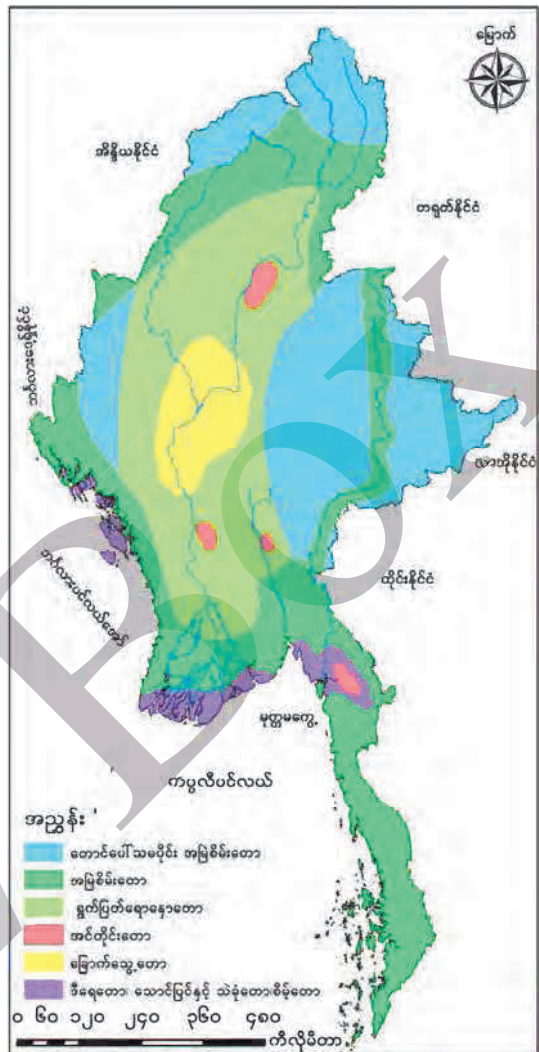
ပင်လယ်ဘက်သို့မျက်နှာမူထားသော သဲခုံ များပေါ်တွင်ပေါက်ရောက်ပြီး အဓိကပေါက်ပင်မှာ ပင်လယ်ကပ္ပိပင် ဖြစ်သည်။ အခြားပေါက်ပင်များမှာ သင်းဝင်၊ ပုန်းညက်၊ သင်ပန်း၊ သပြေနှင့် ကသစ်ပင် များဖြစ်သည်။

(၃) စိမ့်တောများ

စိမ့်တောများကို မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ရေချိုစိမ့်တောများ၊ အပူပိုင်းမြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင် စိမ့်တောများနှင့် စိုစွတ်သော မြစ်ချောင်းနားနီး စိမ့်တောများဟူ၍ ခွဲခြားနိုင်သည်။ ထိုတောများတွင် ပျဉ်းမ၊ တောင် သရက်၊ ကြိမ်၊ ဝါး၊ ရုံးနှင့် အနန်းပင်များ ပေါက်ရောက်သည်။

(၄) အမြဲစိမ်းတောများ

အမြဲစိမ်းတောများကို စိုစွတ်အပူပိုင်း အမြဲစိမ်းတောနှင့် အပူပိုင်းအမြဲစိမ်းဆန်တောများဟု နှစ်မျိုးခွဲနိုင်သည်။ စိုစွတ်အပူပိုင်းအမြဲစိမ်းတောများကို နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှရေချိန် ၅၀၀၀ မီလီမီတာအထက်ရ ရှိသည့် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးတောင်ပိုင်းတွင် တွေ့ရသည်။ မိုးရေချိန် ၂၀၀၀ မီလီမီတာကျော်ပြီး

ပုံ (၁. ၅) မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝပေါက်ပင်အမျိုးအစားများ

ခြောက်သွေ့ချိန်ရှိသည့်ဒေသများတွင်လည်း အပူပိုင်းအမြစ်စိမ်းတောများ ပေါက်သည်။

အပူပိုင်းအမြစ်စိမ်းဆန်တောများကို နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၂၀၀၀ မီလီမီတာခန့်ရရှိပြီး ခြောက်သွေ့ချိန်ပိုများသည့်ဒေသများတွင် တွေ့နိုင်သည်။ အဓိကပေါက်ပင်များမှာ ပျဉ်းကတိုး၊ သင်္ကန်း၊ တောင်သရက်၊ ရေတမာ၊ ကညင်၊ မြရာနှင့် ဝါးအမျိုးမျိုးတို့ဖြစ်သည်။

(၅) ရွက်ပြတ်ရောနှောတောများ

ရွက်ပြတ်ရောနှောတောများကို အမြင့်မီတာ ၁၀၀၀ အောက် နှစ်စဉ်မိုးရေချိန် ၁၀၀၀ မှ ၂၅၀၀ မီလီ မီတာကြားရရှိသော ဒေသများတွင်တွေ့ရပြီး သုံးမျိုးခွဲနိုင်သည်။ **အောက်ရွက်ပြတ်ရောနှောတောစို**များကို မြေနိမ့်ပိုင်းမြစ်ချောင်းများအနီးတွင် တွေ့ရသည်။

အထက်ရွက်ပြတ်ရောနှောတောစို များကို ရေဆင်းကောင်းပြီး တောင်စောင်းများရှိသည့် ပဲခူးရိုးမ၊ ရခိုင်ရိုးမ၊ ချင်းတောင်တန်း၊ သံလွင်မြစ်ဝှမ်းတစ်လျှောက်၊ တာသာ၊ ဗန်းမော်၊ မြစ်ကြီးနားဒေသများနှင့် ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်အနောက်ဘက်အစွန်းပိုင်းများတွင်တွေ့ရသည်။

အထက်ရွက်ပြတ်ရောနှောခြောက် များကို မိုးရေချိန် ၁၀၀၀ မှ ၁၂၀၀ မီလီမီတာ ကြားရရှိသော ပဲခူးရိုးမအလယ်ပိုင်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသများတွင်တွေ့နိုင်သည်။ အဓိကပေါက်ပင်များမှာ ကျွန်း၊ ပျဉ်းကတိုး၊ ထောက်ကြံ့၊ ယမနေ၊ တမလန်း၊ ပိတောက်၊ ငှါ၊ အင်၊ အင်ကြင်း၊ သစ်ရာနှင့် ဝါးမျိုးစုံတို့ဖြစ်သည်။

(၆) ခြောက်သွေ့တောများ

ခြောက်သွေ့တောများကို မိုးရေချိန် ၁၀၀၀ မီလီမီတာအောက်ရရှိသော မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း ခြောက်သွေ့ရပ်ဝန်းတွင် တွေ့ရှိနိုင်ပြီး မိုးရေချိန်ပေါ်မူတည်၍ နှစ်မျိုးခွဲနိုင်သည်။ **သန်း-ဒဟတ်တော**များတွင် သန်းနှင့် ဒဟတ်ပင်မှာ အဓိကပေါက်ပင်ဖြစ်ပြီး ရှားစောင်း၊ သနပ်ခါးနှင့် အချို့နေရာများတွင် ဝါးပင်များလည်း ပေါက်သည်။

ဆူးချုံတော များတွင် အဓိကပေါက်ပင်များမှာ ရှားစောင်း၊ ထနောင်းနှင့် ဆီးပင်များဖြစ်ပြီး ပါးလွှာသောမြက်ခင်းနှင့် အခြားဆူးချုံပင်များလည်း ပေါက်သည်။

(၇) အင်တိုင်းတောများ

အင်တိုင်းတောများကို ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက် အမြင့်မီတာ ၈၀၀ အောက် ရရှိသော ဒေသများတွင် တွေ့နိုင်သည်။ အင်တိုင်းတောမြင့်များကို ဧရာဝတီမြစ်ဝှမ်းနှင့် သံလွင်မြစ်ဝှမ်းဒေသများတွင် တွေ့နိုင်သည်။ အင်တိုင်းဆန်တောများကို မိုးရေချိန် ၁၂၀၀ မီလီမီတာ အထက်ရရှိသော ဒေသများတွင် တွေ့နိုင်သည်။ အင်တိုင်းချုံတောများကို မိုးရေချိန် ၆၀၀ မှ ၂၀၀၀ မီလီမီတာကြားရရှိသော ပဲခူးရိုးမ အနောက်ပိုင်းတွင် တွေ့နိုင်သည်။ အဓိကပေါက်ပင်မှာ အင်ပင်ဖြစ်ပြီး အခြားပေါက်ပင်များမှာ

အင်ကြင်း၊ သစ်ရာ၊ ကညင်၊ ကျွန်း၊ ပျဉ်းကတိုးနှင့် ဝါးတောများတို့ဖြစ်သည်။

(၈) တောင်ပေါ်သမပိုင်း အမြစ်စိမ်းတောများ

တောင်ပေါ်သမပိုင်း အမြစ်စိမ်းတောများသည် အပူချိန်လျော့နည်းသော ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင် အထက်အမြင့် မီတာ ၈၀၀ မှ ၄၀၀၀ ကြား၊ နှစ်စဉ် ပျမ်းမျှမိုးရေချိန် ၃၀၀၀ မီလီမီတာရှိသည့် တောင်ပေါ်ဒေသများတွင် ပေါက်သည်။

အပူလျော့ပိုင်းတောင်ပေါ်တောများကို ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်ဒေသတွင် တွေ့ရပြီး အပူလျော့ပိုင်း စိုစွတ်တောင်ပေါ်တောများကို ချင်းတောင်တန်းနှင့် ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်ဒေသတို့၌ တွေ့ရသည်။ အဓိကပေါက်ပင်များမှာ ထင်းရှူးနှင့် ဝက်သစ်ချဖြစ်ပြီး သစ်ကောက်ညှင်း၊ လောက်ယား၊ ဘိုင်၊ သစ်ကပ်နွယ်များ၊ သစ်ခွများနှင့် ဝါးမျိုးစုံတို့ကိုလည်းတွေ့ရသည်။

သမပိုင်းသစ်တောများကို မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ဖျားပိုင်း အလွန်မြင့်သောတောင်တန်းများ ပေါ်တွင်တွေ့ရပြီး အယ်လ်ပိုင်ချိုတောများကို အမြင့်မီတာ ၃၇၀၀ အထက်တွင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။

၁.၂.၅ မြေဆီလွှာ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေရာဒေသအလိုက် မြေဆီလွှာအမျိုးအစားများကို အောက်ပါအတိုင်း ကွဲပြားစွာတွေ့ရှိရသည်။

(၁) နန်းမြေ (Fluvisols)

မြန်မာနိုင်ငံ အနှံ့အပြားရှိ မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်များ၊ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသများနှင့် ကမ်းရိုးတန်း ဒေသများတွင် အများဆုံးတွေ့ရသည်။ စိုက်ပျိုးရေးအတွက် အရေးပါသော မြေဆီလွှာ ဖြစ်သည်။ စပါး၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်နှင့် ပဲမျိုးစုံစိုက်ရန် သင့်လျော်သည်။

(၂) လယ်မြေများ (Gleysols)

မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသများ၊ မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်များ၊ ကမ်းရိုးတန်းလွင်ပြင်နှင့်ချိုင့်ဝှမ်းများတွင် တွေ့ရပြီး စပါးစိုက်ပျိုးရန် အသင့်လျော်ဆုံးဖြစ်သည်။ လယ်မြေကို အမျိုးအစားထပ်မံခွဲနိုင်သည်။ ထုံးပေါက်လယ်မြေများကို မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း မိုးနည်းရပ်ဝန်းဒေသတွင်တွေ့ရပြီး ပဲမျိုးစုံနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်စိုက်ပျိုးရန် သင့်လျော်သည်။

ဆားပေါက်လယ်မြေများကို ဒီရေဝင်သည့် မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်များတွင် တွေ့ရပြီး စပါး၊ မြေပဲ၊ ပဲအမျိုးမျိုးနှင့် သီးနှံမျိုးစုံကို ဆောင်းသီးနှံအဖြစ် စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

နန်းရောလယ်မြေများကို ရေလွှမ်းလွင်ပြင်များတွင် တွေ့နိုင်သည်။ စပါး၊ ဆီထွက်သီးနှံ၊ ကြံနှင့် ဝှံလျှော်တို့ကို စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ လယ်မြေပြာနှင့် နွံပေါက်လယ်မြေများကို မြန်မာနိုင်ငံအောက်ပိုင်း

ဒေသများတွင်တွေ့ရပြီး ရေကျသွားချိန်၌ စပါးနှင့်ဂုန်လျှော်တို့ကို စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

နွံပေါက်ထုံးကျန်မြေနှင့် စိမ့်မြေများကို ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအထက်ပိုင်းရှိ မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်များတွင်တွေ့နိုင်ပြီး သီးနှံပျိုးစိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ ဆားပေါက်နွံပေါက်လယ်မြေများကို စစ်တွေလွင်ပြင်၊ စစ်တောင်းမြစ်ဝှမ်းနှင့် မွန်-တနင်္သာရီ ကမ်းရိုးတန်းရှိ ဒေသအချို့တွင်တွေ့ရသည်။

(၃) ဂဝံနှင့် ဂဝံဆန်မြေဆီလွှာ(Ferralsols)

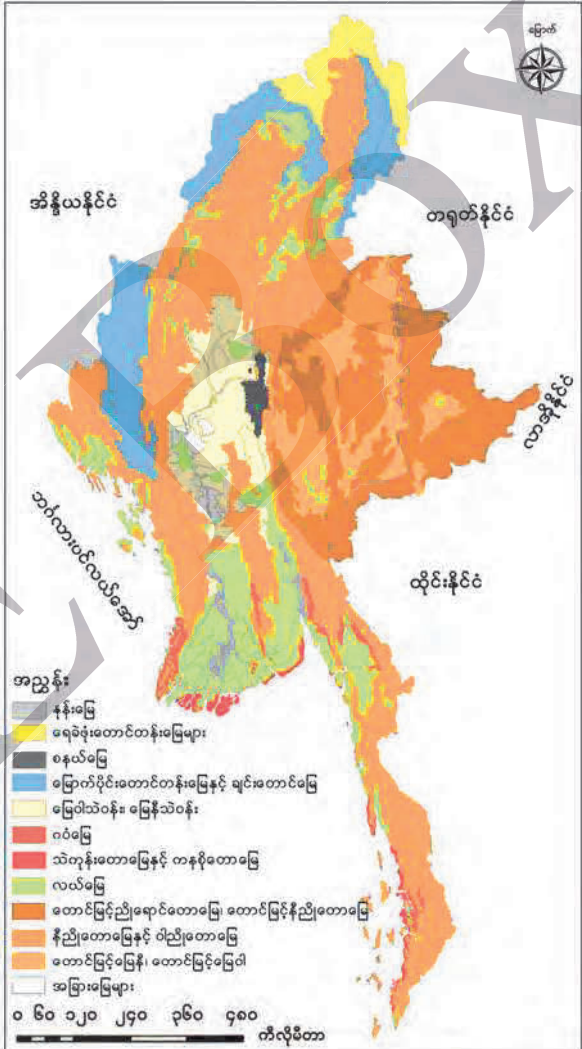
ဂဝံနှင့်ဂဝံဆန် မြေဆီလွှာများကို ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက် အမြင့်မီတာ ၁၀၀ အတွင်းတွေ့နိုင်ပြီး အနီရင့်နှင့် အဝါရောနှောသည့် အရောင်ရှိသည်။ အပူချိန်နှင့် မိုးရေချိန်များသောဒေသများတွင်တွေ့ရပြီး ရော်ဘာပင်၊ ဆီအုန်းနှင့် သစ်သီးဥယျာဉ်ခြံစိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

(၄) နီညိုတောမြေနှင့်ဝါညိုတောမြေ (Ferralsols)

နီညိုတောမြေများကို အပူပိုင်း အမြဲစိမ်းတောနှင့် စိုစွတ်အပူပိုင်းမုတ်သုံတောများအောက်တွင်တွေ့ရပြီး ဝါညိုတောမြေများကို စိုစွတ်အပူပိုင်းမုတ်သုံတောများအောက်တွင်တွေ့နိုင်သည်။ ထိုမြေဆီလွှာများသည် သစ်တောမြေ၊ ဥယျာဉ်ခြံမြေနှင့် နှစ်ရှည်သီးနှံများစိုက်ပျိုးရန်သင့်လျော်သည်။

(၅) သဲကုန်းတောမြေနှင့် ကနစိုတောမြေ (Arenosol and Fluvisols)

သဲကုန်းတောမြေများသည် ပင်လယ်ရေပြင်နှင့်ကမ်းခြေကြား သဲခုံမြေများဖြစ်ပြီး ကမ်းခြေအပန်းဖြေနေရာအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ကနစိုတောမြေများကို ဒီရေအတက်အကျရှိသည့် ရခိုင်ကမ်းရိုးတန်း၊ ဧရာဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်၊ တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက်ရှိ မြိတ်ကျွန်းစု၏ ကမ်းခြေဒေသများတွင် တွေ့နိုင်သည်။

ပုံ (၁. ၆) မြန်မာနိုင်ငံ၏မြေဆီလွှာအမျိုးအစားများ

(၆) မြေဝါသဲဝန်းနှင့် မြေနီသဲဝန်း (Nitosols and Vertisols)

မြေဝါသဲဝန်းမြေဆီလွှာနှင့် မြေနီသဲဝန်းမြေဆီလွှာများကို မြန်မာနိုင်ငံခြောက်သွေ့ရပ်ဝန်းတွင် တွေ့နိုင်ပြီး ယာသီးနှံများစိုက်ပျိုးရန် သင့်လျော်သည်။

(၇) စနယ်မြေစေး (Vertisols)

မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း ခြောက်သွေ့ရပ်ဝန်းရှိ မြေပြင်မညီညာသောဒေသများနှင့် နှုန်းမြေများ ပေါ်တွင် တွေ့နိုင်သည်။ လယ်နှင့်ယာသီးနှံများစိုက်ပျိုးနိုင်ပြီး ရေသွင်းနိုင်သောနေရာများတွင် စပါးနှင့် ဝါသီးနှံများ ပိုမိုအောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းသည်။

(၈) တောင်မြင့်မြေနီ၊ တောင်မြင့်မြေဝါ (Acrisols)

ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်၏ တောင်ခြေနှင့်တောင်တန်းဆင်ခြေလျှောများတွင် တောင်မြင့်မြေနီနှင့် တောင်မြင့်မြေဝါများကို တွေ့နိုင်သည်။ တောင်မြင့်မြေနီများသည် သစ်သီးဥယျာဉ်ခြံများ၊ ဟင်းသီး ဟင်းရွက်၊ ပန်းနှင့်သီးနှံမျိုးစုံစိုက်ပျိုးရန် သင့်လျော်သည်။

(၉) တောင်မြင့်ညိုရောင်တောမြေ၊ တောင်မြင့်နီညိုတောမြေ (Cambisols)

ယင်းမြေဆီလွှာများကို ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်၊ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ကယားပြည်နယ်တို့ရှိ အမြစ်စိမ်း သစ်တောများအောက်တွင် တွေ့ရသည်။

(၁၀) မြောက်ပိုင်းတောင်တန်းမြေများ၊ ချင်းတောင်မြေများ (Cambisols)

ချင်းတောင်တန်းတစ်လျှောက်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းမြောက်ပိုင်းနှင့် ကချင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတို့တွင် တွေ့ရပြီး မြေသားဖွဲ့စည်းမှုအားနည်း၍ မိုးရာသီတွင် မြေတိုက်စားမှုဖြစ်ပွားရန်လွယ်ကူသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ဘက်ဖျားပိုင်း၌ ရေခဲဖုံးတောင်တန်းမြေများ (Cambisols) ကိုတွေ့ရသည်။ အခြားမြေဆီလွှာများမှာ ပုပ္ပားဒေသတွင်တွေ့ရသော ပုပ္ပားတောင်မြေဆီလွှာ (Andosols) နှင့် အလယ်ပိုင်းခြောက်သွေ့ရပ်ဝန်းတွင် တွေ့ရသော ကျောက်ဖြုန်းကမ္ဘာမြေ သို့မဟုတ် ကျောက်ကြေ မြေနုမြေဆီလွှာ (Lithosols) များဖြစ်သည်။

အဓိကအချက်များ

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်ကို ဘူမိသက်တမ်းနှင့် မြေပြင်လက္ခဏာများပေါ် မူတည်၍ သဘာဝအပိုင်းကြီး ၄ ပိုင်း ပိုင်းခြားထားသည်။
- ❖ ဧရာဝတီမြစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အရေးပါဆုံးမြစ်ဖြစ်သည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရာသီဥတုအမျိုးအစား စုံလင်စွာ တွေ့ရှိရသည်။
- ❖ ရာသီဥတုအမျိုးအစားစုံလင်ခြင်းကြောင့် သဘာဝပေါက်ပင် အမျိုးအစားလည်း များပြားသည်။
- ❖ ရာသီဥတုအမျိုးအစားစုံလင်ပြီး သဘာဝပေါက်ပင် ကွာခြားမှုကိုလိုက်၍ မြေဆီလွှာ အမျိုးအစား များစွာရှိသည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- (၁) မြန်မာနိုင်ငံမြေပုံကိုရေးဆွဲပြီးတောင်တန်း၊ လွင်ပြင်နှင့် မြစ်စဉ်စုများကို ပုံပေါ်တွင်ဖော်ပြပါ။
- (၂) မြန်မာနိုင်ငံတွင်တွေ့ရသည့် မြေဆီလွှာအမျိုးအစားများကို ဖော်ပြပြီး စိုက်ပျိုးရေးအတွက် အသုံးဝင်သော မြေဆီလွှာများကို ရှင်းပြပါ။
- (၃) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရွက်ပြတ်ရောနှောတော အမျိုးအစားများကို ခွဲခြားဖော်ပြပါ။

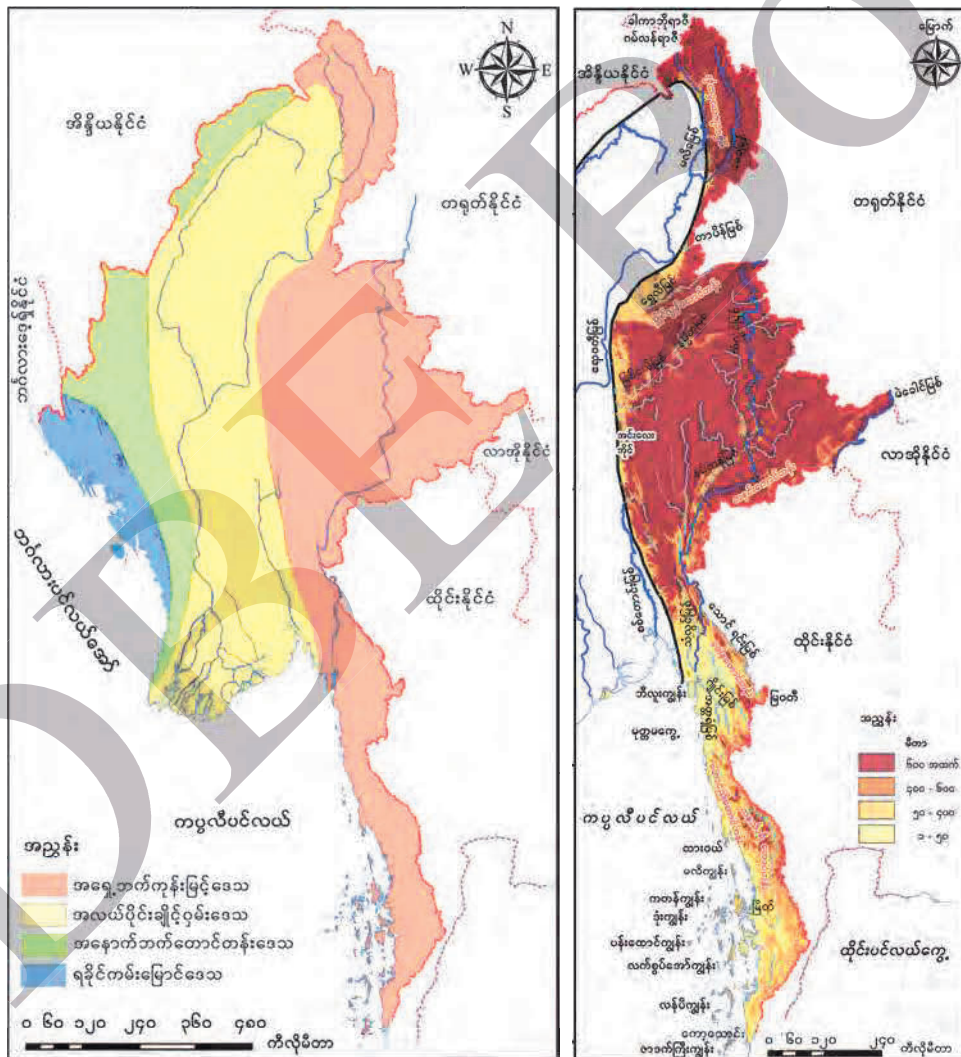

၁.၃ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်သဘာဝအပိုင်းကြီးများ

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်ကို မြေပြင်လက္ခဏာများအပေါ်မူတည်၍ လည်းကောင်း၊ ဘူမိသက်တမ်းအရလည်းကောင်း အပိုင်းကြီးလေးပိုင်း ပိုင်းခြားနိုင်သည်။ ထိုအပိုင်းကြီးများနှင့် အခြား သဘာဝပထဝီဝင်အချက်အလက်များကို ဆက်စပ်၍လေ့လာနိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်သဘာဝအပိုင်းကြီးများ

ပုံ (၁. ၇) မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင် အပိုင်းကြီးများ

ပုံ (၁. ၈) အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်အပိုင်းကြီးများမှာ

- (၁) အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသ
- (၂) အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသ
- (၃) အနောက်ဘက်တောင်တန်းဒေသနှင့်
- (၄) ရခိုင်ကမ်းမြောင်ဒေသတို့ ဖြစ်သည်။

၁.၃.၁ အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသ

အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသကို အပိုင်း ၃ ပိုင်း ပိုင်းနိုင်သည်။

မြောက်ဘက်ပိုင်း

ဤအပိုင်း၌ ကချင်ပြည်နယ်မြောက်ဖျားပိုင်းနှင့် အရှေ့ပိုင်းရှိတောင်ကုန်းတောင်တန်းများ ပါဝင်သည်။ ဤအပိုင်းသည် နိုင်ငံ၏အမြင့်ဆုံးအပိုင်းဖြစ်ပြီး ခါကာဘိုရာဇီ (၅၈၈၁ မီတာ) နှင့် ဂမ်လန်ရာဇီ (၅၈၃၅ မီတာ) တို့သည် အမြင့်ဆုံးတောင်ထွတ်များဖြစ်သည်။ ဆီးနှင်းများ အမြဲဖုံးလွှမ်းနေသောတောင်ထွတ်များလည်း ရှိသည်။ ဧရာဝတီမြစ်နှင့် သံလွင်မြစ်တို့၏ ရေဝေကြောတောင်တန်းများ ရှိပြီး တောင်တန်းများသည် ပျမ်းမျှအမြင့် မီတာ ၃၃၀၀ ကျော်ရှိသည်။

ဤအပိုင်းတွင် မြေပြန့်လွင်ပြင် နည်းပါးသည်။ ဤအပိုင်း၏ မြောက်ဖျားပိုင်းရှိ ဆီးနှင်းဖုံးလွှမ်းနေသော တောင်တန်းများမှ မေခနှင့် မလိခမြစ်တို့ စတင်မြစ်ဖျားခံပြီး မြောက်မှတောင်သို့စီးဆင်းသည်။ ဤအပိုင်း၏တောင်ဘက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံမှ စီးဆင်းလာသော တာပိန်မြစ်သည် ဧရာဝတီမြစ်အတွင်းသို့ အရှေ့ဘက်မှစီးဝင်သည်။

ထိုအပိုင်းသည် အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် ဆီးနှင်းဖုံးလွှမ်းတောင်တန်းများ ရှိသည့် တစ်ခုတည်းသော ဒေသဖြစ်ခြင်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးမှုမရှိသေးသော ဒေသဖြစ်ခြင်း တို့ကြောင့် သဘာဝအခြေခံခရီးသွားလုပ်ငန်းများဖော်ဆောင်ရန် အခြေခံကောင်းများ ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။

အလယ်ပိုင်း

အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသ၏ အလယ်ပိုင်းတွင် ရှမ်းပြည်နယ်နှင့်ကယားပြည်နယ်တို့ ပါဝင်သည်။ ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်သည် ပျမ်းမျှမီတာ ၉၀၀ ကျော် မြင့်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် တောင်တန်းများသည် မြောက်မှတောင်သို့ သွယ်တန်းနေသော်လည်း ရွှေလီမြစ်နှင့် အပြိုင်သွယ်တန်းနေသော လွိုင်လွန်တောင်တန်းသည် အရှေ့မြောက်မှအနောက်တောင်သို့ သွယ်တန်းနေသည်။ ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ်ရှိ တနင်းတောင်တန်းသည် အရှေ့မှအနောက်သို့ သွယ်တန်းနေသည်။ အနောက်ဘက်ပိုင်းတွင် တောင်တန်း ၃ ခု တည်ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ လွိုင်လင်တောင်တန်း၊ ဟိုပုံးတောင်တန်းနှင့် မဲနယ်တောင်တန်းဖြစ်သည်။ ထင်ရှားသော တောင်ထွတ်များမှာ လွိုင်မော်၊ ဆင်တောင်နှင့် မြင်းမထိတောင်တို့ဖြစ်ကြသည်။

ထင်ရှားသောထုံးကျောက်ဂူမှာ ပင်းတယဂူဖြစ်သည်။

ဤဒေသတွင် ပြတ်ရွှေ့ကြောင်းများ (Fault Lines)၊ မြေလွှာကျုံ့ချိတ်ဝှမ်း (Rift Valley) များစွာရှိ သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ ထင်ရှားသောအင်းလေးအိုင်သည် မြေလွှာကျုံ့ချိတ်ဝှမ်းတစ်ခုအတွင်း တည်ရှိသော ရေအိုင်ဖြစ်သည်။ ကျယ်ပြန့်သော လွင်ပြင်များကို သီပေါ၊ သီပေါ၊ ညောင်ရွှေ၊ ဟဲဟိုး၊ ကျိုင်းတုံ၊ မောက်မယ်နှင့် မိုင်းပန် စသည့်မြို့များပတ်ဝန်းကျင်တွင် တွေ့ရသည်။

သံလွင်မြစ်နှင့် အခြားမြစ်ချောင်းများသည် ဤဒေသအတွင်းရှိ မြေလွှာကျုံ့ချိတ်ကြောင်းတစ် လျှောက် စီးဆင်းကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံမှစီးဆင်းလာသော သံလွင်မြစ်အတွင်းသို့ အရှေ့ဘက်မှ နမ့်တင်း၊ နမ့်ခါ၊ နမ့်ဆင်နှင့် အနောက်ဘက်မှ နမ့်နင်း၊ နမ့်ပန်၊ နန့်တန်နှင့် နန့်ပွန်မြစ်များ စီးဝင်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံမှစီးဆင်းလာသောရွှေလီမြစ်နှင့် ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်မြောက်ပိုင်းမှ စီးဆင်းလာသောနမ့်တူမြစ် (ဒုဋ္ဌာဝတီမြစ်)တို့သည် ဒေသအနောက်ပိုင်းမှတစ်ဆင့် အလယ်ပိုင်းချိတ်ဝှမ်းဒေသကိုဖြတ်၍ ဧရာဝတီမြစ်အတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့ပိုင်းတွင် မဲခေါင်မြစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် လာအိုနိုင်ငံအကြား နယ်နိမိတ်မြစ်အဖြစ် စီးဆင်းနေသည်။

ဤအပိုင်းသည် တရုတ်နိုင်ငံ၊ လာအိုနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံတို့နှင့် ထိစပ်နေပြီး နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး မြို့များဖြစ်သော မူဆယ်၊ တာချီလိတ်နှင့် မယ်စုံမြို့များမှတစ်ဆင့် ကုန်စည်နှင့်ခရီးသွားများစွာ ဝင်ရောက်သွားလာနိုင်၍ အရေးပါသောဒေသဖြစ်သည်။

တောင်ဘက်ပိုင်း

အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသ၏ တောင်ဘက်ပိုင်းတွင် ကရင်ပြည်နယ်၊ မွန်ပြည်နယ်နှင့် တနင်္သာရီ တိုင်းဒေသကြီးတို့ ပါဝင်သည်။ ဤအပိုင်းတွင် ဒေါက်တောင်တန်းသည် အမြင့်ဆုံးတောင်တန်းဖြစ်သည်။ မွန်ပြည်နယ်အတွင်းတွင် မုတ္တမတောင်တန်းနှင့် တောင်ညိုတောင်တန်းတို့ တည်ရှိသည်။ ထင်ရှားသော တောင်များမှာ ထုံးကျောက်တောင်များဖြစ်သည့် ဇွဲကပင်နှင့် ကျောက်တစ်လုံးတောင်များဖြစ်သည်။ တနင်္သာရီတောင်တန်းတွင် မြင်းမိုရ်လက်ခတ်တောင်သည် အမြင့်ဆုံးတောင်ထွတ်ဖြစ်သည်။ ထင်ရှား သောထုံးကျောက်ဂူများမှာ ခရုံဂူနှင့် ဆဒွန်ဂူတို့ဖြစ်သည်။

ဤအပိုင်းတွင် မြေနိမ့်လွင်ပြင်ငယ်များကို တစ်ဆက်တည်းမတွေ့ရပေ။ မော်လမြိုင်မြို့၊ ပတ်ဝန်းကျင်၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး ထားဝယ်မြစ်ဝှမ်းတစ်လျှောက်နှင့် မြိတ်မြို့အနီးတို့တွင် လွင်ပြင်များကို တွေ့နိုင်သည်။ ကျိုက္ခမိအနီး စက်စဲကမ်းခြေနှင့် လောင်းလုံးမြို့အနီး မောင်းမကန် ကမ်းခြေတို့မှာ ထင်ရှားသည်။ ကမ်းရိုးတန်းနှင့်အပြိုင်တည်ရှိသော ကျွန်းများကိုလည်း ဤအပိုင်းတွင် တွေ့နိုင်သည်။ သံလွင်မြစ်ဝရှိ ဘီလူးကျွန်းသည် မြေဩဇာကြွယ်ဝသည့် မြေနိမ့်ဒေသဖြစ်ပြီး ကျွန်းပေါ်တွင် တောင်ကုန်းငယ်များ တည်ရှိသည်။ ထင်ရှားသောကျွန်းများမှာ ထားဝယ်မြို့အနောက် ဘက်တွင် မောင်းမကန်ကျွန်းစုများရှိပြီး မြိတ်ကျွန်းစုတွင် မလိကျွန်း၊ ကတန်ကျွန်း၊ ဇိုးကျွန်း၊ ကံမော်ကျွန်း၊

ပန်းထောင်ကျွန်း၊ လန်ပိကျွန်း၊ ဇာဒက်ကြီးကျွန်းနှင့် အခြားကျွန်းငယ်ပေါင်း ၈၀၀ ကျော် ပါဝင်သည်။

တနင်္သာရီကမ်းရိုးတန်းရှိ ပင်လယ်ကမ်းခြေနှင့်ကျွန်းများသည် ယခုအခါ သဘာဝအခြေခံ ခရီးသွားလုပ်ငန်းများအတွက် အရေးပါလာသည်။ ဒေသ၏မြောက်ပိုင်းတွင် သံလွင်မြစ်နှင့် မြစ်လက်တက်များ စီးဆင်းနေပြီး သံလွင်မြစ်အတွင်းသို့ အရှေ့ဘက်မှ သောင်ရင်းမြစ်၊ အနောက်ဘက်မှ ယွန်းစလင်းမြစ်နှင့် ဒုံသမိမြစ်တို့ စီးဝင်သည်။ သံလွင်မြစ်နှင့် သောင်ရင်းမြစ်တို့သည် ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ်မြစ်များအဖြစ် စီးဆင်းသည်။ သံလွင်မြစ်တွင် မြစ်ဝရှိ မော်လမြိုင်မှ ကီလိုမီတာ ၉၀ ခန့် ဝေးသော ရွှေဝှန်းအထိ သင်္ဘောများသွားလာနိုင်သည်။

လှိုင်းဘွဲ့မြစ်နှင့် ဟောင်သရောမြစ်တို့ ပေါင်းဆုံရာမှဖြစ်ပေါ်လာသော ဂျိုင်းမြစ်၊ ဇမိမြစ်နှင့် ဝင်းယော်မြစ်တို့ ပေါင်းဆုံရာမှဖြစ်ပေါ်လာသော အတ္တရံမြစ်တို့သည် သံလွင်မြစ်ဝအနီးတွင် သံလွင်မြစ်အတွင်းစီးဝင်ကာ မော်လမြိုင်လွင်ပြင်ကို တည်ဆောက်ထားသည်။

ရေးမြစ်သည် တောင်ညိုတောင်တန်းတွင်မြစ်ဖျားခံပြီး ရေးမြို့အနီးမှ ကပ္ပလီပင်လယ်အတွင်း စီးဝင်သည်။ ထားဝယ်မြစ်သည် မလွဲတောင်တွင်မြစ်ဖျားခံပြီး ကပ္ပလီပင်လယ်အတွင်းသို့ မြစ်ဝကျယ် အဖြစ် စီးဝင်သည်။ တနင်္သာရီမြစ်ကြီးနှင့် တနင်္သာရီမြစ်ငယ်တို့သည် တနင်္သာရီမြို့အနီးတွင်ပေါင်းဆုံ ပြီး မြိတ်မြို့အနီးမှ ပင်လယ်အတွင်းစီးဝင်သည်။

လေညာမြစ်သည် တောင်မှမြောက်သို့စီးဆင်းပြီး ဘုတ်ပြင်းမြို့အနီးမှ ပင်လယ်အတွင်း စီးဝင် သည်။ ပါချန်မြစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံတောင်ဘက်ဆုံး၌ရှိပြီး မြစ်ဝတွင် ကော့သောင်းမြို့ရှိ၍ ထိုင်း- မြန်မာ နယ်နိမိတ်ဖြစ်သည်။

မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ရာသီဥတု၊ သဘာဝပေါက်ပင်နှင့် မြေဆီလွှာတို့၏ ဆက်နွှယ်မှု

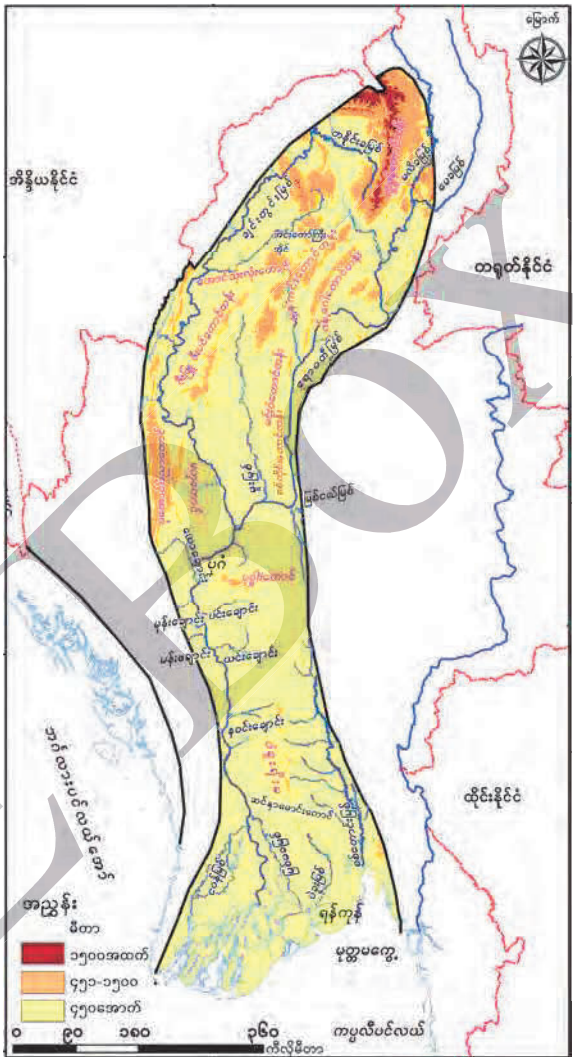
ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး	မြေမျက်နှာသွင်ပြင်	ရာသီဥတု	သဘာဝပေါက်ပင်	မြေဆီလွှာ	မြေအသုံးချမှု
ကချင်မြောက်နှင့်အရှေ့၊	အလွန်မြင့်သည့်တောင်တန်းများ	ကုန်းမြင့်ရာသီဥတု၊ အပူလျော့ပိုင်းကုန်းမြင့်၊ အပူလျော့ပိုင်းမုတ်သုံ	ကုန်းမြင့်ဒေသပေါက်ပင်၊ တောင်ပေါ်သမပိုင်း၊ အမြဲစိမ်းတော၊ ရွက်ပြတ်ရောနှောတော	ရေခဲဖုံး၊ တောင်တန်းမြေ၊ မြောက်ပိုင်းကုန်းမြင့်၊ တောင်မြင့်ညိုရောင်နှင့်နီညိုတောမြေ	တောင်ယာ
ရှမ်း၊ ကယား	ကုန်းမြင့်၊ တောင်တန်း၊ ချိုင့်ဝှမ်းလွင်ပြင်	အပူပိုင်းဆေးနား၊ အပူလျော့ပိုင်းမုတ်သုံ	တောင်ပေါ်သမပိုင်း၊ အမြဲစိမ်းတော၊ အမြဲစိမ်းတော	တောင်မြင့်မြေနီ၊ တောင်မြင့်မြေဝါ၊ နွံပေါက်ထုံးကျန်မြေ၊ တောင်မြင့်ညိုရောင်နှင့်နီညိုတောမြေ	တောင်ယာ၊ ဥယျာဉ်သီးနှံ၊ လယ် (စပါး)
ကရင်၊ မွန်၊ တနင်္သာရီ	တောင်တန်း၊ ကုန်းရိုး၊ မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်၊ ကမ်းရိုးတန်းလွင်ပြင်	အပူပိုင်းမုတ်သုံ	အပူပိုင်းအမြဲစိမ်းတော၊ အင်တိုင်းတော၊ စိမ့်တော၊ သဲခုံတော၊ ဒီရေတော	နီညိုနှင့်ဝါညိုတောမြေ၊ ဂဝံ၊ ဂဝံဆန်မြေ၊ နုန်းမြေ၊ လယ်မြေ၊ သဲခုံတောမြေ၊ ကနစိုတောမြေ	ဥယျာဉ်သီးနှံ၊ လယ် (စပါး)၊ နှစ်ရှည်သီးနှံ (ရော်ဘာ၊ ဆီအုန်း)

၁.၃.၂ အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသ

အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသကြီးနှင့်အနောက်ဘက်တောင်တန်းဒေသကြားတွင် တည်ရှိသည်။ သက်နုကပ်ကျောက်များဖြင့် တည်ဆောက်ထားသည်။ ချိုင့်ဝှမ်းဒေသဟု ခေါ်သော်လည်း ချိုင့်ဝှမ်းအတွင်းတွင် တောင်ကုန်း၊ တောင်တန်းများ ပါဝင်နေသဖြင့် မြေပြန့်လွင်ပြင်များကိုတောင်ဘက်ပိုင်း၌သာ ကျယ်ပြန့်စွာတွေ့ရသည်။ ကချင်ပြည်နယ်အနောက်ပိုင်း၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးတို့ ပါဝင်သည်။

ဒေသ၏မြောက်ဖျားတွင် ဧရာဝတီချင်းတွင်းမြစ်စဉ်စတင်ရာ ကုမုန်တောင်တန်းရှိပြီး ယင်းတောင်တန်းမှ အရှေ့ဘက်သို့ခွဲထွက်သော တောင်တန်းများမှာ ဂန့်ဂေါတောင်တန်းနှင့် မင်းဝံတောင်တန်းတို့ဖြစ်သည်။ အနောက်ဘက်သို့ခွဲထွက်သော တောင်တန်းများမှာ တောင်သုံးလုံး (မီးတောင်ဟောင်း)၊ ကြက်မောက်၊ ဇီးပင်နှင့် ဇီးဖြူတောင်တန်းများဖြစ်ကြသည်။ မှန်ကင်းတောင်တန်းသည် ဂန့်ဂေါတောင်တန်းနှင့် ဇီးပင်တောင်တန်းကြား၌ ရှိသည်။ မင်းဝံတောင်တန်းသည် တောင်ဘက်သို့ စစ်ကိုင်းတောင်တန်းအဖြစ် ဆက်လက်သွယ်တန်းသွားသည်။

ချင်းတွင်းမြစ်ဝှမ်းအောက်ပိုင်းနှင့် မြစ်သာမြစ်ကြားတွင် ပုံတောင်၊ ပုံညာတောင်၊ မဟူတောင်နှင့် တန့်ကြည်တောင်တန်းများ ရှိသည်။ ဧရာဝတီမြစ်နှင့် ချင်းတွင်းမြစ်ဆုံရာ ဒေသ၏တောင်ဘက်တွင် ၁၅၁၈ မီတာမြင့်သော ပုပ္ပားတောင်(မီးတောင်ဟောင်း) ရှိသည်။ ဧရာဝတီမြစ်နှင့် စစ်တောင်းမြစ်ကြားတွင် ပဲခူးရိုးမရှိပြီး အမြင့်ဆုံးတောင်ထွတ်သည် ဆင်နှာမောင်းတောင် ဖြစ်သည်။ ပဲခူးရိုးမသည် တောင်ဘက်သို့ တဖြည်းဖြည်း နိမ့်ဆင်းသွားရာ ရန်ကုန်မြို့တွင် ဂဝံကုန်းရိုးတန်းအဖြစ်တည်ရှိသည်။ ထိုကုန်းရိုးသည် သန်လျင်-ကျောက်တန်းကားလမ်းအတိုင်း ဆက်လက်သွယ်တန်းပြီး ပင်လယ်အတွင်းသို့နိမ့်ဆင်းသွားသည်။

ပုံ(၁.၉) အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသ

အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသတွင် ညီညာပြန့်ပြူးသော မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်နှင့် မြေပြန့်လွင်ပြင်များစွာ ရှိသည်။ ဧရာဝတီမြစ်နှင့်ချင်းတွင်းမြစ်ဝှမ်းတွင် ပူတာအိုလွင်ပြင်၊ ဟူးကောင်းချိုင့်ဝှမ်း၊ မိုးကောင်းလွင်ပြင်၊ မြစ်ကြီးနားလွင်ပြင်နှင့် ဗန်းမော်ချိုင့်ဝှမ်းတို့ ရှိသည်။ ဤအပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးရေအိုင် ဖြစ်သော အင်းတော်ကြီးအိုင် တည်ရှိသည်။

ယင်းတို့၏တောင်ဘက်တွင် မူးမြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်၊ ချင်းတွင်းအနောက်ဘက်ကမ်း ပုလဲလွင်ပြင်၊ မန္တလေး-ကျောက်ဆည်လွင်ပြင်၊ မင်းဘူးလွင်ပြင်နှင့် တောင်တွင်းကြီးလွင်ပြင်တို့ ရှိသည်။

တောင်ဘက်အပိုင်းတွင် နဝင်းချောင်းလွင်ပြင်၊ စစ်တောင်းမြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်နှင့် ဧရာဝတီမြစ်ဝ ကျွန်းပေါ်လွင်ပြင်တို့ ရှိသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသသည် မြန်အောင်မြို့တောင်ဘက်မှ စတင်သည်။ မြစ်ခွဲများပြားခြင်းကြောင့် ရေပတ်လည်ဝိုင်းသောကျွန်းများ အဖြစ်ရှိနေသည်။ ဧရာဝတီ မြစ်နှင့် မြစ်ခွဲများမှ သယ်ဆောင်လာသောအနည်များကို ပင်လယ်တွင်းသို့ ပို့ချခြင်းဖြင့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဆက်လက်တိုးချဲ့လျက်ရှိသည်။

ဤအပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိကမြစ်ကြီးများဖြစ်သော ဧရာဝတီမြစ်၊ ချင်းတွင်းမြစ်နှင့် စစ်တောင်းမြစ်စဉ်စုများ စီးဆင်းလျက်ရှိကြသည်။

ဧရာဝတီမြစ်

ဧရာဝတီမြစ်သည် ကချင်ပြည်နယ် မြစ်ကြီးနားမြို့ မြောက်ဘက် ၄၆ ကီလိုမီတာအကွာတွင် မေခနှင့်မလိခမြစ်တို့ပေါင်းဆုံရာမှ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ပင်လယ်အထိ ၂၀၁၀ ကီလို မီတာရှည်သည်။

မြစ်လက်တက်များ

မြစ်ဖျားပိုင်းတွင် အရှေ့ဘက်မှ တာပိန်မြစ်၊ ရွှေလီမြစ်နှင့် ချောင်းမကြီးချောင်းတို့ စီးဝင်သည်။ အနောက်ဘက်မှ မိုးကောင်းချောင်းနှင့် မဲဇာချောင်းတို့ စီးဝင်သည်။

မြစ်အလယ်ပိုင်းတွင် အရှေ့ဘက်မှ မြစ်ငယ်မြစ်၊ ဆင်တဲဝချောင်း၊ ပင်းချောင်း၊ ယင်းချောင်း၊ ဘွက်ကြီးချောင်းနှင့် နဝင်းချောင်းတို့စီးဝင်သည်။ အနောက်ဘက်မှ မူးမြစ်၊ ချင်းတွင်းမြစ်၊ ယောချောင်း၊ စလင်းချောင်း၊ မုန်းချောင်း၊ မန်းချောင်းနှင့် မင်းတုန်းချောင်းတို့ စီးဝင်သည်။

မြစ်ကျဉ်းများ

ပထမမြစ်ကျဉ်းကိုမြစ်ကြီးနားနှင့် ဗန်းမော်အကြား ဆင်ဘိုတောင်ဘက်တွင် တွေ့ရသည်။ ဒုတိယမြစ်ကျဉ်းကို ဗန်းမော်နှင့်ကသာအကြား ရွှေကူမြို့အနီးတွင် တွေ့ရသည်။ တတိယမြစ်ကျဉ်းကို သပိတ်ကျင်းမြို့အနီးတွင်တွေ့ရပြီး စတုတ္ထမြစ်ကျဉ်းကို ပြည်မြို့အနီးတွင် တွေ့ရသည်။

ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်

မြစ်ဝကျွန်းပေါ်သည် မြန်အောင်မြို့အနီးမှ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဟင်္သာတမြို့အထက်နားတွင် ဧရာဝတီမြစ်၏ ပထမဆုံးမြစ်ခွဲဖြစ်သော ပုသိမ်မြစ်(ငဝန်မြစ်) စတင်ခွဲထွက်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်သည်

ပုသိမ်မြစ်၊ သက်ကယ်သောင်မြစ်၊ ရွှေးမြစ်၊ ပြန်မလော့မြစ်၊ ပြင်စလူမြစ်၊ ဧရာဝတီမြစ်၊ ဘိုကလေးမြစ်၊ ဖျာပုံမြစ်၊ သံဒိမြစ်နှင့် တိုးမြစ်စသော မြစ်ခွဲ ၉ ခုဖြင့် မုတ္တမပင်လယ်ကွေ့အတွင်း စီးဝင်သည်။

ဤအပိုင်းတွင် ဧရာဝတီမြစ်နှင့်အပြိုင် စီးဆင်းလာသော မြစ်မခမြစ်သည် ပန်းလှိုင်မြစ်နှင့် ပေါင်းဆုံပြီး ရန်ကုန်မြစ်အဖြစ် မုတ္တမကွေ့အတွင်းစီးဝင်သည်။ ရန်ကုန်မြစ်အတွင်းသို့ မြစ်ဝအနီးတွင် ပဲခူးမြစ်နှင့် ပုဇွန်တောင်ချောင်းတို့ စီးဝင်သည်။ ရန်ကုန်မြစ်နှင့် တိုးမြစ်ကို တွဲတေးတူးမြောင်းဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။ ဧရာဝတီမြစ်သည် မြစ်ဝမှ ဗန်းမော်အထိ လှေသင်္ဘောများ ရာသီမရွေးသွားလာ နိုင်သည်။

ချင်းတွင်းမြစ်

ချင်းတွင်းမြစ်သည် ဟူးကောင်းချိုင့်ဝှမ်း အရှေ့ဘက်ရှိတောင်တန်းများပေါ်မှ မြစ်ဖျားခံပြီး မြစ်ဖျားပိုင်းကို တနိုင်းခမြစ်ဟုခေါ်သည်။ ဧရာဝတီမြစ်နှင့်ပေါင်းဆုံသည်အထိ ၁၁၅၄ ကီလိုမီတာ ရှည်လျားသည်။ ချင်းတွင်းမြစ်ဝှမ်းသည် ဧရာဝတီမြစ်ဝှမ်းကဲ့သို့ မကျယ်ပြန့်ပေ။ ချင်းတွင်းမြစ်၏ ထင်ရှားသော မြစ်လက်တက်များမှာ ဟုမ္မလင်းမြို့အနီး အရှေ့ဘက်မှစီးဝင်သည့် ဥရမြစ်၊ အနောက်ဘက် မှ စီးဝင်သည့် ယူးမြစ်နှင့် ကလေးမြို့အနီးမှ စီးဝင်သည့် မြစ်သာမြစ်တို့ဖြစ်သည်။ ချင်းတွင်းမြစ်သည် မြင်းခြံမြို့နှင့် ပခုက္ကူမြို့အကြားတွင် ဧရာဝတီမြစ်အတွင်းသို့ အနောက်ဘက်မှ စီးဝင်သည်။ ချင်းတွင်းမြစ်တွင် မိုးရာသီ၌ မြစ်ဝမှ ခန္တီးမြို့အထိ၊ နွေနှင့်ဆောင်းရာသီတွင် ဟုမ္မလင်းမြို့အထိ သင်္ဘောများ သွားလာနိုင်သည်။

စစ်တောင်းမြစ်

စစ်တောင်းမြစ်သည် ပေါင်းလောင်းချောင်း၊ ဆင်သေချောင်းနှင့် ငလိုက်ချောင်းတို့ပေါင်းဆုံရာ မှ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ မြစ်ဝအထိ ၄၂၂ ကီလိုမီတာရှည်သည့် စစ်တောင်းမြစ်သည် ပဲခူးရိုးမနှင့် ရှမ်းကုန်းမြင့်အကြားမှ စီးဆင်းလာသည်။

စစ်တောင်းမြစ်အတွင်းသို့ အရှေ့ဘက်မှ ပြုံးချောင်း၊ ကျောက်ကြီးချောင်း၊ သောက်ရေခပ် ချောင်းနှင့် ရွှေကျင်ချောင်းတို့စီးဝင်ပြီး အနောက်ဘက်မှ ဆွာချောင်း၊ ခပေါင်းချောင်း၊ ဖြူးချောင်း၊ ကွန်းချောင်းနှင့် ရဲနွယ်ချောင်းတို့ စီးဝင်သည်။

စစ်တောင်းမြစ်ဝသည် မြစ်ဝကျယ် (ခေါင်းလောင်းပုံ) ဖြစ်၍ ဒီရေအတက်အကျ အလွန် မြန်ပြီး ဒီလှိုင်းကြီးမား၍ ကူးသန်းသွားလာရေးအတွက် မလွယ်ကူပေ။ ထို့အပြင် နန်းပို့ချမှုများပြီး မြစ်ရေတိမ်သောကြောင့် မြစ်ဝှမ်းအောက်ပိုင်းရှိ ပဲခူး-စစ်တောင်းလွင်ပြင်၌ မိုးများသောနှစ်များတွင် ရေကြီးရေလျှံမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ စစ်တောင်းမြစ်နှင့် ပဲခူးမြစ်ကို ပဲခူး-စစ်တောင်းတူးမြောင်းဖြင့် ဆက်သွယ်ထားသည်။

မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ရာသီဥတု၊ သဘာဝပေါက်ပင်နှင့်မြေဆီလွှာ ဆက်နွယ်မှု

ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး	မြေမျက်နှာသွင်ပြင်	ရာသီဥတု	သဘာဝ ပေါက်ပင်	မြေဆီလွှာ	မြေ အသုံးချမှု
စစ်ကိုင်းမြောက်၊ ကချင်	တောင်တန်း၊ ကုန်းမြင့်	အပူလျော့ပိုင်း မုတ်သုံ	တောင်ပေါ် အမြဲစိမ်းတော၊ ရွက်ပြတ် ရောနှောတော	မြောက်ပိုင်း တောင်တန်းမြေ၊ နီညို တောမြေ၊ ဝါညို တောမြေ	တောင်ယာ၊ သစ်သီးဥယျာဉ်၊ လယ်(စပါး)
မကွေးအနောက်၊ စစ်ကိုင်းအလယ်၊ မန္တလေးအရှေ့တောင်၊ ပဲခူးအနောက်	တောင်တန်း၊ မြေနိမ့်မြေပြန့်၊ မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်	အပူပိုင်း ဆေးနား	ရွက်ပြတ် ရောနှောတော၊ အင်တိုင်းတော၊ ခြောက်သွေ့ တော	မြေနီသဲဝန်း၊ မြေဝါသဲဝန်း၊ စနယ်မြေ၊ နုန်းမြေ၊ လယ်မြေ	စပါး (ရေသွင်း)၊ ယာသီးနှံ၊ ဥယျာဉ်ခြံ
မကွေး၊ မန္တလေး၊ စစ်ကိုင်း၊ ဧရာဝတီ-ချင်းတွင်း ဆုံရာ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်း	တောင်တန်း၊ မြေနိမ့်မြေပြန့်၊ မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်	အပူပိုင်း စတတ်	ခြောက်သွေ့တော	မြေနီသဲဝန်း၊ မြေဝါသဲဝန်း၊ စနယ်မြေ	ယာသီးနှံ၊ စပါး (ရေသွင်း)၊ ဥယျာဉ်ခြံ
ဧရာဝတီ၊ ရန်ကုန်၊ ပဲခူးအရှေ့	တောင်ကုန်း၊ တောင်တန်း၊ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်၊ မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်	အပူပိုင်း မုတ်သုံ	ရွက်ပြတ် ရောနှောတော၊ အမြဲစိမ်းတော၊ ဒီရေတော၊ သဲခုံတော	ဝါညိုတော မြေ၊ နုန်းမြေ၊ လယ်မြေ၊ ကနစိုတောမြေ၊ သဲခုံတောမြေ	လယ် (စပါး)၊ ဥယျာဉ်ခြံ

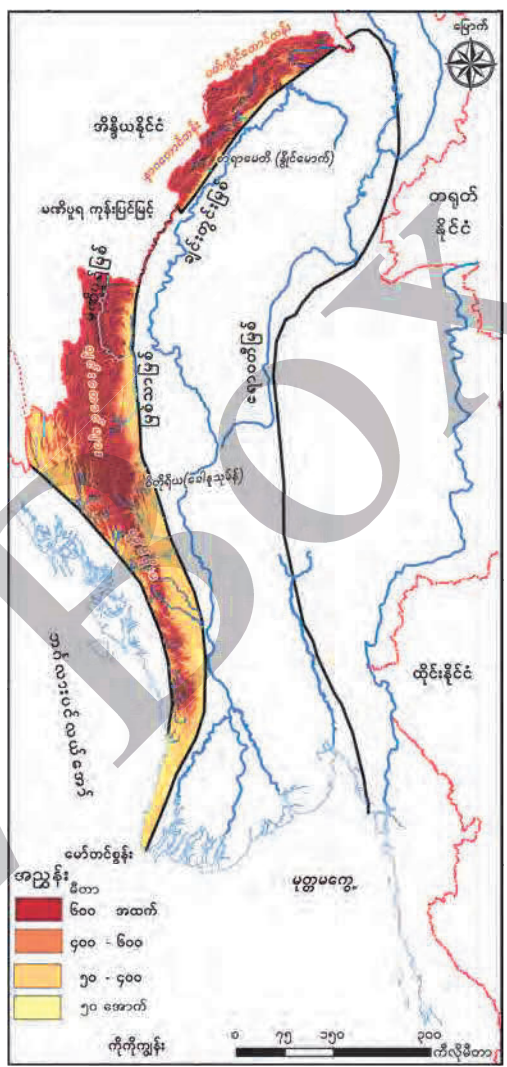
၁.၃.၃ အနောက်ဘက်တောင်တန်းဒေသ

အနောက်ဘက်တောင်တန်းဒေသသည် အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသနှင့် ရခိုင်ကမ်းမြောင်ဒေသတို့ထက် ဘူမိသက်တမ်းပိုရင့်သည့်အပိုင်းဖြစ်သည်။ ဤဒေသတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းရှိ ဟိမဝန္တာတောင်တန်းကြီးမှ တောင်ဘက်သို့ ကွေးဆင်းလာသောတောင်တန်းများ ပါဝင်သည်။ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၏ အနောက်မြောက်ပိုင်း၊ ချင်းပြည်နယ်၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်တောင်ပိုင်းနှင့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၏ အနောက်ဘက်ပိုင်းတို့ ပါဝင်သည်။

မြောက်ဘက်ဆုံးပိုင်းတွင် ပတ်ကျိုင်တောင်တန်းရှိပြီး ထိုအပိုင်းတွင် စာရာမေတီ(၃၈၂၆ မီတာ) သည် အမြင့်ဆုံးတောင်ထွတ်ဖြစ်သည်။ ယင်းမှ တောင်ဘက်သို့ နာဂတောင်တန်း၊ မဏိပူရကုန်းမြင့်၊ လူရှည်တောင်တန်းနှင့် ချင်းတောင်တန်းများအဖြစ် ဆက်လက်သွယ်တန်းလာသည်။ ချင်းတောင်တန်းတွင် အမြင့်ဆုံးတောင်ထွတ်မှာ ဝိတိုရိယ (ခေါ်) ခေါနုသုမ် (ခေါ်) နတ်မတောင် (၃၀၅၃ မီတာ) ဖြစ်သည်။

အနောက်ဘက်တောင်တန်းဒေသသည် တောင်ဘက်သို့ ရခိုင်ရိုးမအဖြစ် ဆက်လက်သွယ်တန်းသွားသည်။ ရခိုင်ရိုးမမြောက်ပိုင်းရှိ စွန်တောင် (၁၉၈၉ မီတာ) သည် အမြင့်ဆုံးဖြစ်သည်။ ရခိုင်ရိုးမသည် တောင်ဘက်စွန်းပိုင်းတွင် မီတာ ၂၀၀ ခန့်သာမြင့်သော တောင်တန်းနိမ့်အဖြစ် ဆက်လက်သွယ်တန်းကာ မော်တင်စွန်းတွင် ပင်လယ်တွင်းသို့နိမ့်ဆင်းသွားပြီး သမီးလှကျွန်းနှင့် ကိုကိုးကျွန်းများအဖြစ် ဆက်လက်သွယ်တန်းသွားသည်။ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၏ အနောက်ဘက်ဘက်လားပင်လယ်အော်နှင့် ထိစပ်ရာအပိုင်းတွင် ချောင်းသာနှင့်ငွေဆောင်ကမ်းခြေများ တည်ရှိသည်။ အနောက်ဘက်တောင်တန်းဒေသတွင် ယူးမြစ်ဝှမ်းရှိ ကဘော်ချိုင့်ဝှမ်းလွင်ပြင်နှင့် ကလေးလွင်ပြင်တို့ တည်ရှိသည်။

ဤဒေသတွင် ကဘော်ချိုင့်ဝှမ်းလွင်ပြင်ကို ဖြတ်သန်းစီးဆင်းလာသော ယူးမြစ်ရှိပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံမှစီးဆင်းလာသော မဏိပူရမြစ်သည် မြစ်သာမြစ်နှင့်ပေါင်းဆုံ၍ ချင်းတွင်းမြစ်အတွင်းသို့ စီးဝင်သည်။

ပုံ(၁. ၁၀) အနောက်ဘက်တောင်တန်းဒေသ

အနောက်ဘက်တောင်တန်းဒေသတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့်ဆက်သွယ်နိုင်သောလမ်းကြောင်း နှစ်ခု ရှိသည်။ ပတ်ကျိုင်းတောင်တန်းပေါ်ရှိ ပန်ဆောင်တောင်ကြားကိုဖြတ်၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံ လီဒိုမြို့သို့ သွားသောလမ်းနှင့် တမူးမှ မိုရေကိုဖြတ်၍ မဏိပူရပြည်နယ်ရှိ အင်ဖာသို့ သွားသောလမ်းများရှိသည်။ ထို့ပြင် ရခိုင်ရိုးမကိုဖြတ်ကျော်ပြီး မကွေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်ကိုဆက်သွယ်ထားသည့် အမ်းတောင်ကြားလမ်း၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဆက်သွယ်ပေးသည့် ပန်းတောင်း-တောင်ကုတ်လမ်း၊ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ဆက်သွယ်ပေးသည့် ဝှ-ငါးသိုင်းချောင်းလမ်းတို့ရှိသည်။

မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ရာသီဥတု၊ သဘာဝပေါက်ပင်နှင့်မြေဆီလွှာ ဆက်နွှယ်မှု

ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး	မြေမျက်နှာသွင်ပြင်	ရာသီဥတု	သဘာဝ ပေါက်ပင်	မြေဆီလွှာ	မြေ အသုံးချမှု
စစ်ကိုင်း အနောက် မြောက်၊ ချင်းပြည်နယ်	တောင်တန်း၊ ကုန်းမြင့်၊ ချိုင့်ဝှမ်းလွင်ပြင်	အပူလျော့ပိုင်း ကုန်းမြင့်ရာသီ ဥတု	တောင်ပေါ် အမြဲစိမ်းတော၊	မြောက်ပိုင်း တောင်တန်းမြေ၊ ချင်းတောင် မြေဆီလွှာ၊ တောင်မြင့်နီညို တောမြေ၊ တောင်မြင့်ဝါညို တောမြေ	တောင်ယာ၊ သစ်သီး၊ ဥယျာဉ်
မကွေးအနောက်၊ ပဲခူးအနောက်	တောင်တန်း	အပူလျော့ပိုင်း မုတ်သုံ	အမြဲစိမ်းတော၊ ရွက်ပြတ် ရောနှောတော၊	တောင်မြင့်နီညို တောမြေ၊ တောင်မြင့်ဝါညို တောမြေ	တောင်ယာ၊ ယာသီးနှံ
ရခိုင်တောင်ပိုင်းနှင့် ဧရာဝတီ အနောက်တောင်	တောင်တန်း၊ ကမ်းရိုးတန်း လွင်ပြင်	အပူပိုင်း မုတ်သုံ	အမြဲစိမ်းတော၊ သဲခုံတော	တောင်မြင့်နီညို တောမြေ၊ တောင်မြင့်ဝါညို တောမြေ၊ သဲခုံတောမြေ	ဥယျာဉ်ခြံသီးနှံ

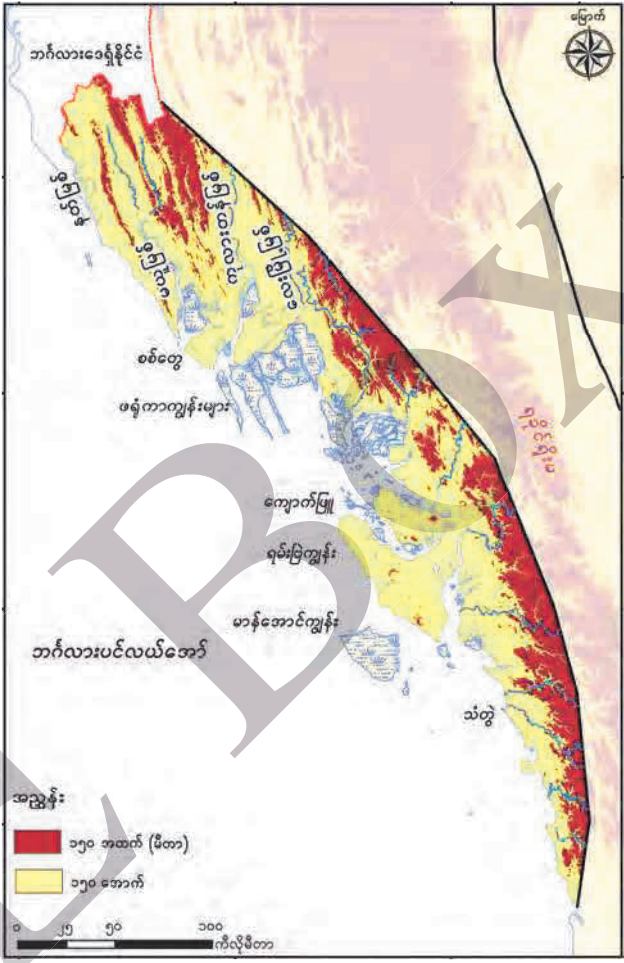
၁.၃.၄ ရခိုင်ကမ်းမြောင်ဒေသ

အနောက်ဘက်တောင်တန်းဒေသနှင့် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်အကြားတွင် တည်ရှိသည်။ အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသကဲ့သို့ပင် သက်နုကပ်ကျောက်များနှင့် တည်ဆောက်ထားသည်။ ဤဒေသသည် မြောက်ဘက်တွင် ကျယ်ပြန့်၍ တောင်ဘက်တွင် ကျဉ်းမြောင်းသွားသည်။

ဤဒေသ၏မြောက်ပိုင်းတွင် အနောက်မြောက်မှ အရှေ့တောင်သို့သွယ်တန်းနေသော သက်နုတွန့်ခေါက်တောင်တန်းများ ရှိသည်။ ထိုတောင်တန်းများကြားတွင် ကျဉ်းမြောင်းရှည်လျားသော မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်များကို တွေ့ရသည်။ ဤအပိုင်းရှိ မယူတောင်တန်း၊ စိုင်တင်တောင်တန်းနှင့် မင်းကြီးတောင်တန်းများသည် မြောက်ပိုင်းတွင်မြင့်ပြီး တောင်ဘက်သို့ နိမ့်ဆင်းသွားသည်။ မယူမြစ်၊ ကုလားတန်မြစ်နှင့် လေးမြို့မြစ်တို့ပေါင်းဆုံ၍ ကျယ်ပြန့်သည့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်လွင်ပြင်ကို တည်ဆောက်ထားပြီး ယင်းကို စစ်တွေလွင်ပြင်ဟု ခေါ်သည်။

ရခိုင်ကမ်းမြောင်ဒေသ၏ တောင်ဘက်ပိုင်းတွင် ရခိုင်ရိုးမ၏ တောင်စွယ်များသည် အချို့နေရာများတွင် ကမ်းရိုးတန်းအထိ နိမ့်ဆင်းလာသဖြင့် လွင်ပြင်များကို တစ်ဆက်တည်း မတွေ့ရပေ။ ရခိုင်ရိုးမမှမြစ်ဖျားခံ၍ စီးဆင်းလာသော မြစ်ချောင်းများတစ်လျှောက်တွင် သေးငယ်ကျဉ်းမြောင်းသော မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်ငယ်များ တွေ့ရသည်။ ကမ်းရိုးတန်းအထိ နိမ့်ဆင်းလာသော တောင်စွယ်များအကြားရှိ ပင်လယ်ကွေ့များတွင် သဲသောင်ကမ်းခြေများရှိပြီး ထင်ရှားသောကမ်းခြေမှာ သံတွဲမြို့အနီး ငပလီကမ်းခြေ ဖြစ်သည်။

ဤဒေသတွင် ထင်ရှားသော ကမ်းလွန်ကျွန်းများမှာ ဖရုံကာကျွန်း၊ ရမ်းဗြဲကျွန်းနှင့် မာန်အောင်ကျွန်းတို့ ဖြစ်သည်။ ကျွန်းများပေါ်တွင် တောင်တန်းနိမ့်များ ရှိသည်။ မကြာခဏပေါက်ကွဲသည့်

ပုံ (၁. ၁၁) ရခိုင်ကမ်းမြောင်ဒေသ

မီးတောင်ငယ်များကို ရမ်းဗြဲကျွန်းနှင့် မာန်အောင်ကျွန်းများတွင်တွေ့ရှိရပြီး ကျွန်းများနှင့် ကမ်းရိုးတန်းကြားတွင် နုန်းမြေပို့ချဆဲ ပင်လယ်တိမ်ပိုင်းရှိသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်အနောက်ဘက်ဆုံးရှိ နတ်မြစ်ကို မြန်မာ-ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်နိမိတ်ဖြစ်အဖြစ် အသုံးပြုထားသည်။ နတ်မြစ်၏အရှေ့ဘက်တွင် မယူမြစ်၊ ကုလားတန်မြစ်(ကစ္ဆပနဒီ)နှင့် လေးမြို့မြစ်များ ရှိပြီး မြစ်ဝကျွန်းပေါ်တည်ဆောက်ထားသည်။ ၎င်းမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ကို စစ်တွေလွင်ပြင်ဟုခေါ်သည်။ မယူမြစ်တွင် စစ်တွေမှ ဘူးသီးတောင်အထိ ကုလားတန်မြစ်တွင် စစ်တွေမှကျောက်တော်အထိ သင်္ဘောများသွားနိုင်သည်။

ရခိုင်ကမ်းမြောင်ဒေသ၏တောင်ဘက်ပိုင်းတွင် ရခိုင်ရိုးမမှ မြစ်ဖျားခံစီးဆင်းလာသည့် ထင်ရှားသော ချောင်းများမှာ ဒလက်ချောင်း၊ အမ်းချောင်း၊ မအီချောင်း၊ တန်းလွဲချောင်း၊ တောင်ကုတ်ချောင်း၊ သံတွဲချောင်း၊ ကျိန်တလီချောင်းနှင့် ဝှဲချောင်းတို့ဖြစ်သည်။

မြေမျက်နှာသွင်ပြင်၊ ရာသီဥတု၊ သဘာဝပေါက်ပင်နှင့်မြေဆီလွှာ ဆက်နွယ်မှု

ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး	မြေမျက်နှာသွင်ပြင်	ရာသီဥတု	သဘာဝ ပေါက်ပင်	မြေဆီလွှာ	မြေ အသုံးချမှု
ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း	တောင်တန်း၊ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်၊ ကမ်းရိုးတန်း လွင်ပြင်	အပူပိုင်း မုတ်သုံရာသီ ဥတု	အမြစ်စိမ်းတော၊ ဒီရေတော၊	တောင်မြင့်နီညို တောမြေ၊ နုန်းမြေ၊ လယ်မြေ၊ ကနစိုတောမြေ	တောင်ယာ၊ သစ်သီး၊ ဥယျာဉ်၊ လယ် (စပါး)
ရခိုင်ပြည်နယ် တောင်ပိုင်း	တောင်တန်း၊ ကမ်းရိုးတန်း လွင်ပြင်	အပူပိုင်း မုတ်သုံရာသီ ဥတု	အမြစ်စိမ်းတော၊ ဒီရေတော၊ သဲခုံတော	တောင်မြင့်နီညို တောမြေ၊ နုန်းမြေ၊ လယ်မြေ၊ ကနစိုတောမြေ၊ သဲခုံတောမြေ	တောင်ယာ၊ သစ်သီး၊ ဥယျာဉ်၊ လယ် (စပါး)

အဓိကအချက်များ

- ❖ အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသသည် သက်တမ်းအရင့်ဆုံးအပိုင်းဖြစ်ပြီး တောင်မြောက်ရှည်လျားခြင်းကြောင့် ရာသီဥတုမျိုးစုံရရှိသည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသသည် ဧရာဝတီ၊ ချင်းတွင်းနှင့် စစ်တောင်းမြစ်စဉ်စုများ စီးဆင်းရာဒေသ ဖြစ်သည်။
- ❖ အနောက်ဘက်တောင်တန်းဒေသကို ဟိမဝန္တာတောင်တန်းကြီးမှ တောင်ဘက်သို့ ကွေးဆင်းလာသော တောင်တန်းများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။
- ❖ ရခိုင်ကမ်းမြောင်ဒေသသည် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်နှင့် ထိစပ်နေသည့် ကမ်းရိုးတန်းဒေသဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- (၁) မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြေမျက်နှာသွင်ပြင် အပိုင်းကြီး ၄ ပိုင်းကို မည်သည့်အချက်ပေါ်မူတည်၍ ပိုင်းခြားထားသနည်း။ ရှင်းပြပါ။
- (၂) အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသတွင်တွေ့ရှိရသည့် တောင်တန်းများ၏ တည်နေရာကို မြေပုံပေါ်တွင် ဖော်ပြပါ။
- (၃) အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသတွင်ပါဝင်သည့် ကမ်းရိုးတန်းလွင်ပြင်များနှင့် ကျွန်းများ၏ အရေးပါမှုကိုရေးပါ။
- (၄) အလယ်ပိုင်းချိုင့်ဝှမ်းဒေသ၏ ထူးခြားသော မြေပြင်လက္ခဏာများကို ဖော်ပြပြီး အရေးပါသော လွင်ပြင်များအကြောင်းကို ရေးပါ။
- (၅) ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒေသတွင် စီးဆင်းနေသော မြစ်များအကြောင်းရေးပါ။
- (၆) အနောက်ဘက်တောင်တန်းဒေသကို ဖြတ်ကျော်နိုင်သည့် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများကို ဖော်ပြပါ။
- (၇) အရှေ့ဘက်ကုန်းမြင့်ဒေသရှိ နယ်နိမိတ်မြစ်အဖြစ် အသုံးပြုထားသော မြစ်အမည်များကို နေရာနှင့်တကွ ဖော်ပြပါ။
- (၈) ရခိုင်ကမ်းမြောင်ဒေသတွင် စစ်တွေလွင်ပြင်ကို မည်သို့ တည်ဆောက်ထားသနည်း။

အခန်း(၂)

လူမှုရေးပထဝီဝင်

နိဒါန်း

လူဦးရေအကြောင်းလေ့လာခြင်းကို လူဦးရေဆိုင်ရာ စာရင်းကောက်ယူစိစစ်ခြင်းပညာ (Demography) ဟုခေါ်ပြီး လူဦးရေဆိုင်ရာ အခြင်းအရာများကို လေ့လာရာတွင် အောက်ဖော်ပြပါ အချက်များပါဝင်သည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- ❖ လူဦးရေပမာဏ
- ❖ လူဦးရေတိုးတက်မှု
- ❖ လူများပျံ့နှံ့နေထိုင်မှုနှင့် သိပ်သည်းမှု
- ❖ အသက်အုပ်စုနှင့် ကျား၊ မ လက္ခဏာရပ်များ ဖြစ်သည်။

လူဦးရေကို တိုင်းတာခြင်း သို့မဟုတ် သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူခြင်း

လူဦးရေဆိုင်ရာ ပညာရှင်များက နိုင်ငံအတွင်းနေထိုင်သော စုစုပေါင်းလူဦးရေကို ကွင်းဆင်းကောက်ယူခြင်းအား သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူခြင်းဟု ခေါ်သည်။ ထိုသို့ကောက်ယူခြင်းကို နိုင်ငံအများစုတွင် အချိန်ကာလ အပိုင်းအခြားတစ်ခုဖြင့် ပုံမှန်ကောက်ယူကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြိတ်သို့ အုပ်ချုပ်သည့်ကာလများအတွင်း ၁၀ နှစ်တစ်ကြိမ် ကောက်ယူခဲ့ပြီး လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးနောက် ၁၉၇၃၊ ၁၉၈၃ နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တို့တွင် ကောက်ယူခဲ့သည်။

သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူရာတွင် အဓိကကောက်ယူခြင်းမှာ လူဦးရေပမာဏဖြစ်ပြီး အခြားသော သတင်းအချက်အလက်များအဖြစ် အသက်၊ ကျား၊ မ၊ အိမ်ထောင်ရေးအခြေအနေ၊ လူမျိုး၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာနှင့် အလုပ်အကိုင်အခြေအနေတို့ကိုပါ စာရင်းကောက်ယူကြသည်။ ထိုသို့ ကောက်ယူရရှိသည့် အချက်အလက်များကို အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများက အနာဂတ်ကာလစီမံကိန်းများတွင် အသုံးပြုကြသည်။ (ဥပမာ- ကျောင်းများတိုးချဲ့ဆောက်လုပ်ရန်၊ သက်ကြီးဂေဟာများ ထပ်မံတိုးချဲ့ရန်၊ ရွေးကောက်ပွဲ မဲပေးနိုင်သူစာရင်း ပြုစုရန်)

ဤသင်ခန်းစာနှင့်ပတ်သက်၍ သင်သိရှိပြီးသောအကြောင်းအရာ

- ❖ လူမှုရေးပထဝီဝင်၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် လူမျိုးအုပ်စုကြီးများအကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများနှင့် နေထိုင်ပုံ၊ လူဦးရေပမာဏနှင့် ပျံ့နှံ့မှု၊ ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံများနှင့် ဒေသအလိုက်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ၊ ကျေးလက်နှင့် မြို့ပြလူနေထိုင်မှု ပုံစံများကို အလယ်တန်းအဆင့်တွင် အတော်အသင့် သိရှိခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

ဤအခန်းကိုလေ့လာသင်ယူပြီးပါက ကျောင်းသားများသည် အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်မည်။

- ❖ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ လူဦးရေတိုးတက်မှုနှင့် ပျံ့နှံ့မှု၊ လူဦးရေသိပ်သည်းမှုများကို သိရှိလာနိုင်မည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေ တိုးတက်မှုနှင့် ပျံ့နှံ့မှု၊ လူဦးရေသိပ်သည်းမှုတို့အပြင် အသက်အုပ်စု၊ ကျား မ အချိုး၊ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများနှင့် မြို့ပြကျေးလက် လူနေထိုင်မှု အချိုးအစားများ စသည်ဖြင့်လူဦးရေဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို အသေးစိတ်သိရှိလာနိုင်မည်။

၂.၁ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

လွန်ခဲ့သော နှစ်သန်းပေါင်းများစွာမှစ၍ ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူသားမျိုးနွယ်များ စတင်ပေါ်ထွန်းလာပြီး ကမ္ဘာအနှံ့သို့ ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိသွားကာ လူဦးရေတဖြည်းဖြည်း တိုးလာသည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေပမာဏသည် နှစ်စဉ်တိုးလျက်ရှိပြီး ဒေသတစ်ခုနှင့်တစ်ခုအကြား လူဦးရေတိုးနှုန်းကွာခြားမှု ရှိသော်လည်း ကမ္ဘာ့လူဦးရေတိုးနေကြောင်း လေ့လာသိရှိနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ကမ္ဘာ့လူဦးရေပျံ့နှံ့နေထိုင်မှု၊ လူဦးရေသိပ်သည်းမှုနှင့် သိပ်သည်းမှုများခြင်း၊ နည်းခြင်းအကြောင်းအရင်းများကို လေ့လာသိရှိနိုင်မည်။

၂.၁.၁ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ တိုးတက်လာပုံ

ဇယား (၂. ၁) ကမ္ဘာ့လူဦးရေ တိုးတက်လာမှု

အချိန်ကာလ	စုစုပေါင်းလူဦးရေ
BC ၁၀၀၀၀	၅. ၁ သန်း
ခရစ်တော်ပေါ်ထွန်းချိန်	၂၅၀ သန်း
AD ၁၆၅၀	၅၀၀ သန်း
AD ၁၈၂၀	၁၀၀၀ သန်း
AD ၁၉၃၀	၂၀၀၀ သန်း
AD ၁၉၆၀	၃၀၀၀ သန်း
AD ၁၉၇၅	၄၀၀၀ သန်း
AD ၁၉၈၇	၅၀၀၀ သန်း
AD ၂၀၀၀	၆၀၀၀ သန်း
AD ၂၀၁၈	၇၆၂၀ သန်း

Source : www.census.gov>stories>world

အထက်ပါဇယားအရကမ္ဘာ့လူဦးရေသည် သန်း ၁၀၀၀ သို့ ရောက်ရှိရန် နှစ်ထောင်ချီကြာခဲ့ပြီး ထိုကာလမှ နှစ်ပေါင်း ၁၀၀ ကျော်သောကာလအချိန်တွင် လူဦးရေ နှစ်ဆတိုးကာ သန်း ၂၀၀၀ သို့ ရောက်ရှိလာသည်။

၂၀ ရာစုသည် ကမ္ဘာ့လူဦးရေအရှိန်အဟုန်နှင့် တိုးလာသောကာလတစ်ခုဖြစ်ပြီး ထိုသို့လူဦးရေ တိုးလာခြင်းကို လူဦးရေပေါက်ကွဲခြင်း (Population Explosion) ဟု ခေါ်သည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေသည် ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်နှင့် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်အကြားတွင် ၃ဆ တက်သွားပြီး လူဦးရေ သန်း ၂၀၀၀ မှ သန်း ၆၀၀၀ သို့ နှစ်ပေါင်း ၇၀ အတွင်း ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့လူဦးရေစုစုပေါင်း ၇၆၂၀ သန်းရှိပြီး စက်မှုဖွံ့ဖြိုးနိုင်ငံများတွင် လူဦးရေတိုးနှုန်း အလွန်နည်းသော်လည်း ဆင်းရဲသည့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံများတွင် လူဦးရေတိုးနှုန်း အမြင့်ဆုံးဖြစ်သည်။

ဇယား (၂.၂) ကမ္ဘာ့လူဦးရေတိုးနှုန်း နှိုင်းယှဉ်မှု

	၁၉၇၅ ခုနှစ်	၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်	၂၀၁၅ ခုနှစ်
ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ	၁.၈ %	၁.၃ %	၁.၁၆ %
စက်မှုဖွံ့ဖြိုးနိုင်ငံများ	၀.၇ %	၀.၅ %	၀.၃ %
ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ	၂.၂ %	၂.၀ %	၁.၂ %

Source : www.census.gov>stories>world

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ လူဦးရေတိုးခြင်းဆိုသည်မှာ သဘာဝအလျောက် လူဦးရေတိုးခြင်းနှင့် အသားတင်ပြောင်းရွှေ့သူဦးရေများ ပေါင်းခြင်း ဖြစ်သည်။

(၁) သဘာဝအလျောက်လူဦးရေတိုးခြင်း - တစ်နှစ်အတွင်းမွေးဖွားဦးရေမှ သေဆုံးဦးရေကို နုတ်ပါက ရရှိနိုင်မည်။

(၂) အသားတင်ပြောင်းရွှေ့ခြင်းမှ လူဦးရေတိုးခြင်း - တစ်နှစ်အတွင်း နိုင်ငံအတွင်းသို့ဝင်လာသော စုစုပေါင်း လူဦးရေမှ ထွက်ခွာသွားသော စုစုပေါင်းလူဦးရေကို နုတ်ပါက ရရှိနိုင်မည်။

ပုံ (၂. ၁) လူဦးရေတိုးရသည့် အကြောင်းရင်းများ

ကမ္ဘာ့လူဦးရေတိုးနှုန်း

လူဦးရေတိုးနှုန်းကို တစ်နှစ်တာကာလအတွင်း မွေးဖွားနှုန်းနှင့် သေဆုံးနှုန်းတို့ကို နှိုင်းယှဉ် တိုင်းတာခြင်းမှ ရရှိသည်။ ထိုသို့တိုင်းတာရာတွင် လူဦးရေ ၁၀၀၀ အပေါ်အခြေခံပြီး တိုင်းတာကြသည်။

$$\text{မွေးဖွားနှုန်း (လူ ၁၀၀၀ အပေါ်တွင် မွေးဖွားသောလူဦးရေ)} = \frac{\text{မွေးဖွားဦးရေ}}{၁၀၀၀}$$

$$\text{သေဆုံးနှုန်း (လူ ၁၀၀၀ အပေါ်တွင် သေဆုံးသောလူဦးရေ)} = \frac{\text{သေဆုံးဦးရေ}}{၁၀၀၀}$$

$$\text{သဘာဝအလျောက် လူဦးရေတိုးနှုန်း} = \frac{\text{မွေးဖွားဦးရေ}}{၁၀၀၀} - \frac{\text{သေဆုံးဦးရေ}}{၁၀၀၀}$$

ကမ္ဘာ့လူဦးရေတိုးနှုန်းသည် ၁၉၇၅ ခုနှစ်တွင် ၁.၈ ရာခိုင်နှုန်းမှ ခရစ်နှစ် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၁.၇ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ကျဆင်းခဲ့ပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့လူဦးရေတိုးနှုန်းသည် ၁.၀၇ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် သဘာဝအလျောက် လူဦးရေတိုးနှုန်းများ နိုင်ငံအလိုက် ကွာခြားမှုရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်းအရ လူဦးရေတိုးနှုန်း ၀.၈၉ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သည်။

ဇယား (၂. ၃) နိုင်ငံအလိုက် လူဦးရေတိုးနှုန်းကွာခြားမှု (၂၀၁၈)

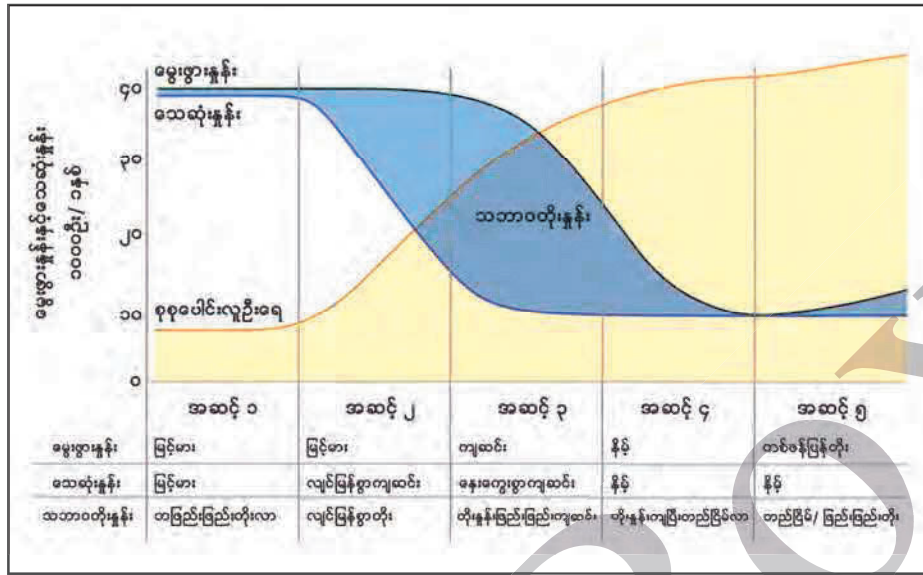
တိုးနှုန်းအလွန်မြင့်	တိုးနှုန်းနည်း	တိုးနှုန်းအလွန်နည်း	လူဦးရေလျော့ကျ
နိုက်ဂျာ (၃.၈၇%)	ဂျာမနီ (၀.၄၇%)	ရုရှား (၀.၀၉%)	ဗင်နီဇွဲလား (-၁.၂၉%)
ယူဂန်ဒါ (၃.၆၁%)	ဗြိတိန် (၀.၅၈%)	စပိန် (၀.၀၉%)	ရိုမေးနီးယား (-၀.၇၃%)
အင်ဂိုလာ (၃.၃%)	အမေရိကန် (၀.၆%)	တောင်ကိုရီးယား(၀.၁%)	ဂျပန်(-၀.၂၇%)

Source : worldpopulationreview-com

မွေးဖွားနှုန်းနှင့် သေဆုံးနှုန်းတူညီနေလျှင် လူဦးရေတိုးတက်မည်မဟုတ်ပေ။ ထိုအခြေအနေ ဖြစ်ပေါ်လျှင် သက်ကြီးအုပ်စုလူဦးရေ ပိုမိုများပြားနေမှုကို ပြသနေသည်။

ကမ္ဘာ့လူဦးရေကူးပြောင်းမှုအဆင့် (Demographic Transition)

လူဦးရေပြောင်းလဲခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် မွေးဖွားနှုန်းနှင့် သေဆုံးနှုန်း ပြောင်းလဲမှုများကို လူဦးရေပညာရှင်များက လေ့လာခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့လေ့လာရာတွင် ပြောင်းလဲခြင်းအဆင့် ၅ ဆင့် ရှိကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ၎င်းကို လူဦးရေကူးပြောင်းမှုအဆင့် (Demographic Transition) ဟု ခေါ်သည်။ စက်မှုဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံအများစုသည် ထိုအဆင့်များကို ပုံစံတူဖြတ်သန်းခဲ့ကြသည်။

Source : upload.wikimedia.org/wikipedia/com

ပုံ (၂. ၂) ကမ္ဘာ့လူဦးရေကူးပြောင်းမှု အဆင့်များ

အဆင့် (၁) ။ ။ စက်မှုတော်လှန်ရေး မတိုင်မီကာလဖြစ်၍ ထိုအချိန်က မွေးဖွားနှုန်းနှင့် သေဆုံးနှုန်း ၂ ခုစလုံးမှာ မြင့်ခဲ့သည်။ ထိုကာလတွင် ကပ်ရောဂါမျိုးစုံဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ထိန်းချုပ်နိုင်မှုလည်း မရှိခဲ့ပေ။ ထို့ပြင် စစ်ပွဲများသည်လည်း အကြောင်းတရားတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။

အဆင့် (၂) ။ ။ သေဆုံးနှုန်းကျဆင်းလာပြီး မွေးဖွားနှုန်း မြင့်နေဆဲကာလဖြစ်သည်။ ထိုကာလ တွင် ဆေးပညာနှင့် ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးအတွက် ဆေးဝါးများ ပိုမိုပြည့်စုံကောင်းမွန်လာပြီး ပတ်ဝန်း ကျင်နှင့် တစ်ကိုယ်ရေသန့်ရှင်းရေးကို ပိုမိုအလေးထား လုပ်ဆောင်လာသည်။ ဤကာလမှာ လူဦးရေ တစ်ဟုန်ထိုး တိုးလာသည့်ကာလဖြစ်သည်။

အဆင့် (၃) ။ ။ သေဆုံးနှုန်းနှင့် အတူ မွေးဖွားနှုန်းလည်း လျော့ကျလာသည်။ ထိုကာလတွင် နိုင်ငံအများစု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာပြီး စာတတ်မြောက်သူဦးရေများလာခြင်းနှင့် လူအများစုမှ မိသားစု ဝင်ဦးရေနည်းခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးကို သိရှိလာသည်။ ထို့ပြင်မွေးဖွားနှုန်းကို မည်သို့ ထိန်းချုပ်ရမည် ဆိုသည့် ကျန်းမာရေး ဗဟုသုတများလည်း ပို၍သိရှိလာသည်။ ဤကာလတွင် လူဦးရေတိုးနှုန်းမှာ တဖြည်းဖြည်းကျဆင်းလာသည်။

အဆင့် (၄) ။ ။ လူဦးရေတိုးနှုန်း အလွန်နည်းသွားပြီး သေဆုံးနှုန်းလည်း လျော့ကျ၍ သက်ကြီးဦးရေများလာသည်။ လူအများ၏ဆန္ဒမှာ မိသားစုတစ်စုတွင် သားသမီးနှစ်ဦးသာရှိသင့်ကြောင်း သိမြင်လာသည်။ ထို့ကြောင့် မွေးဖွားနှုန်းလည်း နိမ့်လာသည်။

အဆင့် (၅) ။ ။ အဆင့်မြင့်လူနေမှုအဖွဲ့အစည်းအဆင့်သို့ ရောက်ရှိလာသည်။ လူဦးရေတိုးနှုန်း တည်ငြိမ်သွားပြီး မွေးဖွားနှုန်းနှင့်သေဆုံးနှုန်းအလွန်နည်းသွား၍ လူဦးရေတိုးနှုန်း တစ်ဖန်ပြန်မြင့်လာသည်။

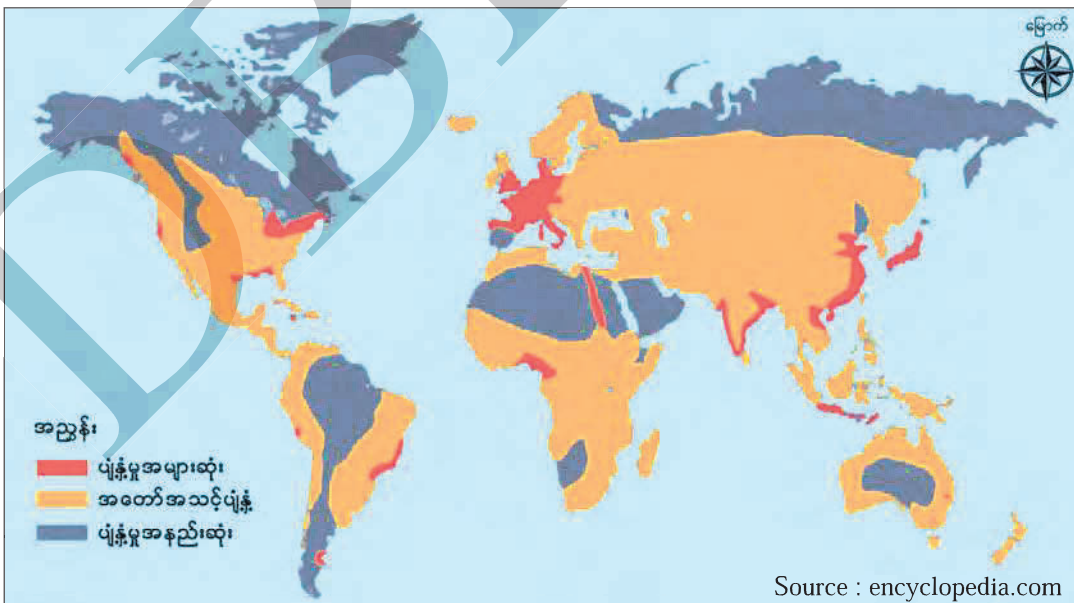
၂.၁.၂ ကမ္ဘာပေါ်တွင်လူဦးရေပျံ့နှံ့နေထိုင်မှုနှင့် လူဦးရေသိပ်သည်းမှု လူဦးရေပျံ့နှံ့နေထိုင်မှု

ကမ္ဘာ့ဒေသအသီးသီးတွင် ကွဲပြားခြားနားသော နေထိုင်မှုပုံစံများဖြင့် လူများပျံ့နှံ့နေထိုင်ကြသည်။ ကမ္ဘာ့မြောက်ဘက်ခြမ်း ၆၀ ဒီဂရီလတ္တီကျုမျဉ်း၏ မြောက်ဘက်ပိုင်းရှိ ရာသီဥတုဆိုးဝါးသည့် နေရာများနှင့် မြေမျက်နှာသွင်ပြင်ကြမ်းတမ်းသောနေရာများတွင် လူနေကျပါးပြီး တောင်ဘက်ပိုင်းရှိ မြစ်ဝှမ်း လွင်ပြင်နှင့် ကမ်းရိုးတန်းလွင်ပြင်များတွင် လူနေထူထပ်သည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေစုစုပေါင်း၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်း နီးပါးသည် ကမ္ဘာ့မြေပြင်ဧရိယာ၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်အတွင်း၌ ပျံ့နှံ့နေထိုင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

ဇယား (၂. ၄) ကမ္ဘာ့လူဦးရေ ပျံ့နှံ့နေထိုင်မှုနှင့် သိပ်သည်းမှု (၂၀၁၈)

ဒေသ	လူဦးရေ သန်းပေါင်း	ဧရိယာစတုရန်း ကီလိုမီတာ	ပျံ့နှံ့ နေထိုင်မှု %	လူဦးရေသိပ်သည်းဆ (၁ စတုရန်းကီလိုမီတာ)
အာရှ	၄၅၃၄	၄၄၅၇၉၀၀၀	၅၉.၅	၉၅
အာဖရိက	၁၂၈၀	၃၀၃၇၀၀၀၀	၁၆.၈	၃၄
ဥရောပ	၇၄၇	၁၀၁၈၀၀၀၀	၉.၈	၇၃
တောင်အမေရိက	၆၄၈	၁၇၈၄၀၀၀၀	၈.၅	၂၂
မြောက်အမေရိက	၃၆၆	၂၄၇၀၉၀၀၀	၄.၈	၂၂
သမုဒ္ဒရာဒေသ+ဩစတြေးလျ	၄၅	၈၆၀၀၀၀၀	၀.၆	၃
စုစုပေါင်း	၇၆၂၀	၁၃၆၂၇၈၀၀၀	၁၀၀	-

Source : worldatlas

Source : encyclopedia.com

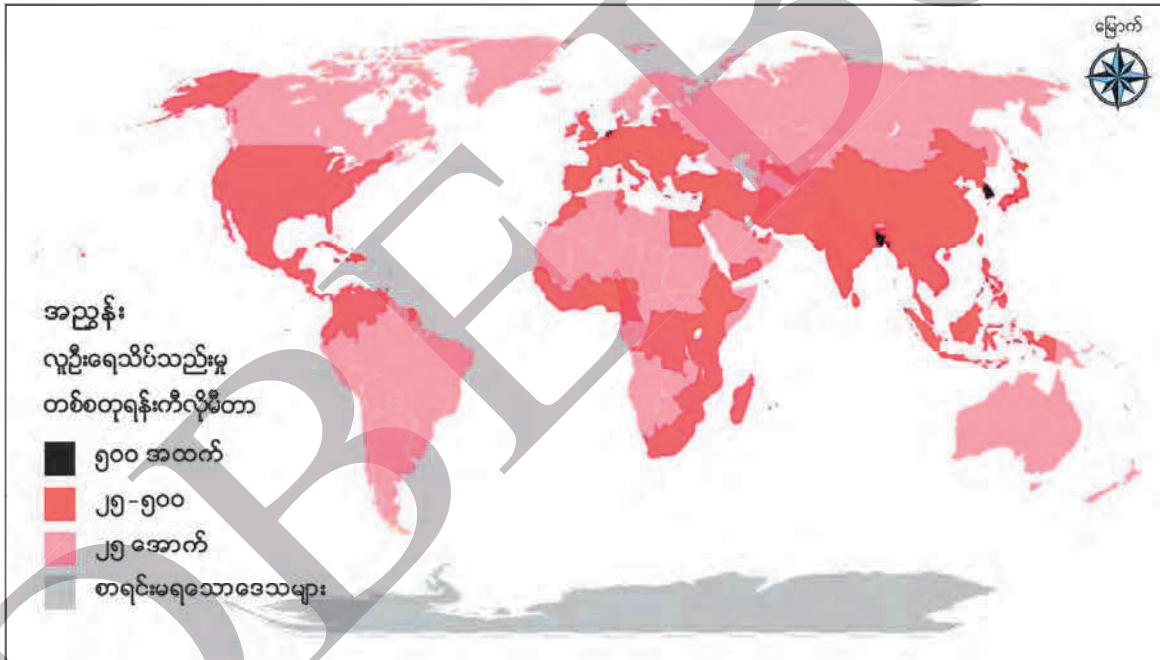
ပုံ (၂. ၃) ကမ္ဘာ့လူဦးရေပျံ့နှံ့မှု

လူဦးရေသိပ်သည်းမှု

နေရာဒေသအလိုက် သို့မဟုတ် နိုင်ငံအလိုက် လူနေထိုင်မှုအနည်းအများကို လူဦးရေ သိပ်သည်းမှု (Population Density) ကွာခြားချက်ဖြင့် ဖော်ပြနိုင်သည်။ လူဦးရေသိပ်သည်းမှုကို ၁ စတုရန်းကီလိုမီတာတွင် နေထိုင်သော လူဦးရေပမာဏဖြင့် ဖော်ပြနိုင်သည်။

$$\text{လူဦးရေသိပ်သည်းမှု} = \frac{\text{ဒေသ၏စုစုပေါင်းလူဦးရေ}}{\text{ဒေသဧရိယာ (စတုရန်းကီလိုမီတာ)}}$$

လူဦးရေသိပ်သည်းမှုသည် နေရာဒေသအလိုက်၊ နိုင်ငံအလိုက် ကွာခြားသည်။ လူဦးရေ သိပ်သည်းမှုကို မြေပုံပေါ်တွင် ကွဲပြားသောအရောင် သို့မဟုတ် အဆင်ပုံစံများနှင့် ပြသနိုင်သည်။

Source : encyclopedia.com

ပုံ (၂. ၄) နိုင်ငံအလိုက်လူဦးရေသိပ်သည်းမှု (၂၀၁၈)

ကမ္ဘာ့လူဦးရေသိပ်သည်းမှု များရခြင်း၊ နည်းရခြင်း အကြောင်းရင်းများကို ဇယား(၂. ၅)ကို ကိုးကား၍ လေ့လာနိုင်သည်။

ဇယား (၂. ၅) ကမ္ဘာ့လူဦးရေသိပ်သည်းမှု များခြင်း၊ နည်းခြင်း အကြောင်းရင်းများ

လူဦးရေများသည့်ဒေသ	အကြောင်းရင်းများ	လူဦးရေနည်းသည့်ဒေသ	အကြောင်းရင်းများ
ဥရောပမြောက်ပိုင်းလွင်ပြင် အိန္ဒိယ ဂင်္ဂါလွင်ပြင်	မြေနိမ့်ဒေသများ (လွင်ပြင်)	ရော့ကီးတောင်တန်း အင်ဒီးစ်တောင်တန်း	မြေမျက်နှာပြင်ကြမ်းသည့် တောင်တန်းဒေသ
ကယ်လီဖိုးနီးယားဒေသမြေထဲ ပင်လယ်ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသ	သင့်တင့်မျှတရာသီဥတုရှိ ဒေသ	ဆိုက်ဘေးရီးယား၊ အလက် စကား၊ ဩစတြေးလျသံကန္တာရ	ရာသီဥတု ပူလွန်း၊ အေးလွန်း၊ ခြောက်သွေ့လွန်းသည့်ဒေသ
တရုတ်နိုင်ငံ ယန်စီမြစ်ဝှမ်း လွင်ပြင်	စိုက်ပျိုးရေးအတွက် မြေဩဇာကောင်း	ဂိုဘီသံကန္တာရ (မွန်ဂိုလီးယား)	အောက်ခံမြေဆီလွှာပါး၊ မြေဩဇာမကောင်းသည့်ဒေသ
အနောက်ဥရောပ၊ အမေရိကန် အနောက်အလယ်ပိုင်း	သစ်တောနှင့် မြက်ခင်းဒေသ ဆက်သွယ်ရေးကောင်း	အမေဇုံ မိုးသစ်တော (တောင်အမေရိက)	အတွင်းပိုင်းသို့ဆက်သွယ်သွား လာရန် ခက်ခဲသည့်ဒေသ
ဩစတြေးလျအရှေ့ပိုင်း ကမ်းရိုးတန်း	ဆက်သွယ်ရေးကောင်းသော ကမ်းရိုးတန်းဒေသ	ဆာဟာရ သံကန္တာရ (အာဖရိက)	ကန္တာရဒေသဖြစ်၍ လူနေနည်းပါးသည့်ဒေသ
အနောက်ဥရောပ၊ အမေရိကန် အရှေ့မြောက်ပိုင်း	စီးပွားရေးဆိုင်ရာသယ်ယာပို့ ကြွယ်ဝဒေသ		
အင်္ဂလန် အရှေ့တောင်ပိုင်း (လန်ဒန်)	ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် နီးကပ်စွာတည်ရှိခြင်း		

အာရှတိုက်တွင် နိုင်ငံပေါင်း ၄၄ နိုင်ငံရှိပြီး စုစုပေါင်းလူဦးရေ ၄၅၃၄ သန်း နေထိုင်သည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ ၅၉.၅ ရာခိုင်နှုန်း ပျံ့နှံ့နေထိုင်သည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေအများဆုံး နိုင်ငံ ၂၀ အနက် အာရှတိုက်မှ ၁၀ နိုင်ငံပါဝင်သည်။

ဇယား (၂. ၆) ကမ္ဘာ့လူဦးရေအများဆုံးနိုင်ငံများ (၂၀၁၉)

စဉ်	နိုင်ငံ	လူဦးရေ(သန်းပေါင်း)	စဉ်	နိုင်ငံ	လူဦးရေ(သန်းပေါင်း)
၁	တရုတ်	၁၄၃၃	၁၁	ဂျပန်	၁၂၆
၂	အိန္ဒိယ	၁၃၆၆	၁၂	အီသီယိုးပီးယား	၁၁၂
၃	အမေရိကန်	၃၂၉	၁၃	ဖိလစ်ပိုင်	၁၀၈
၄	အင်ဒိုနီးရှား	၂၇၀	၁၄	အီဂျစ်	၁၀၀
၅	ပါကစ္စတန်	၂၁၆	၁၅	ဗီယက်နမ်	၉၆
၆	ဘရာဇီး	၂၁၁	၁၆	ကွန်ဂို	၈၆
၇	နိုက်ဘီးရီးယား	၂၀၀	၁၇	ဂျာမနီ	၈၃
၈	ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁၆၃	၁၈	တူရကီ	၈၃
၉	ရုရှား	၁၄၅	၁၉	အီရန်	၈၂
၁၀	မက္ကဆီကို	၁၂၇	၂၀	ထိုင်း	၆၉

Source : <https://en.m.wikipedia.org>

ယနေ့ကမ္ဘာပေါ်တွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေသည့် ဒေသများရှိ မြို့များသည် လူဦးရေ သန်းကျော်မြို့များ ဖြစ်လာကြသည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေအများဆုံး မြို့ကြီးပေါင်း ၂၀ တွင် အာရှနိုင်ငံများမှ မြို့ကြီးအများစုပါဝင်သည်။

ဇယား (၂. ၇) ကမ္ဘာ့လူဦးရေအများဆုံးမြို့များ (၂၀၁၉)

စဉ်	မြို့	လူဦးရေ (သန်းပေါင်း)	စဉ်	မြို့	လူဦးရေ (သန်းပေါင်း)
၁	ရှန်ဟဲ	၂၄. ၁	၁၁	ရှန်ကျန်း	၁၁. ၉
၂	ဘေကျင်း	၂၁. ၇	၁၂	နယူးဒေလီ	၁၁. ၀
၃	အစ္စတန်ဘူ	၁၅. ၀	၁၃	လီမာ	၁၀. ၉
၄	ဒက္ကာ	၁၄. ၅	၁၄	ကွမ်ကျိုး	၁၀. ၆
၅	လေဂိုးစ်	၁၄. ၂	၁၅	ဆိုးလ်	၁၀. ၃
၆	မော်စကို	၁၃. ၂	၁၆	ကင်ရှာဆာ	၁၀. ၁
၇	ကရာချီ	၁၃. ၀	၁၇	လာဟို	၁၀. ၀
၈	တီအန်ရှဲန်း	၁၂. ၈	၁၈	ဂျကာတာ	၁၀. ၀
၉	မွန်ဘိုင်း	၁၂. ၄	၁၉	တိုကျို	၉. ၅
၁၀	ဆာအိုပေါ်လို	၁၂. ၀	၂၀	ကိုင်းရို	၉. ၅

Source : <https://en.m.wikipedia.org>

**၂.၁.၃ လူဦးရေလက္ခဏာရပ်များ
အသက်အုပ်စု**

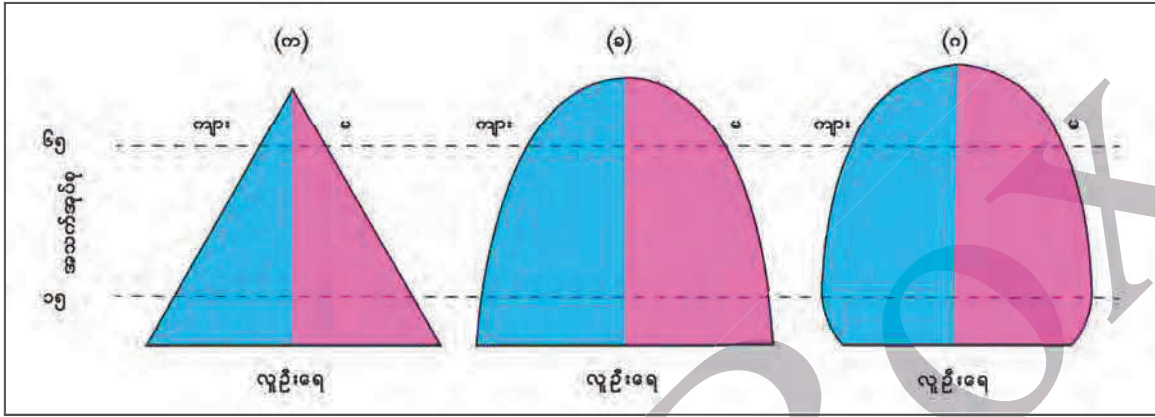
အသက်အုပ်စုအလိုက် လူဦးရေပမာဏနှင့် ကျား မ ကွာခြားမှုကို လူဦးရေ ပိရမစ်ဖြင့် ဖော်ပြသည်။ အသက်အုပ်စုကို (၀-၁၄) နှစ် သက်ငယ်အုပ်စု၊ (၁၅-၆၄) နှစ် သက်လတ်အုပ်စုနှင့် (၆၅ နှစ်နှင့်အထက်) သက်ကြီးအုပ်စု ဟူ၍ အကြမ်းအားဖြင့် ခွဲခြားဖော်ပြကြသည်။

လူဦးရေ ပိရမစ်ပုံတွင် အသက်အုပ်စုကို ဒေါင်လိုက်ဖော်ပြ၍ လူဦးရေပမာဏကို အလျားလိုက် ကျား မ ခွဲခြား၍ ဖော်ပြသည်။ လူဦးရေပိရမစ်ပုံစံ ၃မျိုးရှိသည်။

(က) **တြိဂံပုံသဏ္ဍာန် ပိရမစ်** - မွေးဖွားနှုန်းမြင့်၍ သေဆုံးနှုန်းလည်းမြင့်သည်။ သက်ငယ်နှင့် သက်လတ်ပိုင်း ဦးရေများပြီး သက်ကြီးဦးရေနည်းသည်။ မျှော်မှန်းသက်တမ်း နိမ့်သည်။ (ဥပမာ- အင်ဂိုလာ နိုင်ငံ၊ ကင်ညာနိုင်ငံ)

(ခ) **ခေါင်းလောင်းပုံသဏ္ဍာန် ပိရမစ်** - မွေးဖွားနှုန်းနှင့် သေဆုံးနှုန်း နှစ်ခုစလုံး နိမ့်လာသည်။ သက်ကြီးဦးရေ များပြီး မျှော်မှန်းသက်တမ်း မြင့်လာသည်။ (ဥပမာ- အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံ)

(ဂ) မီးသီးပုံသဏ္ဍာန် ပီရမစ် - မွေးဖွားနှုန်းနှင့် သေဆုံးနှုန်း နှစ်ခုစလုံး ကျဆင်းလာသည်။ သက်ငယ်ဦးရေထက် သက်ကြီးဦးရေများလာပြီး သက်ကြီးမှီခိုသူအချိုး များလာသည်။ မျှော်မှန်း သက်တမ်း မြင့်သည်။ (ဥပမာ- ဂျပန်နိုင်ငံ)

ပုံ (၂.၅) လူဦးရေ ပီရမစ်ပုံစံများ

ကျား မ အချိုး

ကျား မအချိုးဆိုသည်မှာ အမျိုးသားဦးရေနှင့် အမျိုးသမီးဦးရေ ဆက်နွှယ်မှုကို အချိုးဖြင့် ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ အမျိုးသမီးဦးရေ ၁၀၀ တွင်ရှိသည့် အမျိုးသားဦးရေဖြင့် ဖော်ပြသည်။

ကျား မ အချိုးသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ လူမှုရေး သို့မဟုတ် စီးပွားရေးစီမံကိန်းများ ဖော်ဆောင်ရာတွင် အချက်အလက်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးဝင်သည်။ အနာဂတ်ကာလ မိသားစုဖွဲ့စည်းမှုနှင့် လူဦးရေ တိုးပွားမည့် အခြေအနေတို့ကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းရာတွင်လည်း အသုံးပြုသည်။

၂၀၁၇ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့စုစုပေါင်းလူဦးရေ၏ ၅၂ % သည် အမျိုးသားများဖြစ်ပြီး ၄၈ % သည် အမျိုးသမီးများဖြစ်သည်။ ကျား မ အချိုးမှာ ၁၀၂/၁၀၀ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံနှင့် ဒေသအလိုက် ကျား မ အချိုးအစားကွဲပြားမှုရှိသည်။ အထူးသဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ တောင်အာရှနှင့် အနောက်တောင်အာရှနိုင်ငံများ၊ အာဖရိကမြောက်ပိုင်းဒေသများတွင် အမျိုးသားအချိုးအစား ပိုများသည်။ မြောက်အမေရိက၊ တောင်အမေရိက၊ အာဖရိကတောင်ပိုင်းဒေသနှင့် ရုရှားနိုင်ငံတို့တွင် အမျိုးသမီးအချိုးအစား ပိုများသည်။ ဩစတြေးလျတိုက်တွင် ကျား မ အချိုးအစားတူညီကြောင်းတွေ့ရသည်။

ကမ္ဘာ့လူဦးရေ အလားအလာ

နိုင်ငံအသီးသီးတွင် မွေးဖွားနှုန်းနှင့် သေဆုံးနှုန်း ကျဆင်းလာခြင်းကြောင့် ကမ္ဘာ့လူဦးရေသည်လည်း ကျဆင်းလာရမည်ဖြစ်သော်လည်း ဆက်လက်တိုးနေခြင်းမှာ နိုင်ငံအသီးသီးရှိ မျှော်မှန်းလူသက်တမ်း ပိုရှည်လာခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ သန်းပေါင်း ၇၆၀၀ ကျော်ရှိပြီး ၂၀၃၀ ခုနှစ်တွင် သန်း ၈၆၀၀၊ ၂၀၅၀ ခုနှစ်တွင် သန်း ၉၈၀၀ နှင့် ၂၁၀၀ ပြည့်နှစ်တွင်

ကမ္ဘာ့လူဦးရေ သန်းပေါင်း ၁၁၂၀၀ အထိရှိလာမည်ဟု ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂလူဦးရေအစီရင်ခံစာက ခန့်မှန်းဖော်ပြထားသည်။

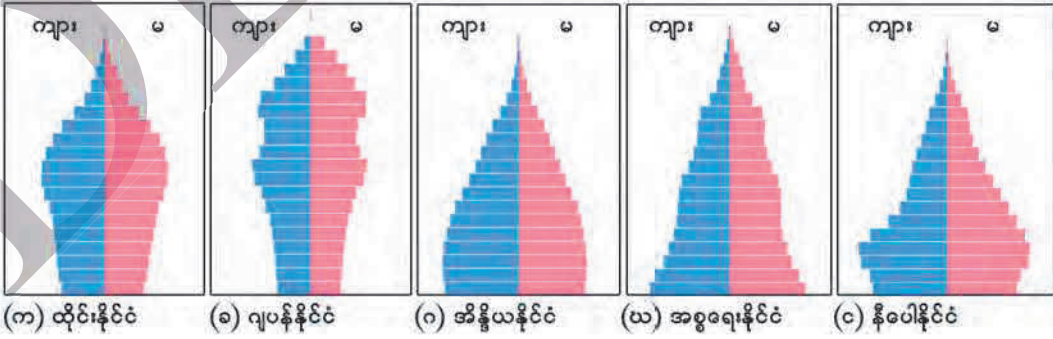
အဓိကအချက်များ

- ❖ ကမ္ဘာ့လူဦးရေသည် ၂၀ ရာစုအတွင်း တစ်ဟုန်ထိုး တိုးလာပြီး ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ၇၆၂၀ သန်း ရှိသည်။
- ❖ ကမ္ဘာပေါ်တွင် သဘာဝအလျောက်လူဦးရေတိုးနှုန်းမှာ နိုင်ငံအလိုက် ကွာခြားမှုရှိသည်။
- ❖ ကမ္ဘာ့လူဦးရေတိုးတက်မှုပုံစံ ပြောင်းလဲခြင်း အဆင့် ၅ဆင့်ရှိသည်။
- ❖ လူနေသိပ်သည်းမှုသည် နေရာဒေသအလိုက်နှင့် နိုင်ငံအလိုက် ကွာခြားမှုရှိသည်။
- ❖ လူဦးရေ ပိရမစ်ပုံစံ ၃ မျိုးရှိသည်။
- ❖ ကျား မ အချိုးသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ လူမှုရေး သို့မဟုတ် စီးပွားရေးစီမံကိန်းများ ဖော်ဆောင်ရာတွင် အရေးပါသည်။
- ❖ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ အများဆုံးနိုင်ငံများနှင့် လူဦးရေအများဆုံး မြို့တော်များသည် အာရှတိုက်တွင် တည်ရှိသည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- ၁။ သဘာဝအလျောက် လူဦးရေတိုးခြင်းသည် မည်သည့်အချက်များအပေါ် အခြေခံသနည်း။
- ၂။ လူဦးရေတိုးတက်မှုကို ပြောင်းလဲစေသော အဓိကအကြောင်းရင်းများကို ဖော်ပြပါ။
- ၃။ လူဦးရေပေါက်ကွဲခြင်းသည် မည်သည့်ကာလတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သနည်း။ အကြောင်းပြဖြေဆိုပါ။
- ၄။ ကမ္ဘာ့မြေပုံကိုလေ့လာ၍ လူနေအသိပ်သည်းဆုံးဒေသများကို ဖော်ပြပါ။
- ၅။ အောက်ဖော်ပြပါ လူဦးရေ ပိရမစ်ပုံစံများသည် မည်သည့်ပုံစံများ ဖြစ်သနည်း။

၆။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံများတွင် ကျား ဦးရေအချိုး ပိုများရခြင်းမှာ မည်သည့် အကြောင်းများကြောင့် ဖြစ်သနည်း။

၂.၂ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေ

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် လူဦးရေနည်းသော နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် လူဦးရေ ၅၁.၅ သန်းခန့်ရှိသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူဦးရေ အများဆုံးဖြစ်သော တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယသမ္မတနိုင်ငံတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံကို ဝန်းရံတည်ရှိနေသည်။

ဇယား (၂. ၈) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏ လူဦးရေသိပ်သည်းမှု (၂၀၁၈)

နိုင်ငံ	ဧရိယာ (စတုရန်းကီလိုမီတာ)	လူဦးရေ (သန်း)	သိပ်သည်းမှု (ဦးရေ) (၁ စတုရန်းကီလိုမီတာ)
တရုတ်	၉၇၀၆၉၆၁	၁၄.၂၇	၁၄၈
အိန္ဒိယ	၃၂၈၇၅၉၀	၁၃၅၂	၄၁၆
ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၁၄၇၅၇၀	၁၆၁	၁၁၀၅
ထိုင်း	၅၁၃၁၂၀	၆၉	၁၃၆
မြန်မာ	၆၇၆၅၈၁	၅၃.၇	၈၀
လာအို	၂၃၆၈၀၀	၇.၁	၃၀

Source : worldatlas

၂.၂.၁ လူဦးရေတိုးတက်လာပုံ

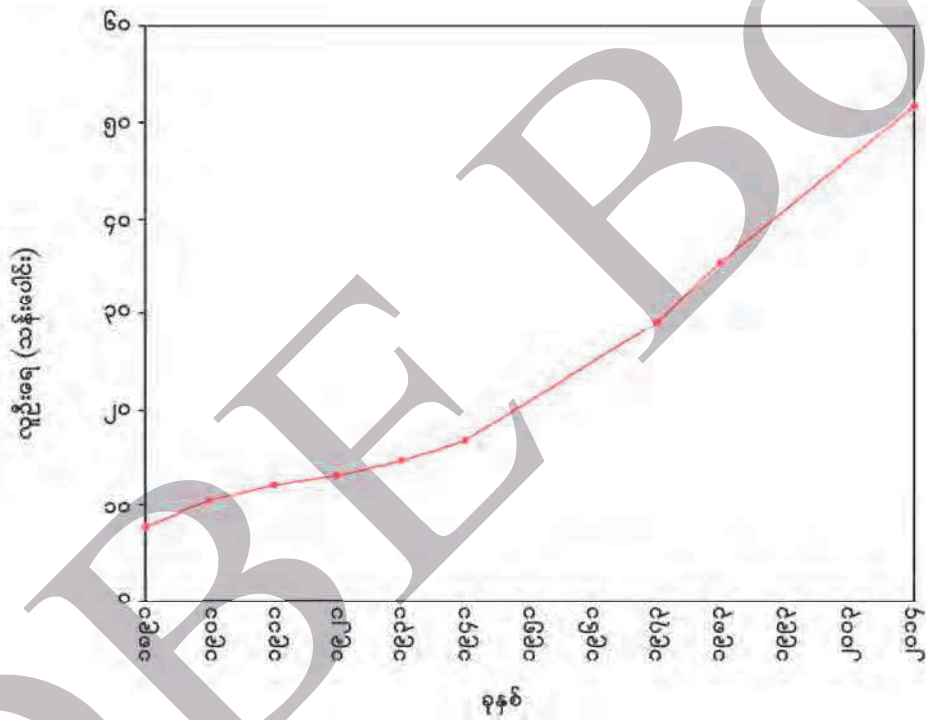
ဇယား (၂. ၉) မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေတိုးတက်မှု

သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူသည့်နှစ်	လူဦးရေ (သန်းပေါင်း)	တိုးနှုန်း
၁၈၉၁	၇.၇	-
၁၉၀၁	၁၀.၅	၃.၆
၁၉၁၁	၁၂.၁	၁.၅၂
၁၉၂၁	၁၃.၂	၀.၉
၁၉၃၁	၁၄.၇	၁.၁၃
၁၉၄၁	၁၆.၈	၁.၄၂
၁၉၇၃	၂၈.၉	၂.၀
၁၉၈၃	၃၅.၃	၂.၀၂
၂၀၁၄	၅၁.၅	၀.၈၉

Source : www.dop.gov.mm

၁၈၀၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေ လေးသန်းကျော်ရှိမည်ဟု ပညာရှင်များက ခန့်မှန်းခဲ့ကြသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံး သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူမှုကို ဗြိတိသျှလက်ထက် ၁၈၉၁ ခုနှစ် တွင် ပထမဆုံးအကြိမ်ကောက်ယူခဲ့ရာ လူဦးရေ ၇. ၇ သန်းရှိခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှခေတ်တွင် ၁၀ နှစ် တစ်ကြိမ် သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူခဲ့ရာ ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် လူဦးရေ ၁၆. ၈ သန်းရှိခဲ့သည်။

လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးနောက် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာနှင့် သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူခြင်းကို ၁၉၇၃ ခုနှစ်၊ ၁၉၈၃ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တို့တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ်တွင် လူဦးရေ ၂၈. ၉ သန်း၊ ၁၉၈၃ ခုနှစ်တွင် ၃၅. ၃ သန်းနှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ၅၁. ၅ သန်းသို့ တိုးတက်လာခဲ့သည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ခန့်မှန်းလူဦးရေ ၅၄. ၁ သန်းရှိသည်။

ပုံ (၂. ၆) မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေတိုးတက်မှုပြပုံ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေတိုးနှုန်း

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မဖြစ်မီက မြန်မာနိုင်ငံ၏လူဦးရေတိုးနှုန်းသည် ၁. ၄ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိခဲ့ပြီး စစ်ပြီးခေတ်နောက်ပိုင်းတွင် လူဦးရေတိုးနှုန်း မြင့်တက်ခဲ့သည်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ်တွင် ၂. ၀ ရာခိုင်နှုန်း၊ ၁၉၈၃ ခုနှစ်တွင် ၂. ၀၂ ရာခိုင်နှုန်းရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ၀. ၈၉ ရာခိုင်နှုန်း ရှိသည်။ လူဦးရေ တိုးနှုန်းကို ထိန်းချုပ်ထားသော အဓိကအချက်များမှာ မွေးဖွားနှုန်း၊ သေဆုံးနှုန်း၊ သဘာဝအလျောက် လူဦးရေတိုးနှုန်း၊ နိုင်ငံတွင်းသို့ လူများဝင်ရောက်လာခြင်းနှင့် လူများထွက်ခွာခြင်း စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

မွေးဖွားနှုန်း၊ သေဆုံးနှုန်း

ယေဘုယျအားဖြင့် နှစ်စဉ်မွေးဖွားနှုန်းမှာ ကျဆင်းနေသည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် ၄. ၆ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ၂. ၂၉ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ကျဆင်းလာသည်။

သေဆုံးနှုန်းသည်လည်း ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် ၃. ၉၃ ရာခိုင်နှုန်းရှိရာမှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ၁. ၄ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ကျဆင်းခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ မွေးဖွားနှုန်း၊ သေဆုံးနှုန်းများ ကျဆင်းလာခြင်းမှာ ကျန်းမာရေးနှင့်ကုသရေးလုပ်ငန်းများ ပိုမိုကောင်းမွန်ပြည့်စုံလာခြင်း၊ ပြည်သူများအကြားတွင် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အသိပညာများ ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာသိရှိလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

သဘာဝအလျောက် လူဦးရေတိုးနှုန်း

မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝအလျောက်လူဦးရေတိုးနှုန်းသည် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်ဝန်းကျင်က ၁ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ရှိခဲ့ပြီး ၁၉၆၀ ပြည့်လွန်ကာလများတွင် ၂ ရာခိုင်နှုန်းကျော်အထိ မြင့်တက်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ၀. ၈၉ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ပြန်လည်ကျဆင်းခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေပြောင်းရွှေ့မှု

၂၀၀၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ငါးနှစ်တာကာလ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း လူများပြောင်းရွှေ့မှုကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းတွင် ဖော်ပြထားသည်။ ထိုကာလအတွင်း နိုင်ငံသားဦးရေ ၃ သန်းကျော် (စုစုပေါင်းလူဦးရေ၏ ၇ ရာခိုင်နှုန်း)သည် ယင်းတို့နေထိုင်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီးအတွင်း သို့မဟုတ် အခြားပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီးတစ်ခုသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။

ဇယား (၂. ၁၀) ၂၀၀၉-၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွင်း ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများအတွင်း လူဦးရေပြောင်းရွှေ့မှု

စဉ်	ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး	လူဦးရေ
၁	စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးမှ ကချင်ပြည်နယ်	၂၉၉၁၄
၂	ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးမှ နေပြည်တော်	၃၀၇၁၁
၃	မကွေးတိုင်းဒေသကြီးမှ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး	၄၄၆၀၄
၄	မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးမှ ရှမ်းပြည်နယ်	၅၂၃၂၂
၅	ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး	၅၂၉၄၉
၆	မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးမှ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး	၆၁၀၂၉
၇	စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးမှ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး	၆၃၃၆၄
၈	မကွေးတိုင်းဒေသကြီးမှ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး	၇၃၇၃၆
၉	ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးမှ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး	၁၂၉၆၂၁
၁၀	ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးမှ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး	၃၅၀၄၆၃

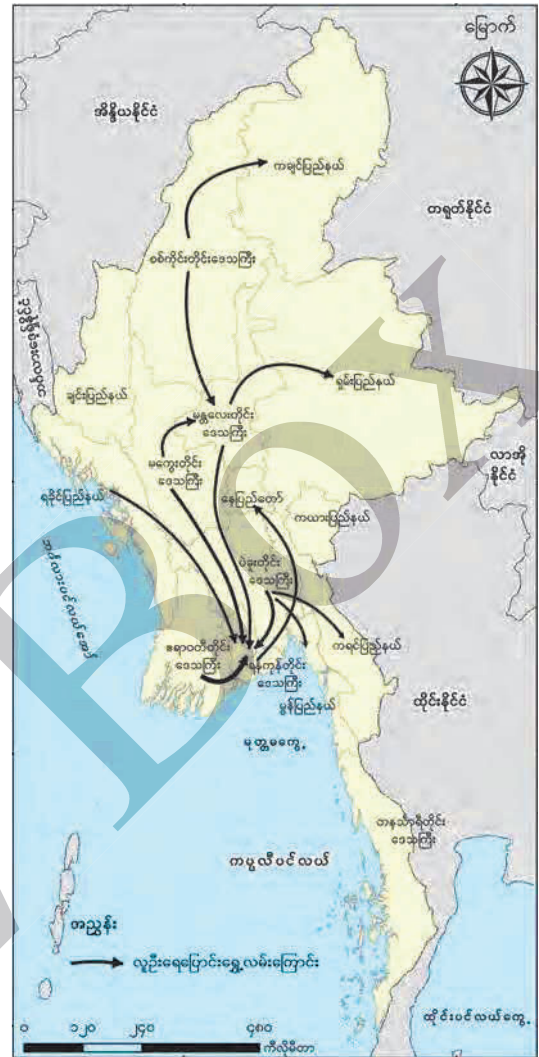
Source : www.dop.gov.mm

၂၀၀၉ မှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်ကာလအတွင်း ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးမှ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးသို့ လူဦးရေ ၃၅၀၄၆၃ ဦးဖြင့် အများဆုံး ပြောင်းရွှေ့ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ အချိန်တိုအတွင်း ဝင်ရောက်မှု များပြားခြင်းမှာ ၂၀၀၈ ခုနှစ် မေလတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်(နာဂစ် ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်း) ကြောင့်ဖြစ်သည်။ အလားတူ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးသို့ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ မကွေးတိုင်းဒေသကြီး၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တို့မှ လူများ ရွှေ့ပြောင်းဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်သို့ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် မကွေးတိုင်းဒေသကြီးမှ လည်းကောင်း၊ ကရင်ပြည်နယ်သို့ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် မွန်ပြည်နယ်မှလည်းကောင်း၊ ကချင်ပြည်နယ်သို့ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးမှလည်းကောင်း ပြောင်းရွှေ့ဝင်ရောက်မှုများသည် သတ္တုနှင့်ကျောက်မျက်တူးဖော်ရေး၊ သစ်ထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ပြည်တွင်းကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းများ သွားရောက်လုပ်ကိုင်ရန်အတွက် ဖြစ်သည်။

ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံနယ်စပ်မြို့များသို့လည်း ထိုကာလများအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံသားများ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် စာရင်းအရ မြန်မာနိုင်ငံသားဦးရေ ၂ သန်းကျော်သည် အိမ်နီးချင်းနှင့် အခြား ပြည်ပနိုင်ငံများတွင် သွားရောက် အလုပ်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည်။

၂.၂.၂ လူဦးရေပျံ့နှံ့မှုနှင့် သိပ်သည်းမှု
လူဦးရေပျံ့နှံ့မှု

မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေမှာ နှစ်စဉ်တိုးလျက် ရှိသည်။ လူဦးရေပျံ့နှံ့နေထိုင်မှုမှာ တစ်နေရာနှင့် တစ်နေရာ မတူပေ။ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး၊ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး၊ ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတို့သည် လူနေထိုင်မှုအများဆုံး ဖြစ်သည်။ ထိုတိုင်းဒေသကြီး၊

Source : www.dop.gov.mm

ပုံ (၂.၇) မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း လူဦးရေပြောင်းရွှေ့လမ်းကြောင်းပြပုံ

ပြည်နယ် ၅ ခုတို့၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် စုစုပေါင်းလူဦးရေ သည် တစ်နိုင်ငံလုံး လူဦးရေ၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိသည်။ ထိုဒေသများအပြင် စစ်တောင်းမြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်၊ မော်လမြိုင်လွင်ပြင်၊ စစ်တွေလွင်ပြင်နှင့် ကမ်းရိုးတန်းလွင်ပြင်များတွင်လည်း လူနေထိုင်မှုများသည်။

ဇယား (၂. ၁၁) မြန်မာနိုင်ငံ၏ နှစ်အလိုက် လူဦးရေပျံ့နှံ့မှုနှင့် သိပ်သည်းမှု

ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး	လူဦးရေပျံ့နှံ့မှု ရာခိုင်နှုန်း			လူနေသိပ်သည်းဆ (ဦးရေ) (၁ စတုရန်းကီလိုမီတာ)		
	၁၉၇၃	၁၉၈၃	၂၀၁၄	၁၉၇၃	၁၉၈၃	၂၀၁၄
ကချင်	၂. ၆	၂. ၆	၃. ၃	၈	၁၀	၁၉
ကယား	၀. ၄	၀. ၅	၀. ၆	၁၁	၁၄	၂၄
ကရင်	၃. ၀	၃. ၀	၃. ၁	၂၈	၃၅	၅၂
ချင်း	၁. ၁	၁. ၀	၀. ၉	၉	၁၀	၁၃
စစ်ကိုင်း	၁၀. ၈	၁၀. ၉	၁၀. ၃	၃၃	၄၁	၅၇
တနင်္သာရီ	၂. ၅	၂. ၆	၂. ၇	၁၇	၂၁	၃၂
ပဲခူး	၁၁. ၀	၁၀. ၈	၉. ၄	၈၁	၉၆	၁၂၄
မကွေး	၉. ၁	၉. ၂	၇. ၆	၅၉	၇၂	၈၇
မန္တလေး	၁၂. ၇	၁၃. ၀	၁၂. ၀	၉၉	၁၂၄	၂၀၀
မွန်	၄. ၅	၄. ၈	၄. ၀	၁၀၇	၁၃၇	၁၆၇
ရခိုင်	၅. ၉	၅. ၈	၆. ၂	၄၇	၅၆	၈၇
ရန်ကုန်	၁၁. ၀	၁၁. ၂	၁၄. ၃	၃၁၀	၃၈၇	၇၁၆
ရှမ်း	၁၁. ၀	၁၀. ၅	၁၁. ၃	၂၀	၂၄	၃၇
ဧရာဝတီ	၁၄. ၄	၁၄. ၁	၁၂. ၀	၁၁၈	၁၄၂	၁၇၇
နေပြည်တော်	-	-	၂. ၃	-	-	၃၇
ပြည်ထောင်စု	၁၀၀	၁၀၀	၁၀၀	၄၃	၅၂	၇၆

Source : www.dop.gov.mm

လူနေထိုင်မှုအနည်းဆုံးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များမှာ ကယားပြည်နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်၊ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ကချင်ပြည်နယ်တို့ဖြစ်ပြီး တစ်နိုင်ငံလုံး လူဦးရေ၏ ၇. ၂ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သာ ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူနေအနည်းဆုံးဒေသများမှာ ကချင်ပြည်နယ်ရှိမြို့နယ်အချို့၊ ချင်းပြည်နယ်နှင့် ကယားပြည်နယ်ရှိ ဆက်သွယ်သွားလာရန်ခက်ခဲသောဒေသများ ဖြစ်သည်။

နှစ်အလိုက် လူဦးရေ ပျံ့နှံ့မှုအချိုးအစားရာခိုင်နှုန်း ပြောင်းလဲခြင်းကိုလေ့လာရာတွင် ၁၉၈၃ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်အကြား ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးတွင် လူနေပျံ့နှံ့မှုသည် ၁၁. ၂ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၁၄. ၃ ရာခိုင်နှုန်းသို့ မြင့်တက်ခဲ့သည်။ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၌ ၁၄. ၁ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၁၂. ၀ ရာခိုင်

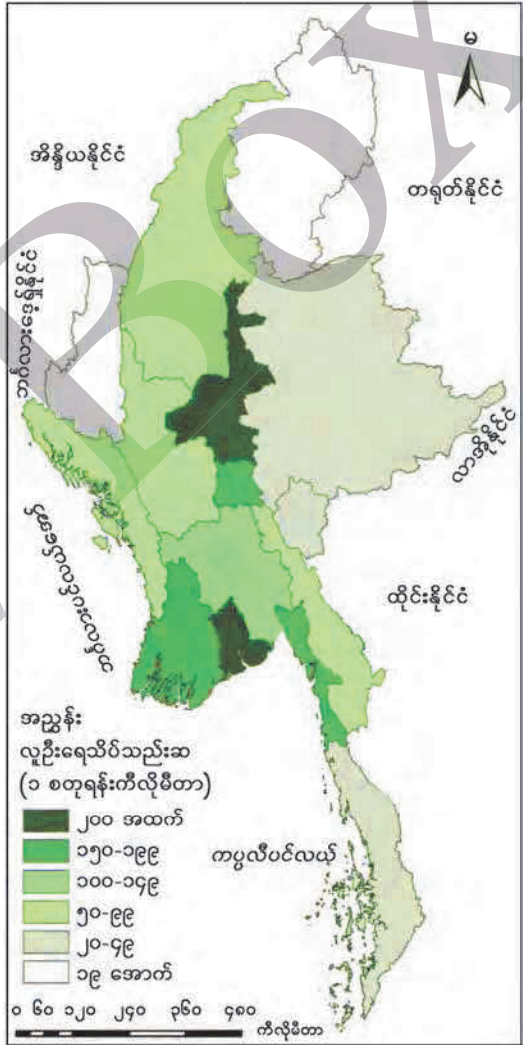
နှုန်းသို့ လျော့ကျသွားသည်။ ထို့အတူ ပဲခူးတိုင်း၊ မကွေးတိုင်း၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် မွန်ပြည်နယ် တို့တွင်လည်း လူဦးရေပျံ့နှံ့မှုရာခိုင်နှုန်းများ လျော့ကျသွားသည်။ ထိုသို့ ပျံ့နှံ့မှုရာခိုင်နှုန်းလျော့ကျခြင်းမှာ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်နှင့် အခြားဒေသများ (ပြည်တွင်း/ပြည်ပ)သို့ အလုပ်လုပ်ကိုင်ရန် ထွက်ခွာ သွားခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။

လူဦးရေသိပ်သည်းမှု

၁၉၇၃ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေ သိပ်သည်းမှုမှာ ၁ စတုရန်းကီလိုမီတာတွင် ၄၃ ဦး ရှိခဲ့ပြီး ၁၉၈၃ ခုနှစ်တွင် ၅၂ ဦးနှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ၁ စတုရန်းကီလိုမီတာ၌ ၇၆ ဦး နေထိုင်သည်။ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးသည် ၁ စတုရန်းကီလိုမီတာ တွင် ၇၁၆ ဦးရှိပြီး လူနေအသိပ်သည်းဆုံးဖြစ်သည်။ ချင်းပြည်နယ်သည် ၁ စတုရန်းကီလိုမီတာတွင် လူဦးရေ ၁၃ ဦးဖြင့် သိပ်သည်းမှုအနည်းဆုံးဖြစ် သည်။ မန္တလေး-ကျောက်ဆည်လွင်ပြင်၊ ဧရာဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ၊ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း စစ်တောင်းမြစ်ဝှမ်းဒေသတစ်လျှောက်၊ မော်လမြိုင်- သထုံလွင်ပြင်နှင့် စစ်တွေလွင်ပြင်ဒေသများသည် လည်း လူနေသိပ်သည်းမှုများသောဒေသများ ဖြစ်သည်။ ထိုဒေသများသည် စိုက်ပျိုးရေးအတွက် မြေပြန့်လွင်ပြင်ပေါများခြင်း၊ စက်မှုလုပ်ငန်း၊ ကုန် သွယ်ရေးလုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင်ရန် လမ်းပန်း ဆက်သွယ်ရေးကောင်းမွန်ခြင်း စသည့် အခွင့်အလမ်း များ ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။

မြို့ပြနှင့် ကျေးလက်လူဦးရေ

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မဖြစ်မီ ကောက်ယူခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံ သန်းခေါင်စာရင်းများတွင် လူဦးရေ ၅၀၀၀ နှင့်အထက် နေထိုင်သောဒေသများကို မြို့ အဖြစ်သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ၁၈၉၁ ခုနှစ် သန်းခေါင်

Source : www.dop.gov.mm

ပုံ (၂. ၈) ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအလိုက် လူနေသိပ်သည်းမှု (၂၀၁၄)

စာရင်းအရ မြို့ပြလူဦးရေ ၀. ၉၅ သန်း (စုစုပေါင်းလူဦးရေ၏ ၁၂. ၃ ရာခိုင်နှုန်း)ရှိခဲ့ပြီး ၁၉၇၃ ခုနှစ်တွင် ၆. ၈ သန်း (စုစုပေါင်း လူဦးရေ၏ ၂၃. ၆ ရာခိုင်နှုန်း) သို့ တိုးလာခဲ့သည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူဦးရေ၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် မြို့ပြတွင် နေထိုင်ပြီး ကျန် ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ကျေးလက်တွင်နေထိုင်ကြသည်။ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးသည် မြို့ပြလူဦးရေ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အများဆုံးဖြစ်သည်။ ကချင်ပြည်နယ်တွင် မြို့ပြလူဦးရေ ၃၆ ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတွင် မြို့ပြနေထိုင်သူ ၁၄ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အနည်းဆုံးဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးတွင် မြို့ပြနေထိုင်သူ လူဦးရေများပြားရခြင်းမှာ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် မြို့သစ်များ တိုးချဲ့တည်ဆောက်ခြင်း၊ စက်မှုဇုန်များထူထောင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ ပေါများလာ၍ လူအများ မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့ဝင်ရောက်လာခြင်းနှင့် သဘာဝဘေးဒဏ်ကြောင့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးမှ လူများဝင်ရောက်လာခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကချင်ပြည်နယ်တွင် မြို့ပြလူဦးရေများပြားရခြင်းမှာ မြို့ပြဧရိယာအဖြစ်သတ်မှတ်ထားသော ကချင်ပြည်နယ်ရှိ အချို့ဒေသများတွင် ကျောက်မျက်တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများ၌ အခြားဒေသမှလူအများ ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

မြို့ပြများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှုသည် စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ လျင်မြန်စွာကြီးထွားလာနေသော မြို့ပြလူဦးရေအတွက် သင့်လျော်သောနေရာချထားမှု၊ သောက်သုံးရေ၊ မိလ္လာစနစ်၊ လျှပ်စစ်နှင့် သင့်လျော်သည့်လမ်းပန်းဆက်သွယ်မှု ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရေးတို့သည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများရှိ အစိုးရများအတွက် တာဝန်ယူဖြေရှင်းပေးနေရသည့် အကြောင်းများ ဖြစ်သည်။

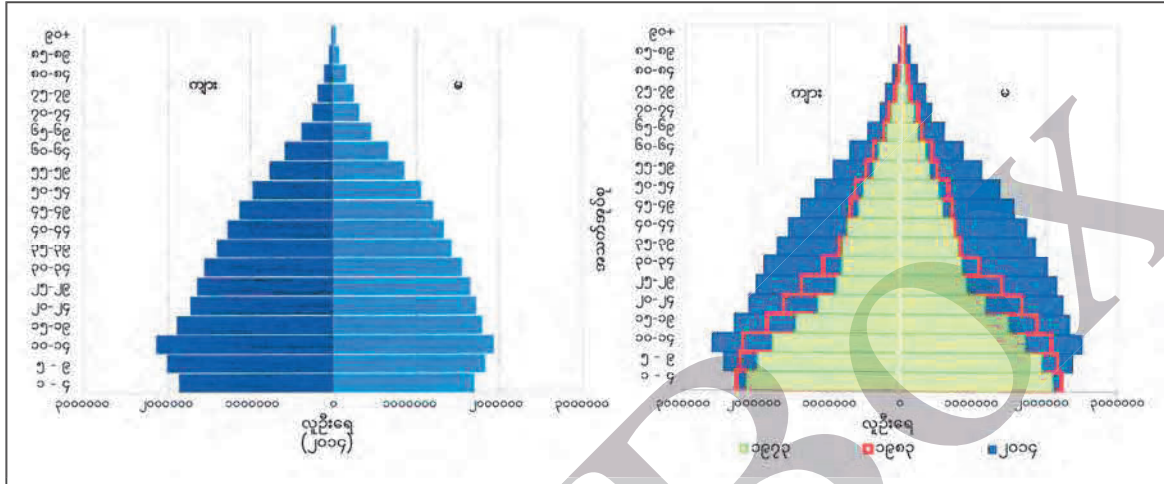
ဇယား (၂. ၁၂) မြို့ပြနှင့် ကျေးလက်လူဦးရေ

ခုနှစ်	နိုင်ငံလူဦးရေ (သန်းပေါင်း)	မြို့ပြလူဦးရေ (သန်းပေါင်း)	ရာခိုင်နှုန်း	ကျေးလက်လူဦးရေ (သန်းပေါင်း)	ရာခိုင်နှုန်း
၁၈၉၁	၇. ၇	၀. ၉၅	၁၂. ၃ %	၆. ၇၅	၈၇. ၇ %
၁၉၇၃	၂၈. ၉	၆. ၈	၂၃. ၆ %	၂၂. ၁	၇၆. ၄ %
၂၀၁၄	၅၀. ၃	၁၄. ၉	၃၀ %	၃၅. ၄	၇၀ %

Source : www.dop.gov.mm

၂.၂-၃ လူဦးရေလက္ခဏာရပ်များ

အသက်အုပ်စုဖွဲ့စည်းမှု

Source : www.dop.gov.mm

ပုံ (၂.၉) ခုနှစ်အလိုက် မြန်မာနိုင်ငံ၏လူဦးရေပိရမစ်များ နှိုင်းယှဉ်ဖော်ပြပုံ

၂၀၁၄ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေပိရမစ်ပုံသည် ကြိမ်ပုံသဏ္ဍာန်နှင့် ခေါင်းလောင်းပုံသဏ္ဍာန် ကြားတွင်ရှိပြီး ၁၉၈၃ ခုနှစ်တွင် အောက်ခြေကားသော ပိရမစ်ပုံစံရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ သက်ငယ် ဦးရေအရွယ်အစားကျဆင်းခြင်းသည် လွန်ခဲ့သော ၁၀ နှစ်ခန့်မှစတင်၍ မွေးဖွားနှုန်းကျဆင်းလာ သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် လူဦးရေပိရမစ်ပုံတွင် အသက် (၀-၉) နှစ်အောက် လူဦးရေ လျော့ကျသွားပြီး အလုပ်လုပ်နိုင်သော အသက်အရွယ်အုပ်စု (၁၅-၆၄) နှစ်ကြားလူဦးရေ တိုးလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ အသက်အရွယ်အုပ်စုအလိုက် လူဦးရေပြောင်းလဲမှု၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာဖြစ်ပြီး အလုပ် လုပ်နိုင်သောလူဦးရေများလာခြင်းသည် နိုင်ငံအတွက် ကောင်းမွန်သောလက္ခဏာတစ်ခု ဖြစ်သည်။

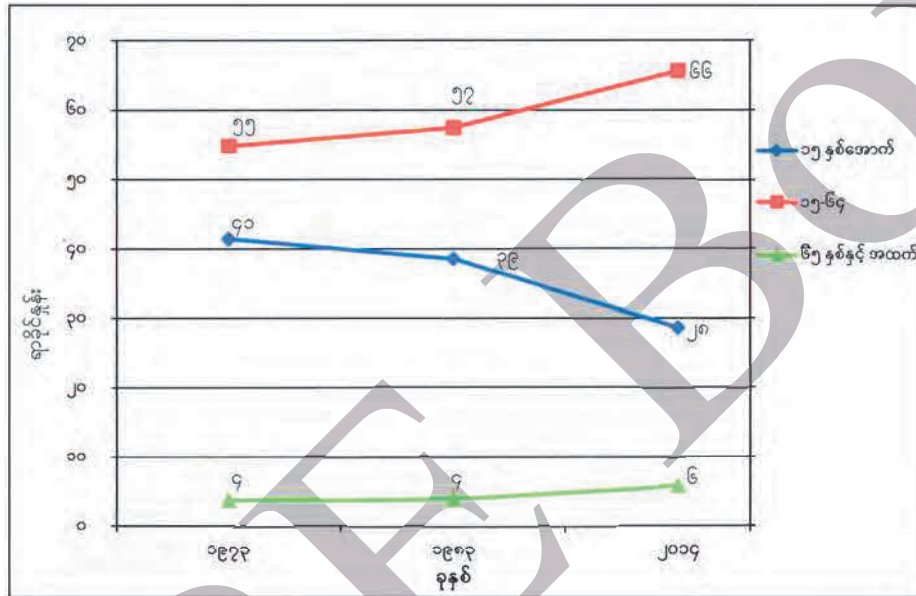
အသက်အုပ်စုကြီးအလိုက် လူဦးရေ

မြန်မာနိုင်ငံ၏လူဦးရေပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်တွင် အသက်အုပ်စုအလိုက် လူဦးရေအချိုးအစားပြောင်း လဲမှုကို တွေ့နိုင်သည်။ လူဦးရေကို ၁၅ နှစ် အောက်အုပ်စု၊ အသက် ၁၅-၆၄ နှစ်ကြားအုပ်စုနှင့် အသက် ၆၅ နှစ်အထက်ဟူ၍ အုပ်စု ၃ စုခွဲနိုင်သည်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ အသက် ၁၅ နှစ်အောက်ဦးရေ ၄၁ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ၂၈ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ကျဆင်းသွားခြင်းသည် မွေးနှုန်းကျဆင်းသွား၍ဖြစ်သည်။ ၁၉၇၃ ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်းအရ အသက် (၁၅-၆၄) ကြား အလုပ်လုပ်ကိုင်နိုင်သော ဦးရေသည် ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ၆၆ ရာခိုင်နှုန်းသို့ တိုးလာကြောင်း တွေ့ရသည်။

ဇယား (၂. ၁၃) အသက်အုပ်စုအလိုက် လူဦးရေရာခိုင်နှုန်း

အသက်အုပ်စု	၁၉၇၃ ခုနှစ်	၁၉၈၃ ခုနှစ်	၂၀၁၄ ခုနှစ်
၁၅နှစ်အောက်	၄၁ %	၃၉ %	၂၈ %
၁၅-၆၄	၅၅ %	၅၇ %	၆၆ %
၆၅ အထက်	၄ %	၄ %	၆ %

Source : www.dop.gov.mm

ပုံ (၂. ၁၀) အသက်အုပ်စုအလိုက် လူဦးရေပြပုံ

ကျား မ အချိုး

၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသားဦးရေ ၂၄. ၈၃ သန်း (စုစုပေါင်းလူဦးရေ၏ ၄၈. ၂ ရာခိုင်နှုန်း) ရှိပြီး အမျိုးသမီးဦးရေ ၂၆. ၆၆ သန်း (စုစုပေါင်းလူဦးရေ၏ ၅၁. ၈ ရာခိုင်နှုန်း) ကျော်ရှိသည်။ အမျိုးသမီးဦးရေသည် အမျိုးသားဦးရေထက် ၁. ၈၃ သန်းခန့် ပိုများသည်။ ကျား မ အချိုးမှာ ၉၃/၁၀၀ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

လုပ်သားအင်အားပါဝင်နှုန်း

၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ စုစုပေါင်း လူဦးရေ၏ ၆၆ ရာခိုင်နှုန်း(လူဦးရေ ၃၃ သန်း ခန့်)သည် အလုပ်လုပ်နိုင်သောအသက်အရွယ် (၁၅-၆၄)နှစ်ဖြစ်ပြီး လုပ်သားအင်အားစုတွင် ပါဝင်သည်။ လုပ်သားအင်အားဆိုသည်မှာ အသက်အုပ်စု (၁၅-၆၄)နှစ် ကြားရှိ လူဦးရေကို ဆိုလိုသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လုပ်သားအင်အားစုတွင် အမျိုးသားဦးရေသည် အမျိုးသမီးဦးရေထက် ပိုများကြောင်း တွေ့ရသည်။

ထိုသို့များရခြင်းမှာ အမျိုးသမီးလုပ်သားများထက် အလုပ်အကိုင်ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် ပညာအရည်အချင်း ပိုမိုကောင်းမွန်ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် စိုက်ပျိုးရေးကိုအခြေခံသောနိုင်ငံဖြစ်၍ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်ဆက်နွှယ်သည့် ပထမအဆင့် စီးပွားကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ကိုင်သူဦးရေ အများဆုံးဖြစ်သည်။ ဒုတိယအဆင့် စီးပွားကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းများဖြစ်သော စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ကိုင် သူဦးရေ ဒုတိယအများဆုံးဖြစ်သည်။

မီခိုသူအချိုး

မီခိုသူဆိုသည်မှာ အသက် ၁၅ နှစ်အောက် ကလေးအုပ်စုနှင့် အသက် ၆၅ နှစ်အထက် သက်ကြီးရွယ်အိုများကို ဆိုလိုသည်။ အလုပ်လုပ်နိုင်သည့် (၁၅-၆၄)ကြား လူဦးရေအပေါ်တွင် မီခိုမှုကို မီခိုသူအချိုးဖြင့် တိုင်းတာနိုင်သည်။ မီခိုသူအချိုးကို ကလေးမီခိုသူအချိုး၊ သက်ကြီးမီခိုသူအချိုးနှင့် စုစုပေါင်းမီခိုသူအချိုးတို့ဖြင့် ဖော်ပြနိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သက်ကြီးရွယ်အို မီခိုသူအချိုးမှာ ၁၉၇၃ ခုနှစ်တွင် ၆.၇ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ၈.၈ ရာခိုင်နှုန်းသို့ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။

ဇယား (၂. ၁၄) မြန်မာနိုင်ငံ၏ မီခိုသူအချိုး (၂၀၁၄)

မီခိုသူအချိုး	၁၉၇၃ ခုနှစ်	၁၉၈၃ ခုနှစ်	၂၀၁၄ ခုနှစ်
ကလေးမီခိုသူအချိုး	၇၅. ၆	၆၇. ၁	၄၃. ၇
သက်ကြီးမီခိုသူအချိုး	၆. ၇	၆. ၈	၈. ၈
စုစုပေါင်းမီခိုသူအချိုး	၈၂. ၃	၇၃. ၉	၅၂. ၅

Source : www.dop.gov.mm

မျှော်မှန်းသက်တမ်း (Life Expendency)

မျှော်မှန်းသက်တမ်းဆိုသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံသားများ၏ အသက်ရှင်နေထိုင်နိုင်မည့် ပျမ်းမျှ သက်တမ်းကို ဆိုလိုသည်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံသားတစ်ဦး၏ ပျမ်းမျှမျှော်မှန်းသက်တမ်းသည် ၅၇. ၆ နှစ်ရှိရာမှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ၆၄. ၇ နှစ် သို့တိုးလာခဲ့သည်။

ဇယား (၂. ၁၅) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏ မျှော်မှန်းသက်တမ်း

နိုင်ငံ	မျှော်မှန်းသက်တမ်း	ကျား	မ
ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်	၇၁. ၀	၆၉. ၈	၇၂. ၃
အိန္ဒိယ	၆၇. ၅	၆၆. ၁	၆၈. ၉
တရုတ်	၇၅. ၄	၇၄. ၀	၇၇. ၀
လာအို	၆၅. ၅	၆၄. ၁	၆၆. ၈
ထိုင်း	၇၄. ၁	၇၀. ၈	၇၇. ၆
မြန်မာ	၆၄. ၇	၆၀. ၂	၆၉. ၃

Source : worldatlas

လူဦးရေမူဝါဒ (Population Policy)

လူဦးရေမူဝါဒဆိုသည်မှာ လူဦးရေတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ရည်ရွယ်၍ လူဦးရေပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များ စနစ်တကျဖြစ်ပေါ်စေရေးအတွက် သက်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံအစိုးရများက ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည့် စီမံချက်များအား ကြိုတင်စီစဉ်ဆောင်ရွက်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ လူဦးရေမူဝါဒရေးဆွဲရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည့်အချက်များမှာ

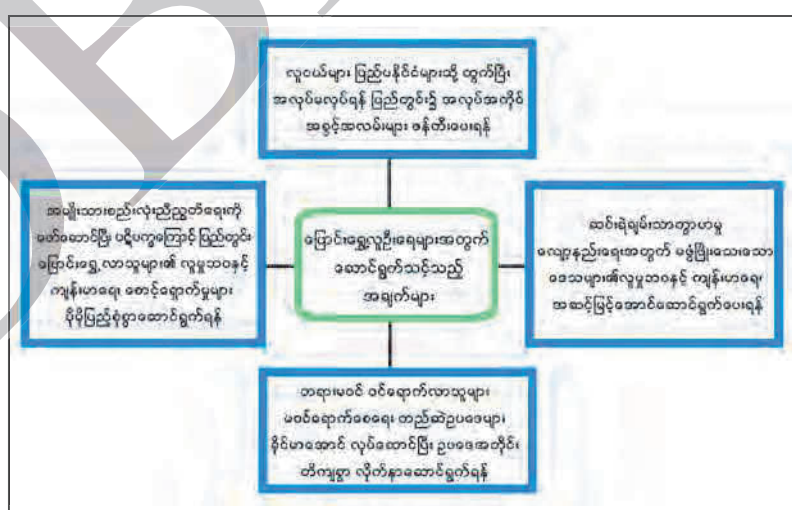
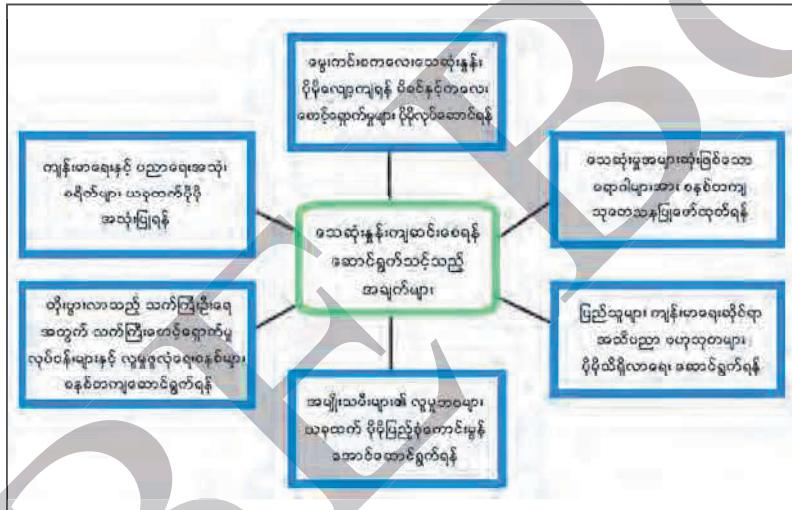
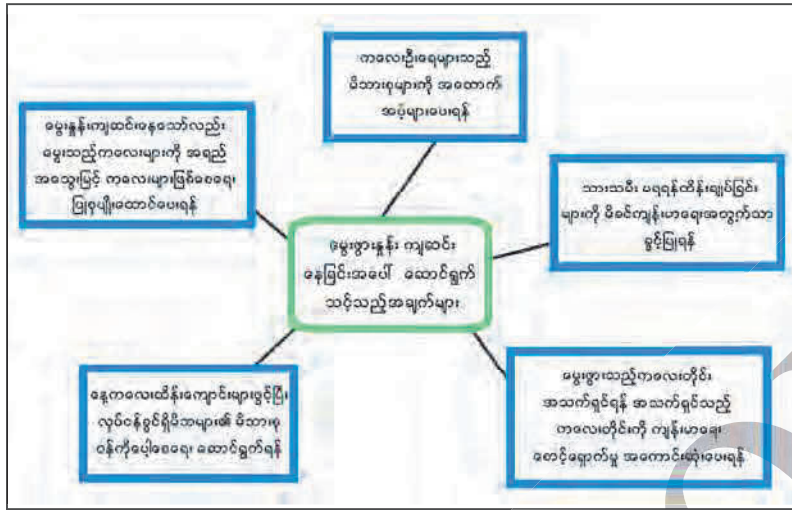
- (၁) မွေးဖွားနှုန်းကျဆင်းရသည့် အကြောင်းများ
- (၂) သေဆုံးနှုန်းလျော့ကျလာသည့် အကြောင်းများ
- (၃) မူလနေရာမှ အခြားနေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့ရသည့်အကြောင်းများ ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် လူဦးရေမူဝါဒ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၉၉၂ ခုနှစ်၌ အမျိုးသားလူဦးရေမူဝါဒ (National Population Policy) ကိုရေးဆွဲခဲ့ပြီး ယင်းမူဝါဒတွင် မိခင်ကလေးကျန်းမာရေး၊ မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး၊ ကျား မ တန်းတူညီမျှမှု၊ လူငယ်များအရေးဦးတည်ဆောင်ရွက်ရေး၊ ပဏာမ ကျန်းမာရေးဆောင်ရွက်ချက်များ၊ လူဦးရေရွှေ့ပြောင်းခြင်း၊ မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးခြင်းနှင့် ဖွားသေစနစ်ဆန်းစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များပါဝင်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ခေတ်ကာလနှင့်ကိုက်ညီသည့် လူဦးရေမူဝါဒများကို ပြန်လည် ရေးဆွဲရန် လိုအပ်လျက်ရှိပြီး ပါဝင်သင့်သည့်အချက်များမှာ

- (၁) မွေးဖွားနှုန်း ကျဆင်းနေခြင်းအပေါ် ဆောင်ရွက်သင့်သည့်အချက်များ
- (၂) သေဆုံးနှုန်း လျော့ကျစေရန် ဆောင်ရွက်သင့်သည့်အချက်များနှင့်
- (၃) ပြောင်းရွှေ့လူဦးရေများအတွက် ဆောင်ရွက်သင့်သည့် အချက်များဖြစ်သည်။

ပုံ (၂. ၁၁) မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေမူဝါဒဖော်ဆောင်ရာတွင် ဆောင်ရွက်သင့်သည့်အချက်များ

အဓိကအချက်များ

- ❖ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ အများဆုံး နှစ်နိုင်ငံနှင့် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ အသိပ်သည်းဆုံး နိုင်ငံတို့ကြားတွင် တည်ရှိသည်။
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေသည် ၂၀၁၉ ခုနှစ်မေလတွင် ၅၄ . ၁ သန်းရှိသည်။
- ❖ မွေးဖွားနှုန်းနှင့် သေဆုံးနှုန်း ကျဆင်းလာခြင်းမှာကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အသိပညာများ ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ သိရှိလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။
- ❖ မြေပြန့်ဒေသများရှိ တိုင်းဒေသကြီးများတွင် လူနေပျံ့နှံ့မှုနှင့် သိပ်သည်းမှုများသည်။
- ❖ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးတွင် မြို့ပြနေထိုင်သူ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အများဆုံး နေထိုင်သည်။
- ❖ ၂၀၁၄ ခုနှစ်စာရင်းအရ အမျိုးသမီးဦးရေသည် အမျိုးသားဦးရေထက် ပိုများကြောင်း တွေ့ရသည်။
- ❖ ၂၀၁၄ ခုနှစ်စာရင်းအရ မြန်မာနိုင်ငံသားတို့၏ မျှော်မှန်းသက်တမ်း ၆၅ နှစ်ရှိသည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- ၁။ ချင်းပြည်နယ်သည် လူနေပျံ့နှံ့မှု နည်းရခြင်းမှာ အဘယ်ကြောင့်နည်း။
- ၂။ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသများနှင့် မြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်ဒေသများသည် အဘယ်ကြောင့် လူနေ သိပ်သည်းမှု များသနည်း။
- ၃။ မွေးဖွားနှုန်းနှင့် သေဆုံးနှုန်းများ ကျဆင်းလာခြင်း အကြောင်းရင်းများကို ဖော်ပြပါ။
- ၄။ လုပ်သားအင်အားဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၅။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးဦးရေများသော်လည်း လုပ်သားအင်အားစုအတွင်း အမျိုးသား ဦးရေများရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို ရှင်းပြပါ။
- ၆။ မျှော်မှန်းသက်တမ်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းပြပါ။

အခန်း(၃)

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပထဝီဝင်

နိဒါန်း

မြေဆီလွှာသည် ပတ်ဝန်းကျင်၏ အရေးကြီးဆုံးအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး အဓိကသဘာဝ အရင်းအမြစ်လည်းဖြစ်သည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ဆက်စပ်ပြီး မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်လာပုံ၊ မြေဆီလွှာ ပြုန်းတီးမှု၊ မြေဆီလွှာညစ်ညမ်းမှုနှင့် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်မှု နည်းလမ်းများကို လေ့လာကြရမည်ဖြစ် သည်။

ဤအခန်းခေါင်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ သင်သိရှိပြီးသော အကြောင်းအရာများ

- ❖ မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်လာပုံ၊ မြေဆီလွှာအမျိုးအစားနှင့် မြေဆီလွှာ၏အသုံးဝင်ပုံအချို့ကို အလယ်တန်းအဆင့်တွင် သိရှိပြီး ဖြစ်သည်။

ဤအခန်းကိုလေ့လာသင်ယူပြီးပါက ကျောင်းသားများသည် အောက်ပါတို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်မည်။

- ❖ မြေဆီလွှာတိုက်စားမှုနှင့် မြေဆီလွှာညစ်ညမ်းမှု ဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းရင်းများကို ရှင်းပြတတ်မည်။
- ❖ မြေဆီလွှာတိုက်စားမှုနှင့် ညစ်ညမ်းမှုများကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်တတ်မည်။

၃.၁ မြေဆီလွှာ

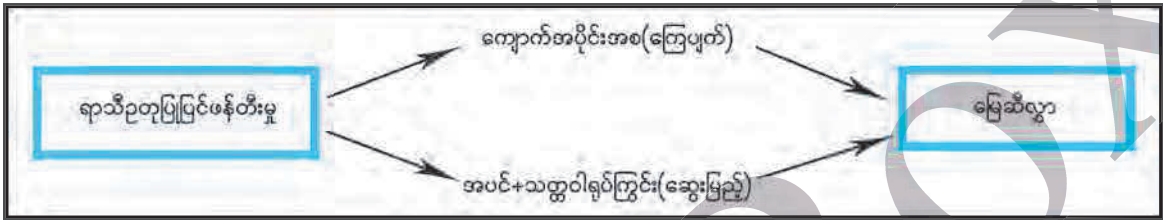
သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ သတ္တမတန်းတွင် မြေဆီလွှာနှင့် မြေဆီလွှာ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံများကို လေ့လာခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။
- ❖ ဤအတန်းတွင် မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်လာပုံ၊ မြေဆီလွှာဒေါင်လိုက်အနေအထား၊ ဥတုချေဖျက်ခြင်း၊ မြေဆီလွှာတိုက်စားခံရမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းအရင်းများ၊ မြေဆီလွှာ ညစ်ညမ်းမှုနှင့် မြေဆီလွှာထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်မည့် နည်းလမ်းများကို ဆက်လက် လေ့လာနိုင်မည်။

၃.၁.၁ မြေဆီလွှာအဓိပ္ပာယ်နှင့် မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်လာပုံ

မြေဆီလွှာဆိုသည်မှာ ရာသီဥတု၏ပြုပြင်ဖန်တီးမှု(ဥတုချေဖျက်ခြင်း)ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကျောက်အပိုင်းအစများ၊ တွင်းထွက်များ၊ သက်ရှိနှင့်သက်မဲ့ရုပ်ကြွင်းများ ရောနှောပေါင်းစပ်ပါဝင်သော

အရာဖြစ်သည်။ မြေဆီလွှာအတွင်းတွင် အလွန်သေးငယ်သော ဘက်တီးရီးယားများ၊ တီကောင်နှင့် မြေတွင်းနေသတ္တဝါများ၊ သစ်ရွက်သစ်ခက်များ စသည့်သက်ရှိအချင်းချင်း တုံ့ပြန်အကျိုးပြုမှုကြောင့် အပင်များ ရှင်သန်ပေါက်ပွားနိုင်သော မြေဆီလွှာများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ မြေဆီလွှာအတွင်း သက်ရှိသက်မဲ့နှင့် အခြားရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းများ၏ အပြန်အလှန် လုပ်ဆောင်မှုအားလုံးသည် မြေဆီလွှာ၏ ဂေဟစနစ် ဖြစ်သည်။

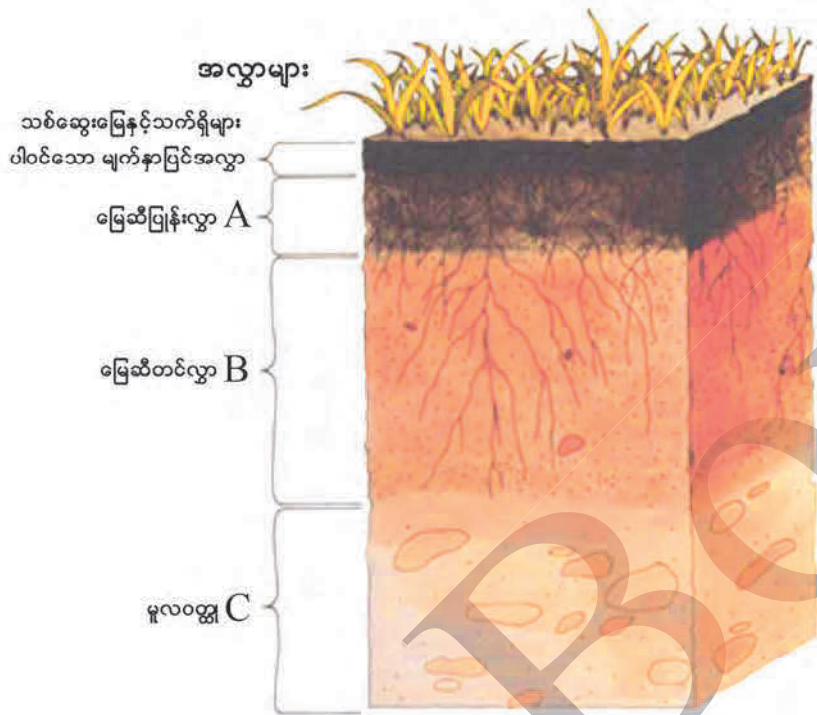

ပုံ (၃. ၁) မြေဆီလွှာဖြစ်စဉ်ပြပုံ

မြေဆီလွှာ၏ ဩဇာဓာတ်ကြွယ်ဝမှုနှင့် မြေဆီလွှာ၏အထူအပါးသည် နေရာဒေသအလိုက် ကွဲပြားခြားနားသည်။ မြေဆီလွှာထုမှာ အချို့နေရာများတွင် မီတာ ၆၀ မျှထူပြီး အချို့နေရာတို့တွင် ကျောက်များအပေါ်၌ ပါးလွှာစွာ ဖုံးအုပ်နေသည်။ မြေဆီလွှာ၏အောက်တွင် မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်စေသော မူလဝတ္ထု (Parent Material) ရှိသည်။ ၎င်းကို စုစည်းသိပ်သည်းမှုမရှိသော ကျောက်စကျောက်နုများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး ရဲဂိုလစ် (Regolith) ဟုလည်းခေါ်သည်။ မူလဝတ္ထု၏အောက်တွင် ခိုင်မာသော ကျောက်စိုင် သို့မဟုတ် အောက်ခံကျောက် (Bedrock) ရှိသည်။ မြေဆီလွှာ၏ ရုပ်ဂုဏ်သတ္တိများ၊ ဓာတ်ဂုဏ်သတ္တိများသည် မြေဆီလွှာအမျိုးအစားအလိုက် ကွဲပြားခြားနားသည်။ မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်ရေးတွင် အရေးပါသောအကြောင်းရင်းများမှာ မူလဝတ္ထု၊ ရာသီဥတု၊ အပင်နှင့်သတ္တဝါများ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင် အနေအထားနှင့် အချိန်တာ စသည်တို့ဖြစ်သည်။

၃.၁.၂ မြေဆီလွှာ ဒေါင်လိုက်အနေအထား

မြေဆီလွှာဖြစ်စဉ် ကြာရှည်စွာဖြစ်ပေါ်ခဲ့သောဒေသရှိ မြေဆီလွှာများတွင် မြေဆီလွှာအထူအပါး၊ အရောင်နှင့် ဂုဏ်သတ္တိ စသည်တို့မတူသော အလွှာများ (horizons) ထင်ရှားစွာဖြစ်ပေါ်နေသည်။ မြေမျက်နှာပြင်မှအောက်ဘက် မူလဝတ္ထုအထိရှိသောအလွှာများကို စုပေါင်းပြီး မြေဒေါင်လိုက်အနေအထား (Soil Profile)ဟု ခေါ်သည်။ မြေဆီလွှာများတွင် အပေါ်ယံ၌ သစ်ဆွေးမြေနှင့် သက်ရှိများ ပါဝင်သော မျက်နှာပြင်အလွှာရှိသည်။ ၎င်း၏အောက်တွင် အလွှာသုံးလွှာ ရှိသည်။

ပုံ (၃.၂) မြေဆီလွှာ ဒေါင်လိုက်ဖြတ်ပိုင်းပုံ

အပေါ်ဆုံး A အလွှာတွင် သက်ရှိများ၊ အပင်အပိုင်းအစများနှင့် သစ်ဆွေးများပေါများစွာပါဝင်သည်။ ရေစိမ့်ဝင်နိုင်သောကြောင့် A အလွှာမှ ပျော်ဝင်လွယ်သောအရာများသည် ရေနှင့်အတူအောက်ဘက်သို့ ပါသွားခြင်းကို စိမ့်စားခြင်း (Leaching) ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် A အလွှာကို စိမ့်စားလွှာ သို့မဟုတ် မြေဆီပြုန်းလွှာ (Zone of eluviation) ဟု ခေါ်သည်။ စိမ့်စားရာတွင် ပါသွားသောအရာများသည် A အလွှာအောက်ရှိ B အလွှာတွင် စုပုံပြီး ၎င်းကို စုပုံလွှာ သို့မဟုတ် မြေဆီတင်လွှာ (Zone of illuviation) ဟုခေါ်သည်။ A အလွှာနှင့် B အလွှာကို စုပေါင်းပြီး မြေဆီလွှာဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်။ အောက်ဆုံးရှိ C အလွှာသည် အပြောင်းအလဲအလွန်နည်းသော မူလဝတ္ထုဖြစ်ပြီး ၎င်းမှ မြေဆီလွှာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။

၃.၁.၃ မြေဆီလွှာ အမျိုးအစားကြီးများ

မြေဆီလွှာသည် အပင်များကို အထောက်အပံ့ပေးသည့် အရာဝတ္ထု ဖြစ်သည်။ မြေဆီလွှာ သိပ္ပံပညာရှင်များက မြေဆီလွှာဖြစ်စဉ်၊ ရာသီဥတု၊ အရောင်နှင့်မြေသားအနေအထားပေါ်တွင် အခြေခံပြီး မြေဆီလွှာအမျိုးအစားများကို ခွဲခြားထားသည်။ စိုစွတ်အပူပိုင်းနှင့် အပူလျော့ပိုင်းဒေသတို့တွင် ဂဝံကျောက်မြေ ဖြစ်စဉ် (Laterization) သည် အရေးပါပြီး ဂဝံမြေနှင့် ဂဝံဆန်မြေဆီလွှာများ ဖြစ်ပေါ် သည်။ စိုစွတ်သော လတ္တီကျုအမြင့်ပိုင်းဒေသများတွင် ပေါ့ဒဇောမြေဆီလွှာဖြစ်စဉ် (Podzolization)

သည် အရေးပါပြီး ပေါ့ဒဏေမြေနှင့် ပေါ့ဒဏေဆန်မြေများ ဖြစ်လာသည်။ ခြောက်သွေ့သောဒေသများတွင် ကယ်လ်ဆီယမ် မြေဆီလွှာဖြစ်စဉ် (Calcification) သည် အဓိကဖြစ်ပြီး အငန်ဓာတ်များသော ရှာနိုဇမ်နှင့် ချက်စနပ် မြေဆီလွှာများ ဖြစ်ပေါ်သည်။

အဓိကအချက်များ

- ❖ မြေဆီလွှာအတွင်း သက်ရှိများနှင့် အခြားရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းများ၏ အပြန်အလှန်လုပ်ဆောင်မှု အားလုံးသည် မြေဆီလွှာ၏ ဂေဟစနစ်ဖြစ်သည်။
- ❖ မူလဝတ္ထု၊ ရာသီဥတု၊ အပင်နှင့်သတ္တဝါများ၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်အနေအထားနှင့် အချိန်တာ တို့သည် မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်ရေးအတွက် အရေးပါသည်။
- ❖ မြေဆီလွှာကို အလွှာသုံးလွှာ ခွဲခြားနိုင်သည်။
- ❖ မြေဆီလွှာ အမျိုးအစားအုပ်စုကြီး သုံးစုခွဲနိုင်သည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

- ၁။ မြေဆီလွှာဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ရှင်းပြပါ။
- ၂။ မြေဆီလွှာတွင်ရှိသော အလွှာများတွင် မည်သည့်အလွှာသည် အရေးပါဆုံးဖြစ်သနည်း။ အကြောင်းပြဖြေဆိုပါ။
- ၃။ ရာသီဥတု အခြေအနေမတူညီမှုကြောင့် မြေဆီလွှာဖြစ်စဉ်များ ကွဲပြားသွားပုံကို ရှင်းပြပါ။

၃.၂ ဥတုချေဖျက်ခြင်း

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ ဥတုချေဖျက်ခြင်းဆိုသည်မှာ မည်သည့်ဖြစ်စဉ်မျိုးကို ခေါ်ဆိုပါသနည်း။ သင်သိရှိပါသလား။
- ❖ ဥတုချေဖျက်ခြင်းဖြစ်စဉ်များကြောင့် ကမ္ဘာ့အပေါ်ယံလွှာရှိ ကျောက်များနှင့် အပေါ်ယံမြေထု တိုက်စားချေဖျက်ခံရမှု ဖြစ်စဉ်များကို လေ့လာနိုင်မည်။

ဥတုချေဖျက်ခြင်းသည် ကျောက်တိုက်စားခံရမှုကို များစွာအထောက်အကူပြုသည်။ ဥတုချေဖျက်ခြင်းကို အဓိကအားဖြင့် ဓာတ်ချေဖျက်ခြင်း၊ ဇီဝချေဖျက်ခြင်းနှင့် ရုပ်ချေဖျက်ခြင်းဟူ၍ တွေ့ရသည်။

၃.၂.၁ ဓာတ်ချေဖျက်ခြင်း

ဓာတ်ချေဖျက်ခြင်းကြောင့် ကျောက်များ ကျေပျက်ရာတွင် တွင်းထွက်ဖွဲ့စည်းပုံပြောင်းလဲ သွားသည်သာမက တွင်းထွက်အသစ်များကိုပါ ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သည်။ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်ပါ သော မိုးရေနှင့် ထုံးကျောက်တို့ ထိတွေ့သောအခါ ထုံးများအရည်ပျော်သွားခြင်းဖြင့် ထုံးကျောက်ကို ကျေပျက်စေသည်။ စိုစွတ်သော အပူပိုင်းဒေသတွင် ဓာတ်ချေဖျက်ခြင်း အများဆုံးဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဓာတ်ချေဖျက်ခြင်းသည် မြေပေါ်မှာသာမက မြေအောက်တွင်လည်း ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ မြေအောက်ရေတွင် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်နှင့် အောက်ဆီဂျင်များ ပါရှိသဖြင့် တွင်းထွက်များကို အလွယ်တကူချေဖျက်နိုင်ပြီး ကျောက်များကို ကျေပျက်စေနိုင်သည်။ ကျေပျက်သွားသော ကျောက်များသည် စီးရေ တိုက်လေနှင့် ပင်လယ်ရေလှိုင်းတို့၏ တိုက်စား၊ သယ်ဆောင်၊ ပို့ချမှုတို့ကို အလွယ်တကူ ခံရသည်။

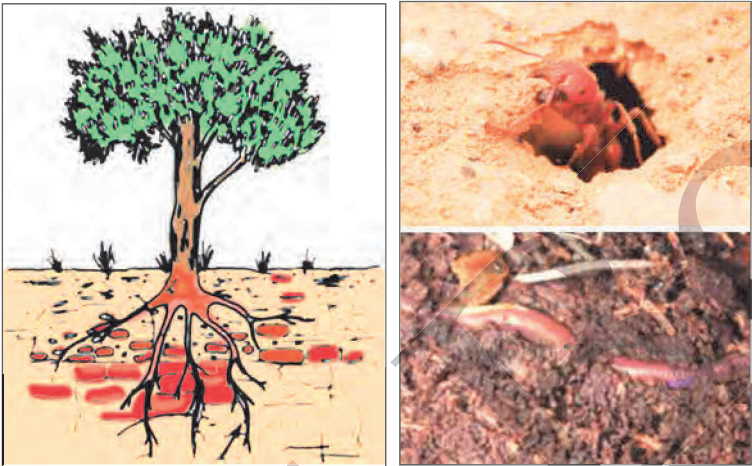
ပုံ (၃.၃) ဓာတ်ချေဖျက်ခြင်းပြပုံ

၃.၂.၂ ဇီဝချေဖျက်ခြင်း

မြေဆီလွှာဖြစ်ထွန်းမှုကို သက်ရှိတို့က တစ်နည်းနည်းဖြင့် အကျိုးပြုနေသည်။ သက်ရှိတွင် အပင်များနှင့် သတ္တဝါများပါဝင်ပြီး အပင်များတွင် သစ်ပင်ကြီးငယ်နှင့် မြက်၊ ချုံပင်များ၊ သတ္တဝါများတွင် ယုန်၊ ရှဉ့်၊ တီကောင်၊ ကြွက်၊ ပုရွက်ဆိတ်၊ ခြ ကဲ့သို့သော သတ္တဝါများနှင့် ဘက်တီးရီးယားများ၊ မှိုနှင့် ပရိုတိုဇွာ(Protozoa)ကဲ့သို့ အဏုဇီဝများလည်း ပါဝင်သည်။ သစ်ပင်အမြစ်များသည် မြေကြီးအတွင်းသို့ ထိုးဖောက် ဝင်ရောက်ခြင်းဖြင့် မြေဆီလွှာကို မွစေသည်။ ထို့ပြင် သစ်ပင်များ သေကျသွားသောအခါ ၎င်းတို့၏ သစ်ဆွေးနှင့်သစ်ခြောက်တို့သည် သက်ရှိရုပ်ကြွင်းအဖြစ် မြေဆီလွှာအတွင်း ရောက်ရှိ ပေါင်းစပ်ပြီး မြေဆီလွှာအတွင်း မြေဆွေးကြွယ်ဝလာသည်။ အပင်များအတွက် လိုအပ်သော နိုက်ထရိုဂျင်၊ ပိုတက်ဆီယမ်၊ ဖော့စဖောရပ်နှင့် ကယ်လ်ဆီယမ်တို့ကို မြေဆီလွှာမှတစ်ဆင့် ပျော်ဝင်ရည်ဖြင့် ရရှိစေသည်။

တွင်းအောင်း၊ တွင်းတူးသတ္တဝါများ အထူးသဖြင့် တီကောင်တို့သည် မြေဆီလွှာအတွင်းရှိ သက်ရှိရုပ်ကြွင်းနှင့် တွင်းထွက်တို့ကို မြေဆီလွှာအထက်နှင့်အောက် ရောနှောစေခြင်းဖြင့် မြေဆီလွှာ အတွင်း အာဟာရကို ပိုမိုကြွယ်ဝစေသည်။ အဏုဇီဝပိုးမွှားများဖြစ်သည့် ဘက်တီးရီးယား၊ မှိုနှင့် ပရိုတိုဇွာတို့သည် သက်ရှိရုပ်ကြွင်းများကို ကျေပျက်စေခြင်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အက်စစ် (Organic Acid) သည် ရေထက်ပိုမို၍ တွင်းထွက်များကို လျင်မြန်စွာ ပျော်ဝင်စေသည်။ အထူးသဖြင့် အဏုဇီဝ

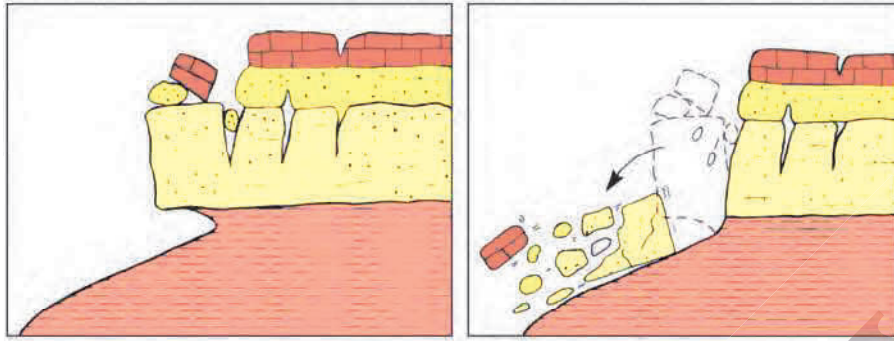
ပိုးမွှားများသည် မြေပေါ်၊ မြေအောက်ရှိ အပင်နှင့်သတ္တဝါတို့၏ ဇီဝရုပ်ကြွင်းများကို ကျေပျက်စေခြင်းဖြင့် မြေဆွေးဖြစ်ပေါ်မှုကို များစွာအထောက်အကူပြုသည်။ လူ့အပါအဝင် မြေကြီးတူးဆွတတ်သော သက်ရှိသတ္တဝါများသည် မြေထုနှင့်ကျောက်သားများကို တူးခြင်းဖြင့် မြေဆီလွှာနှင့်ကျောက်များကို ကျေပျက်စေရုံသာမက ရေ၊ လေတို့၏ တိုက်စားနှုန်းကိုလည်း လွယ်ကူလျင်မြန်လာစေသည်။

ပုံ (၃. ၄) ဇီဝချေဖျက်ခြင်းပြပုံ

၃.၂.၃ ရုပ်ချေဖျက်ခြင်း

ရေသည်အေးခဲလာသောအခါ ၎င်း၏ မူလထူထည်ထက် ဆယ်ပုံတစ်ပုံမျှ ကြီးလာသည်။ ထို့ကြောင့် ကျောက်အက်ကွဲရာများအတွင်းဝင်နေသော ရေများ အေးခဲလာသည့်အခါ ကျောက်ကို သပ်လျှိုခွဲသကဲ့သို့ ဖြစ်စေသည်။ ရေများအေးခဲလိုက် အရည်ပျော်လိုက်ဖြစ်ဖန်များလာသောကြောင့် ကျောက်အက်ကွဲရာများ တဖြည်းဖြည်းကျယ်လာပြီး ကျောက်များ အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာ ပြိုကွဲသွားသည်။ ဤနည်းဖြင့် ကျောက်များအား ရုပ်ချေဖျက်ခြင်းကို သမပိုင်း၊ အအေးပိုင်းနှင့်တောင်ပေါ်ဒေသများတွင် တွေ့ရသည်။ ခြောက်သွေ့ဒေသများတွင် နေ့အခါ မြင့်မားသောအပူချိန်ကြောင့် ကျောက်၏ထူထည် ပြန့်ကားပြီး ညအချိန် အပူချိန်ကျဆင်းသောအခါ အလွန်အေးလာသောကြောင့် ကျောက်များ ကျုံ့ဝင် လာသည်။ ထိုသို့ ကျောက်များ ကျယ်ပြန့်ခြင်း၊ ကျုံ့ဝင်ခြင်း ကြိမ်ဖန်များစွာဖြစ်သောကြောင့် ကျောက်များ တဖြည်းဖြည်း ကျေပျက်လာသည်။ မြေပြိုခြင်း၊ မိုးသည်းစွာရွာသွန်းခြင်းနှင့်ရေခဲချပ်များ အရည်ပျော်ခြင်း ကြောင့် အမြင့်ပိုင်းရှိ ကမ္ဘာ့မြေထုအစိတ်အပိုင်းများပြိုကျခြင်းသည် ရုပ်ချေဖျက်မှုများကို ဖြစ်ပေါ် စေသည်။ ရုပ်ချေဖျက်မှုဖြစ်စဉ်များသည် မြေဆီလွှာတိုက်စားခံရမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသော အဓိက အကြောင်းရင်း ဖြစ်သည်။

ပုံ (၃.၅) ရုပ်ချေဖျက်ခြင်းပြပုံ

အဓိကအချက်များ

- ❖ ဓာတ်ချေဖျက်ခြင်းသည် မြေပေါ်မှာသာမက မြေအောက်တွင်လည်း ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။
- ❖ ဇီဝချေဖျက်ခြင်းသည် လူအပါအဝင် သက်ရှိသတ္တဝါများနှင့် အပင်များကြောင့် မြေဆီလွှာနှင့် ကျောက်များ ကျေပျက်စေနိုင်သည်။
- ❖ ပြင်းထန်သော ရာသီဥတုဖြစ်စဉ်များကြောင့် ရုပ်ချေဖျက်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။

လေ့ကျင့်ရန်မေးခွန်းများ

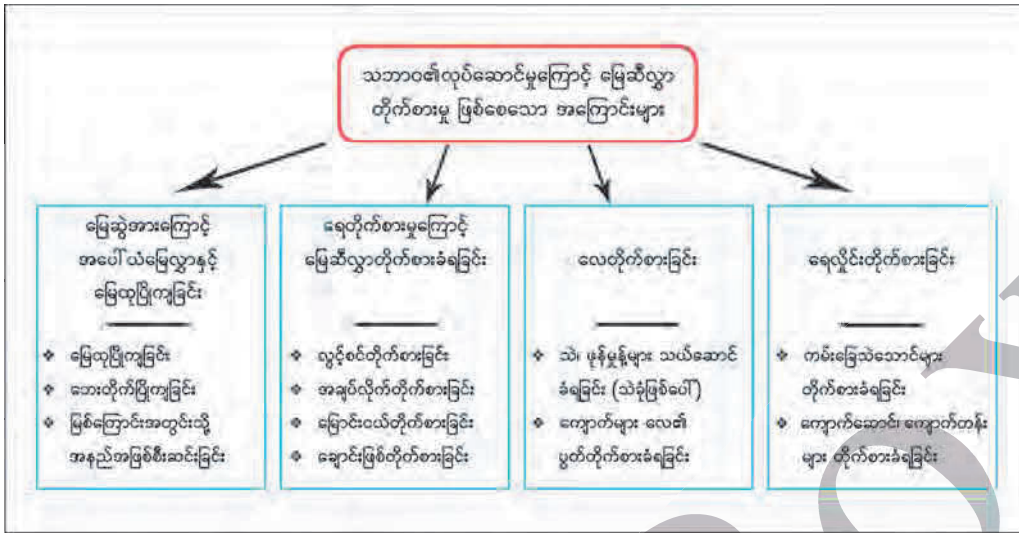
- ၁။ ဓာတ်ချေဖျက်ခြင်းဖြစ်စဉ်ကြောင့် ကမ္ဘာ့အပေါ်ယံရှိ ကျောက်နှင့် မြေထု မည်သို့တိုက်စားချေဖျက်ခံရသနည်း။
- ၂။ ဇီဝဖြစ်စဉ်များကြောင့် သင့်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် မြေပြင်လက္ခဏာများ ပြောင်းလဲမှု ရှိပါသလား။ သင် သိသမျှရေးပါ။
- ၃။ ပုံကိုကြည့်၍ ရုပ်ချေဖျက်မှုအဆင့်များ ပြောင်းလဲပုံကို သင်သိသမျှရေးပါ။

၃.၃ မြေဆီလွှာတိုက်စားခံရမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသောအကြောင်းရင်းများ

သင်ခန်းစာမိတ်ဆက်

- ❖ မြေဆီလွှာတိုက်စားခံရမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသောပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကြောင်းရင်းများကို လေ့လာသွားမည်။
- ❖ မြေဆီလွှာတိုက်စားခံရသော အနေအထားကို တွေ့ရှိနိုင်သည့်နေရာများနှင့် တိုက်စားခံရမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မြေပြင်သဏ္ဍာန်များကို လေ့လာနိုင်မည်။
- ❖ သဘာဝ၏လုပ်ဆောင်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းနှင့် လူတို့၏လုပ်ဆောင်ချက်ကြောင့် ဖြစ်ပွားခြင်းများ ပါဝင်သည်။

ပုံ (၃. ၆) မြေဆီလွှာတိုက်စားမှုဖြစ်စေသောအကြောင်းများ

၃.၃.၁ မြေဆွဲအားကြောင့် မြေပြိုခြင်း

အမြင့်တစ်နေရာ၌ ခိုင်မာမှုမရှိသော ကျောက်တုံးများ၊ ကျောက်အပိုင်းအစများနှင့် မြေသားများ ဆင်ခြေလျှောတစ်လျှောက် အနိမ့်ဆီသို့ကျဆင်းလာခြင်းကို မြေပြိုခြင်းဟု ခေါ်သည်။ ထိုဖြစ်စဉ်တွင် မြေဆွဲအား၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် အလွန်အရေးပါသည်။ မြေသား မခိုင်မာခြင်းနှင့် မြေဆီလွှာ အတွင်း ရေပြည့်ဝနေချိန်တွင် မြေရွေ့ဖြစ်စဉ် ရုတ်တရက်ဖြစ်ပေါ်လာပါက မြေသားများ၊ ကျောက်အပိုင်း အစ၊ ကျောက်တုံးများ လျင်မြန်သောအရှိန်အဟုန်ဖြင့် အောက်သို့ကျသွားသည်။ ၎င်းသည် မြေဆွဲအား ကြောင့် မြေပြိုခြင်းဖြစ်သည်။

ခြောက်သွေ့ဒေသများတွင် ရုတ်တရက် မိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်းမှုကြောင့် မြေပြိုမှုဖြစ်စဉ်များနှင့် အခြားသော မြေလွှာထုပြိုကျမှုဖြစ်စဉ်များသည် ရုပ်ချေဖျက်ခြင်းလက္ခဏာရပ်များပင် ဖြစ်သည်။ မိုးများသည် စိုစွတ်သောဒေသများ၌ မြေဆီလွှာထဲတွင် ရှိသင့်သောရေပါဝင်မှု ပမာဏထက် ကျော်လွန် သွားသောအခါ တောင်တန်းဆင်ခြေလျှောတစ်လျှောက်တွင် မြေပြိုကျမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

မြေသားထုထည်အလိုက် ဆင်ခြေလျှောအောက်ဆီသို့ မြေပြိုကျခြင်း (Land slide) ကြောင့် ကုန်းမြေထု၏ထိပ်ပိုင်းရှိ ကျောက်သားများ၊ မြေသားများပွဲကျပြီး အနိမ့်ပိုင်းသို့ လျှောဆင်းနိုင်သည်။ ဘေးတိုက်ပြိုကျခြင်း (Spread) မှာ မြေလွှာလှုပ်ရှားသည့်အခါ ဖိသိပ်အားကြောင့် မြေလွှာထုသည် ဘေးတိုက် ပြန့်ကျဲပြိုကျနိုင်သည်။ မိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်းသောအခါ ကျောက်အပိုင်းအစများ၊ နုန်းများသည် ရေစီးကြောင်းတစ်လျှောက် ရွေ့လျားစီးဆင်းသွားသည်။ ၎င်းကို ရေစီးကြောင်းများအတွင်း အနည်အဖြစ်စီးဆင်းခြင်း (Mud flow) ဟုခေါ်သည်။ မြေပြိုမှုသည် အခြားသော သဘာဝဖြစ်စဉ်များ ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်နိုင်သကဲ့သို့ လူများ၏လုပ်ဆောင်မှုကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။